

Эсэгэ ороноо, эхэ нютагаа эб хамта мандуулая!

БҮРЯАД АТЭН

Бүгэдэ арадай сонин

1921 оной
декабриин
21-нээ гарана

2000
августын
24

Намарай эхин
бишэн
гарын
24
гарагай 5
ЧЕТВЕРГ
№ 103 (20310)

№ 33 (179)

ДЕНЬ ШАХТЕРА - ПРАЗДНИК ВО СЛАВУ ТЕПЛА И СВЕТА

РОССИН ХАМАГ УЛАСАЙ ГАЙ ГАШУУДАЛ

Августын 12-ой үгэр Баренцын далай соо Россия Хойто зүгэй флотой эрхим гэжэ тоологдог байһан «Курск» гэхэн уһан доогуур тамардаг атомна онгосо хэдэхэн минутын туршада уһаар дүүржэ, далайн оёрто шэнгэшоо гэхэн сошордомо мэдээсэл дуулдаа хэн.

Арбаад үгэр соо үргэлжлөөд, айб үрэ асараагүй абаралгын хүдэлмэрийн үедэ Росси ороной эрхэтэн бүхэн, бидэнэр бүхэн гашуудалай мэдэрэлдэ нэгэн адлаар абтажа, хуби заяа нэгэн байһанаа үрэ зүрхөөрөө мэдэрээбди.

Росси ороной нэргэжэ, халбаран хүгжэхын түлөө ами наһаяа үргэһэн абын хүбүүдэй баатаршалгань гайхамшаг.

Гэнэ аюулай түлөө зэмтэй нюурнууд олгохо юм бээ. Теэд саагуур бодожо үзэбэл, энэ тогдор Росси орондо байдаг бидэнэр бүхэнэй үйлын үри, зэмэ заатагүй болоно. Бүгэдэ улас үндэһэтэнэй гай гасаланше ашаглан, хоро шараар турьяжа, гаараһанай

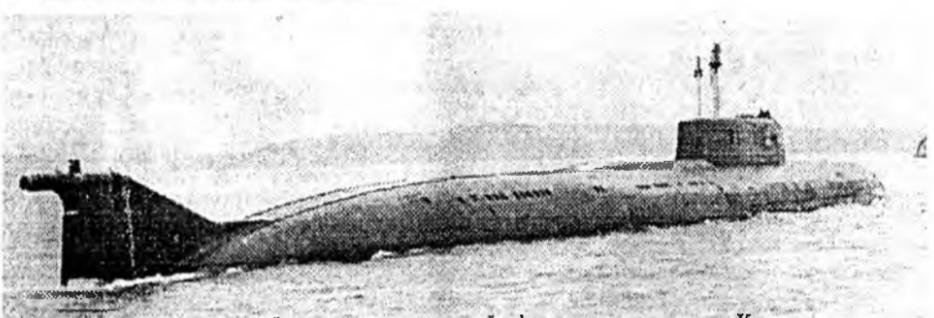

үлүү. Чечен дайндаше «илалтын» хэзээше туйлагдахагүйе энэ тогдор элеэр гэршэлээ бэшэ гү?

Буряад ороной газар дээрэхи Ородой Үнэн алдартын сүмэнүүдтэ, Россия Сангын Хамбын хүрэнгэ, бусадше дасангуудта Россия Президентин Зарлигаар гашуудалай үгэр гэжэ сонсохогдоһон августын 23-да уншалга мүргэлнүүд болобо.

Н.БАДМАРИНЧИНОВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: онгосын командир Г.Лячин; кок О.Евдокимов нүхэдтээ.

Дахин хэзээдэше далайн уудамда гарахагүй уһан дорохи атомна «Курск» онгосо

ГОМАН ХАМБА: «БУРХАН ШАЖАН - ЗОЛ ЖАРГАЛАЙ ТҮШЭГ ТУЛГУУРИ»

Гоман хамба Кен римбүүшэ Цульгим Пунцог Буряад Республикын, Агын Буряад тойрогой дасангуудаар августын 8-һаа хойшо ябаһанай һүүлээр Улаан-Үдэдэ республикын журналистнуудтай уулзаба.

Танай эндэхи хүн зон ехэ гүнзэги хүзэгтэй байна, Сангын хүтэлбэри ехэ һайнаар, ехэ бэлэдхэлтэйгээр намай угтажа абаа, эгээнэй түлөө баяр хүргэһэб гэжэ Гоман хамба хэлэб.

Танай шотагаар ябахандаа, урданай дасангуудай һуури үлэгдэлүүдые харахандаа, Бурхан шажанай эндэтай урда үедэ ехэ хүгжэнги байһанинь ойлгосотой болоно - гэжэ айлаһан

үргэлжлүүлэб. Тиин 70 жэл соо Бурханай Номдо зоной этигэлье үгы хэһые засаг баришадай хэды оролдобоше, танай лама, хүзэгтэй эрдэнитэ һургаалаа бүрийн сахижа шадаа, иигэжэ шадаһан хүнүүд таанад бүгэдэндэ тон ехэ энэрэл нигүүлсэхэлтэйгээр хандаһан байгаа, юундэб гэхэдэ, Бурхан багшын һургаал амгалан байдал, зол жаргалай үндэһэ һуурийн болоно бшуу гэжэ Кен римбүүшэ онсолон айлаадаба.

Августын 18-да Кен римбүүшэ Монгол орондо мордобо. Һүүлдэнь Гоман хамба Улаан-Үдэ бусаад, Тува онгохо гэжэ хүлэгдэнэ.

ДАНЗАН ДОНДУБ.

День шахтера - праздник великих тружеников. Шахтерский труд иногда не был легким. А опасным он был всегда: из-за возможности «горных ударов», взрыва метана, угольной пыли, вызывавшей силикоз. Этот черный камень, который добывают шахтеры, приносит в наши дома и квартиры тепло и свет.

Многим кажется, что республика наша, отнюдь не шахтерский край, как, скажем, Кемеровская область или республика Коми. В этой области у нас трудятся около 5 тысяч человек. Есть у нас и свои шахтерские города - старый Гусиноозерск и молодой, растущий Саган-Нур. Правда, Саган-Нур пока еще носит название поселка, но недалеко то время, когда его нарекут городом.

Фактически весь уголь Бурятии добывают шахтеры Тугуйского разреза. При годовой программе 3,5 млн. тонн, тугуйцы за семь месяцев добыли уже 2,12 млн. тонн угля. Для сравнения: годовая программа республики по добыче угля равняется 3,9 млн. тоннам. В наше рыночное время почти все упирается в деньги. Так, дог энергетиков шахтерам достиг почти 200 млн. рублей. Из-за этого замедление отгрузки угля ТЭЦ.

К сожалению, Холбоуджинский разрез попал в список особо убыточных предприятий, подлежащих ликвидации. При цене реализации 170 руб./т., себестоимость холбоуджинского угля достигла 411 руб./т.

Сегодняшние объемы добычи угля вполне могли удовлетворить потребности республики, но на экспорт идет около 2-х млн. тонн угля. Бурятин

приходится завозить из других регионов (из Читинской и Иркутской областей и Красноярского края) 2,2 млн. тонн угля ежегодно.

Перспективы развития угольной отрасли Бурятии весьма радужные. Потребности республики в угле к 2005 году достигнут 5,2 млн. тонн, а к этому времени годовая добыча угля только Тугуйским разрезом достигнет 6 млн. тонн. Тугуйский разрез обладает большими разведанными запасами угля (запасы Олош-Шибирского месторождения составляют 200 млн. тонн, а Никольского - 260 млн. тонн). Поэтому нам, жителям Бурятии, не приходится особо тужить о нехватке энергоносителей. Тем более, в недалеком будущем по территории Бурятии пролягут нитки газопровода и нефтепровода.

Республика наша очень богата небольшими месторождениями угля. Они имеются почти в каждом районе. В отдаленных районах, таких, как горная Закамня, Еравна и Баунт, уже сейчас экономически целесообразно начать разработку местных месторождений, чем завозить уголь издалека.

Бато-Доржо СОДНОМОВ.

НА СНИМКАХ: заместитель генерального директора Тугуйского разреза Николай Калашников; начальник I участка разреза, полный кавалер значков «Шахтерской славы», заслуженный инженер РБ Василий Невмержицкий; машинист экскаватора, кавалер значков трех степеней «Шахтерской славы» Олег Долгалев.

Фото Аркадия БАТОМУНКУЕВА.

ВНИМАНИЕ!

27 августа в 12 часов состоится сход жителей села «Нурселение» вблизи кафе «Дари» (на площадке).

БУРЯД РЕСПУБЛИКЫН АРАДАЙ ХУРАЛАЙ ЗАХИРАЛТА

Буряад Республикын хоёрдохи зарлалай Арадай Хуралай ээлжээтэ арбан нэгэдэхи сесси зарлаха тухай

Буряад Республикын хоёрдохи зарлалай Арадай Хуралай ээлжээтэ арбан нэгэдэхи сессиие 2000 оной сентябрийн 25-да Улаан-Үдэ хотодо зарлаха.

Буряад Республикын Арадай Хуралай Түрүүлэгшэ М.И.СЕМЕНОВ.

Улаан-Үдэ хото
2000 оной августын 21
№ 279-П

БУРЯД РЕСПУБЛИКЫН АРАДАЙ ХУРАЛАЙ ЭЭЛЖЭЭТЭ АРБАН НЭГЭДЭХИ СЕССИДЭ ЗҮБШЭН ХЭЛСЭГДЭХЭЭР ХАРААЛАГДААН АСУУДАЛНУУД

1. «Буряад Республикын бюджетнэ халбари, бюджетнэ хуули ёноной харилсаанууд тухай» Буряад Республикын Хуулиие хоёрдохиёо хаража үзэхэ тухай.

2. Буряад Республикада гадаадын инвестицинуудые урмашуулаха тухай» Буряад Республикын Хуулиие хоёрдохиёо хаража үзэхэ тухай.

3. «Буряад Республикын Үндэһэн Хуулида хубилалта болон нэмэлтэнүүдые оруулаха тухай» Буряад Республикын Хуули тухай.

4. «Буряад Республикын 2000 оной нэгэдэхи хахад жэлэй республиканска бюджетые гүйсэдхэлгэ тухай» Буряад Республикын Хуули тухай.

5. «Буряад Республикын бюджетнэ халбарийн 2001-2002 онуудай гол шэнжэнүүд тухай» Буряад Республикын Хуули тухай (хоёрдохи уншалга).

6. «Буряад Республикын гүрэнэй үри шэри болон тэрэниие хүтэлбэрлэгэ тухай» Буряад Республикын Хуули тухай (хоёрдохи уншалга).

7. «Буряад Республикын Конституционно Суглаан тухай» Буряад Республикын Хуули тухай (хоёрдохи уншалга).

8. «Буряад Республикада газар сэгнэлгэ тухай» Буряад Республикын Хуули тухай (хоёрдохи уншалга).

9. «Буряад Республикын арадай уран найханай бүтээлнүүд тухай» Буряад Республикын Хуули тухай.

10. «Буряад Республикын бюджетнэ гадуур территориальна харгын жасын 2000 оной бюджет тухай» Буряад Республикын Хуулида хубилалта болон нэмэлтэнүүдые оруулаха тухай Буряад Республикын Хуули тухай.

11. «Газар тухай» Буряад Республикын Хуулида хубилалта оруулаха тухай» Буряад Республикын Хуули тухай.

12. «Худалдалгаһаа абтаха налог тухай» Буряад Республикын Хуулида хубилалта болон нэмэлтэнүүдые оруулаха тухай» Буряад Республикын Хуули тухай.

13. «Гэр байрын - коммунальна ажыхын болон түлишын-энергетическ объектүүдэй 2000-2001 онуудай намар-үбэлэй хаһада бэлдэлгэ тухай» Буряад Республикын Правительствын мэдээсэл тухай.

МҮНӨӨХИЛ МҮНГЭН - МҮНХЭНӨӨ МҮНХЭ

Арадай Хуралай ээлжээтэ бэшэ сессийнэ

Россин Гүрэнэй Дүүмын байгша хабар баталхан Налогой шэнэ Кодексын ёноор, үйлэдбэрилэгшэдэй түлэдэг олон ондоо налогууд горнтоогоор үсөөлэгдэжэ, социальна шигтэ нэгэн налог бин болгогдоо. Тухадээ бюджетнэ гадуур элдэб жасанууд, тэрэ тоодо территориальна харгын жаса үгы болгогдохо ёһотой.

Гэбэшье Налогой кодекс 2001 оной январийн 1-һээ хүсэддөө орохо тула байгша ондо харгын жасада түлэгдэдэг налог хуряагдахан зандаа. Гэхэһээ байтагай жэлэй түгэсэтэр үлэһэн һарануудай туршада мапай республикада тус налогой ставкакы эрьсын 1,5 процентһээ 2 процент хүрэтэр нэмээхэ гэхэн эрилтэ Россин харгын агентство Арадай Хуралда злыгээһэн бэшэг соогоо табинан байна.

Ушарын гэбэл, Россин ймагтал гурбан субъектдэ, тэрэ тоодо Буряадта, 1,5 процент ставкагай байһаар. Тини 2-2,5 процент хүрэтэр нэмээгээгүй һаа, Россин Федерацийн харгын жасаһаа жэлэй дүүрэтэр үгтэхэ ёһотой 23,8 млн. тух. субвенцинууд боллоулагдаха гэхэн һэргылэмжэ дурсагдаша бэшэг соо хэгдээ. 35 миллион түхэригыень республика урда тээн абжа үрдэ. 23,8 миллион гээшэманай манай республикада бага бэшэ мүнгэн ааб даа. Байг саашаа гээд һуултагүй.

Энэл ушарһаа зупай амаралтын дүүрэхэһээ урид, августын 17-до республикынай Арадай Хуралай ээлжээтэ бэшэ сессийдэ сугларха баатай болоо юм.

Июн соо болоһон урдахн сессн дээрэ харгын налогой ставкакы 1,5-һаа 2 процент хүрэтэр нэмээхэ тухай асуудал табигдаһан аад, тэрэнэй түлөө 30 депутат дуугаа үгэһэн байна. 3 депутатай дуун хүрөөгүй.

Юундэ тэрэ сессн дээрэ хэрэгтэй шиндхэбэри абтангүй үлөө? Томо предприятиуудай хүтэлбэрлэгшэдһөө бүридэһэн бүлэг депутатууд налогой ставкакы нэмээхэ гэхэн Правительствын дурдахалые эрид буруушаһан байна. Юундэб гэхэдэ, Россин Президент, манай республикыншье Президент налогой ашаае хүнгэдхэхэ тухай олон удаа сопосхоһон байха юм. Тээд үнэн дээрэ энэ ашаанай улам хүндэржэ байхада яалтай гээшэб гэжэ үйлэдбэрлэгшэдэй тулахань гайхалтай бэшэ.

Иймэ эрхэ байдалда танай туһалагшадай энэ асуудалые урда сессн дээрэ харалгыёо хүсэд бэлдээгүй ушарһаа сессн дахин сугларха баатай болобо гэжэ Л.В.Потановта хандан, республикын Промышленнигууд болон олзын хэрэг эрхилэгшэдэй холбооной зүгһөө үгэ абһан К.П.Альман хэлэбэ. Урда тээн эрид арсаһан аад, мүнөө шиндхэбэрэ хубилгахамнай тон аягүй байна, тээд ймагтал Президентын гүйлгыёо хүндэлжэ, энэ сессн дээрэ налогой ставкакы нэмээхын түлөө дуугаа үгэхэ ушартай болоһонд гэжэ тэрэ мэдүүлбэ.

Тингээ сессин гол асуудалнуудай нэгэншнь зүб тээшээ шиндхэгдэбэ. Хоёрдохинь гэбэл, Москвагай Этигэмжэтэ ба инвестиционо банкда 80 миллион түхэриг урьһаламжа бусаахын түлөө Арадай Хуралай найдуулга үгэхэ хэрэгтэй байгаа. Энэ мүнгэн байгша оной ургаса хуряалгада хэрэгтэй болохо юм. Хүдөө ажахын министр П.М.Болоцев энэ жээдэ муу бэшэ ургаса абтаха, жэлэй дүнгөөр хүдөө ажахын валова продукция 10-12 процентээр дээшэлхэ, тинмэхэ 80 млн. тух. урьһаламжяа эгэс жэл үнгэрһэн хойно һаадгүй бусаахаб гэжэ элидхэбэ. Гэбэшье урьһаламжые үндэлэһэн, Хүдөө ажахын министрствын хараалан тодорхойлоһон тоо баримтануудые, мүн урьһаламжын саг соогоо бусаагдаха боломжые һэжэглэжэ байһанаа «Сибирское ОВК» банкын хүтэлбэрлэгшэ И.Т.Павлов мэдүүлбэ.

Гэбэ яабаншье, урьһаламжые республиканска бюджетдэй ашаар бусаагыень лаб хангахын түлөө найдуулгая Арадай Хурал үгэһэн байна.

Николай Бадмаринчнов.

ҮБНЭ ХУРЯЛГА

ЖЭГДЭРЭН ОРОО

Августын 15-һаа үбнэ хуряалгада хүдөөгэйманай ажалшад жэгдэрэн оробо.

* Загарайн аймагай «Рассвет» СПК-гай үбнэшэд 70 гектар сабшалангай үбнэ унагаагаад, 40 гектарынь хуряжа, 350-400 центнерынь хүрлэбэ. Энэл аймагай Ташалангай СПК-гай ажалшад эдэ үдэрнүүдтэ 203 га талмай сабшаад, 150 гектарынь тармажа, 1200 центнер үбнэ нөөсөлөөд байна.

* Хяагтын аймагай «Баян-Булаг» СПК-гай оньһожоруулагдамал хоёр звеногой гэшүүд 1200 центнер үбнэ хүрлэгнхэй. Звено бүхэниинь туд тудгаа 4 сомоо табинхай.

* Тарбагатайн аймагай «Маяк» гэхэн хүдөө ажахын нэгэдэлэй механизаторнууд эдэ үдэрнүүдтэ 500 тонно силос дараба.

* Десятниковска отделенидэ 100 гектар доһник хуряагдаа. Иигээд Бурнашевско отделенидэ эды шэнээн доһник хуряагдажа эхилхэ юм. Эндхи механизаторнууд доһнигой ургаса түргөөр хуряжа дууһаад, силосой бүридэлдэ ородог ороһо таряанай бусад зүйлнүүдые хуряжа абаха түсэбтэй.

* Зэдэдэ сабшалан яһала ургасатай. Дэрэгтэй СПК-гай үбнэ хуряалгада хабаадаһан оньһожоруулагдамал дүрбэн звеногой гэшүүд 1100 гектар сабшалангай га бүхэлһөө 15 центнер үбнэ хуряжа абаһаар багсаамжална.

Түлишэ-тоһодолгын хэрэгшлүүд, үбнэ хуряалгын техникэ болон эр зэмсгүүд дуталдажа, энэ хүдөлмэридэ һаад тойбо татабаншье, малай үблэжэлгэдэ хүсэд хүрэхэ үбнэ тэжээл нөөсөлхын тула республикынай ажалшад сүлөө тухагүй ажаллажа байна.

Аймагуудай сонинуудай материалнуудаар Эльвира ДАМБАЕВА бэлдэбэ.

ЭДИР ЭКОЛОГУУД ХАБААДАБА

Һаяхана Нижний Новгород хотодо экологиин талаар эдир шэнжэлэгшэдэй Бүхэроссийн эрдэмэй-практическа конференци үнгэргэгдэбэ.

Тус хэмжээндэ Мухар-Шабэрэй аймагай Сагаан-Нуурай дунда һургуулины шабиннар Татьяна Белявская, Анастасия Кригун, Яков Шагаев, Мария Радионова амжалтатайгаар хабаадаа. Эдэнэй хэһэн элидхэлнүүд үндэрөөр сэгнэгдээ. Эдэнэй хүтэлбэрлэгшэ экологиин багша Гомбо Дабасвич Чимитов мүн.

Борис БАЛДАНОВ.

Байкал и мы

ЖИТЕЛИ ПОБЕРЕЖЬЯ ПРОТЕСТУЮТ

В последнее время в дельте реки Селенги, недалеко от сел Носольск, Оймур Кабанского района, ведется активная работа по оценке нефтегазопасности акватории и побережья озера Байкал. Лицензия на геологоразведочные работы ООО «Бурятская газовая компания» выдана губернатором Иркутской области. Он утверждает, что разведочные работы газа в этом районе составят 50 миллиардов кубометров. Крупномасштабное освоение месторождения, по его словам, начнется уже через год - полтора.

Такая перспектива отнюдь не радует жителей прибрежных сел, а также экологов. Газ, как известно, сопутствует нефти. А значит, вполне вероятно, что наряду с газом добываться и нефть. Подобная деятельность может иметь катастрофические последствия для всей экосистемы сибирского моря, признанного Участком Мирового Наследия.

В связи с этим жители Кабанского района написали обращение к Президенту РФ Леониду Потанову. Текст обращения они попросили опубликовать в нашей газете, что мы и делаем.

Уважаемый Леонид Васильевич!

Мы, жители побережья озера Байкал, очень обеспокоены планами бурения на Байкале АО «Бургаз» (директор В.М.Красавин) с целью добычи газа и нефти. Как следует из публикаций газет, уже проведены разведочные работы в районе дельты р.Селенги, и теперь планируется промышленное бурение прямо на мелководье Байкала.

Никакие экономические блага, которые сулят жителям республики Красавины и им подобные авантюристы, не могут оправдать эти противоправные действия, противоречащие не только здравому смыслу, но и духу, и букве закона о Байкале, а также обязательству России сохранить Байкал как Всемирное Природное Наследие.

Эти планы, предпринимаемые как бы от имени Правительства Бурятии, позорят нас в масштабах всего Мира!

Леонид Васильевич, мы призываем Вас как всенародно избранного Президента, уполномоченного защищать наши права на основе закона, немедленно приостановить Программу добычи газа и нефти на Байкале, провести самое тщательное расследование всех обстоятельств появления подобного рода «проекта» с привлечением независимых экспертов.

О результатах просим сообщить нам по адресу: 671120, пос. Танхой Кабанского района Республики Бурятия, ул. Красногвардейская, 34, Мартусовой Елене Георгиевне и другим.

Всего 20 подписей, в том числе Субботина Л.В., Хохлов Е.В., Синезузова Н.Н., Ермакова О.Д. (п.Танхой) Насынов М.М. (с.Выдрино) и др.

Буряад Республикын Арадай Хуралда

АЖАХЫН, НУРГУУЛИЙН БАЙДАЛЫЕ АЛИШЬЕ ТАЛАААНЬ...

компьютернууд хэрэгтэй гэжэ Г.А.Павлов Арадай Хуралай Түрүүлэгшэдэ аймагаар ябажа эхилхын урда тээ хэлэһэн байгаа. Бүлюутэ тосхондо хүдөөгүй захиргаанай толгойлогшо нэгэн хоёршые хаа компьютер худалдан абаха хэрэгтэмнай туһалыт гэнэн гуйлтатайгаар М.И.Семеновто сэхэ хандба.

Энэ аймагта үшөө нэгэ шийдхэгдээгүй асуудал гэхэдэ, англи хэлэнэй багшанар ехэ дуталдадаг юм байна. Охин-Булаг нотагта энэ талаар эгээл ядаруу байдалтай гэжэ онсологдобо.

нургуулинуудай хамнабарин ажахынууд хэр хүгжөөгдэнэб? гэжэ М.И.Семенов һонирхоо.

Олонхи нургуулинуудга имэ ажахынууд бии, гэбшье тэдэниие хүгжөөхэ хэрэгтэй.

Захааминай аймагай нургуулинууд хамнабарин ажахынуудай хүсөөр ажахын болон бусад олон асуудалнуудые шийдхэгдэ, гэжэ М.И.Семенов хөөрбэ. - Олон нургуулинуудта эбэртэ бодо мал, гахай баригада, ехэ талмайда овоц таридаг, тиигэжэ эдэе хоолой зүйлүүдээр баян. Үлүү гараһанаа хажуу тээшнэ худалдадаг, мүн барилгын материалнуудаар, зэр зэмсэгээр андалдадаг. Энэ дүй дүршэлынь та бүгэдэнэй халан абахада янаб? Илангаяа мүнэ зөөрин дуталдажа байһан имэ хүшэр сагта ехэ сэнгэй дүй дүршэл гэжэ һананаб.

нургуулида хабаатай табигдаһан үшөө нэгэ асуудал гэхэдэ, Харланай дунда нургуулида һэлыһан шэнэлэлгын ажал болоно. Энэ асуудал дэмы табигдаагүй: энэ нургуулида 11 жэлэй урда тээ залгалаа баригдажа эхилһэн байгаа. Харин хэдэн жэлэй урда тээ энэ барилгада Арадай Хуралай Түрүүлэгшэ хүрөөд ошоһон аад, эндэхи ажал дууһаха үдэ гэжэ тобшолһон байна.

Захааминай хидай жэшээ хэзэ нэгэ Харлан нотагай хид дагаха гү? Хэн мэдэхэб, мүнөө дээрэ Бэшүүрэй аймагай хүтэлбэрлэгшэд идхалгын хүдэлмэри дахин ябуулахад гэжэ найдуулба.

Бэшүүрэй аймагай ажахынуудта хубилган шэнэлхэлгын ажал яһала ябуулагдаа. Мүнөө дүрбэн ажахы-нүхэсэл эндэ тоологдоно. Тэдэниие байгуулаһан, һая болотор аймагай захиргаанай толгойлогшо байһан, мүнөө Арадай Хуралай комитэдэй түрүүлэгшэ болоһон А.А.Ефимов эдэ ажахы-нүхэсэлүүд хэзэ нэгэ аша туһа үгэхэ гэжэ найдаһан зандаа. Манай энэ шадал багатай ажахынууд, илангаяа Охин-Булаг шадар имэ ажахынууд, һалан һандаржа эхилэ. Харин

ажахы-нүхэсэлүүд хадаа фермернуудэй коллективүүдые нэгдэхэ арга олгоо. Иимэ шэнэ коллективүүдтэ, тэршэлэн СПК түхэлэй хуушанай ажахынуудта бодото туһаламжа үзүүлэхэ хэрэгтэй. Гадна гүрэнэй ашаг туһые хараада абан, тэдэниие мэргэжүүлэхэ хэрэгтэй, - гэжэ А.А.Ефимов тоолоно.

Арадай Хуралай комитэдэй түрүүлэгшэ иигэжэ тон зүб бодон. Юуб гэхэдэ, Бэшүүр нотагта ажахынуудые мэргэжүүлэхэ хэрэг ехэ муугаар табигданхай. Жэшээлхэдэ, хонин ажал абажа харая. Урда жэлүүдтэ энэ аймаг хонин ажал эрхилдэг түрүү нотагуудай нэгэн гэжэ республика соогоо тоологдодог байһан гээшэ. Гэбшье хониндой ноһондой сэн дэлгүүртэ тон ехээр унахадань, эндэхи хонин хүрэгтэй тоо толгой үсөөрүүлэгдэжэ эхилэ хэн.

Мүнөө 100 толгой хонитойбди, - гэжэ «Аршан» СПК-гай түрүүлэгшэ В.И.Перевалов мэдээсэбэ.

Манда 400 хонин үлэнхэй, - гэжэ Охин-Булагай СПК-гай түрүүлэгшэ А.Б.Жигжитов нэмэ. Урда жэлүүдтэ эдэ хоёр СПК Охин-Булагай совхозой отделениүүд байһан юм. Хамтын ажахын байхада, эндэ 22 мянган хонид тоологдодог байгаа. Буряадай нарин ноһото хонидые барихада, үбэлэй туршада тон ехэ үбнэ тэжээл хэрэглэдэг, харин эндэ үбнэ тэжээл бэлдэхэгэ горитой бэрхшээлтэй юм. Тиигэһэ ондоо үүлтэрэйхиие үдэхэ хэрэгтэй. Энэ нотагта хонин ажал үсхэбэрлэхэ хэрэгтэ М.И.Семенов имэ һанамжатай байһанаа мэдүүлэ.

Мүнэ зөөрин дуталданһаа боложо, мал ажалай олон асуудалнууд шийдхэгдэнгүй, - гэжэ Бэшүүрэй аймагай хүдөө ажахын управлениин начальник Р.В.Перелыгин хэлэ. - Республикаһаа бюджетһэ үгтэдэг багахан хэмжээнэй мүнэ зөөри хайшань шэглүүлэхэб гэжэ толгойгоо үбдэхөөхэ саг али болодог.

Мүнөө гүрэмнай ямар хүшэр байдалда байна гэшэб гэжэ ойлгыт, гүрэнэй дээдын зургаанһашье, республикын һан жасаһашье танда ехэ мүнэ зөөри оложо үгэжэ шадахагүй байна. Нотаг нотагта өһөдөөл мүнэ зөөри оложо һураха хэрэгтэй. Аймагайтай зарим ажахынуудта имэ дүй дүршэлтэй боложо байһай. Мүнэ зөөри оложо һураһан ажахынууд байн-байн хүгжэхэ арга боломжотой байна ха юм, - гэжэ энэ аймагаар ябажа дүүргэдэ, түгэхэлэй уулзалга эмхидхэхэдэ, М.И.Семенов онсолон тэмдэглэ байна.

Энэ хэлээшые шаданһан зон булта дэмжэ.

В. БАДМАЕВ.

АМАРШАЛТА

Аба, эжин алтан найдал - эрхэ бэрхые адляар эдлэһэн рдхон хүбүүн ЦЭРЭН августын 30-най үдэр 10 наһатай болохонь. Аба, эжингээ эрхим бэлгүүдые шэнгээн абанан Цэрэндэ энэ дэлхэйн һайн һайханһине, һуралсалдаа түгэс амжалтануудые туйлахыһини хүсөөд, нимэ үрээл хэлэхэмнай:

Арадай артист абынгаа,
Арюун сэдхэлтэй эжингээ
Алтан найдал Цэрэндээ
Арбан наһанайш ойгоор
Арюун үрээл хэлэхэмнай:
Хурьһэтэ энэ дэлхэйдэ
Хүсэн түгэсөөр ургажа,
Хүмүүжэл һайнтай үндыжэ,
Хамагые оройлон ябаха
Хүн боложо тогдоорой.
Һуралсалаа эрхимээр дүүргэжэ,
Һайн гадал шудалһан
Аба, эжингээ үргэхэ
Алтан найдалынь болоорой.

Абта эгэшэшни, Москвада ажаһуудар
нагасатанһини,
Хоринһоо
Анатолий хурайхайтанһини.

Усть-Ордын һониннуудһаа

ҮНДЭН ШЭНЖЭТЭЙ ДЭЛГҮҮР

Усть-Орда носелогто ойрын сагуудта онсо шэнжэ түхэлтэй дэлгүүр ашаглалгада тушаагдахань. Юуб гэхэдэ, округой толгойлогшо Валерий Малеев Югославиин «Ксемигтрейд ЛТД» фирмын хүтэлбэритэй дэлгүүрэй шэнэ байшан бариха асуудалаар хэлсээ багалаа юм.

Округой түбтэ бодхоогдохо дэлгүүрэй газра түхэлын һэеы гэрэй шэнжэтэйгээр баригдаха юм ха. Гансата 80 хүнэй наймаалха һууригай энэ дэлгүүртэ округой түбэй хажуудахи тосхон һууринуудай ажалшад һү, мяха, мүн эдэе хоолой бусадшые зүйлүүдые худалдаха аргатай болохонь.

Сагай эрилтэдэ таараха болбосон түхэлтэй онсо шэнжэтэй дэлгүүрэй энэ байшан буряад арадай урданай байрые ёһолон хүндэлһэн ушар гээд тэмдэглэхэ шухала.

ХҮНГЭН АВТОМАШИНЫН ТҮЛХЮУРНУУД – ДАЙНАЙ ВЕТЕРАНУУДТА

Һаяхан округой захиргаанай байшанай газра баяр ёһололой митинг үнгэргэгдэбэ. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай 31 ветеранда «Ока» автомашинын түлхюур барюулгада энэ баяр ёһолол зориулагдаа.

Округой захиргаанай толгойлогшо В.Малеев дайнай ветерануудые энэ ёһололоор амаршалаад, сагай хэр орёо байбашье, ажабайдалынь хүнгэдхэхэ талаар засагай зургаанууд бодото хэмжээнүүдые абаха тухай мэдүүлэ. Урма баяраар халиһан дайнай ветеранууд һайндэрэй сайлалгада уригдаад, шэнэхэн машинануудайнгаа жолооо шанга адхан, гэр гэртээ тараа хэн.

БЭЛИГТЭЙ ҮХИБҮҮДТЭ, БЭРХЭ БАГШАНАРТА – ШАН

Бэлигтэй бэрхэ үхибүүд, бэрхэ багшанарые дэмжэхэ зорилготойгоор Буряадай Усть-Ордын автономно округой толгойлогшын шан байгша онһоо тогтоогдобо. Ажалдаа амжалтануудые туйладаг эдэхи үүсхэлтэй багшанарай урданайнь солье хэргээхэ, багшын ажалай үүргые дээшлүүлэхэ, һуралсалдаа эрхим сэнэлтэнүүдтэй талаан бэлигтэй үхибүүдые урмашуулха, али болохоор дэмжэхэ зорилготойгоор энэ шан тогтообо.

ЭСЭГЭ ОРОНОЙ ЕРЭЭДҮЙН ХАМГААЛАГШАД

Эхирэд-Булагадай районой Захал һууринай хажууда оршодог сэрэгтэй частин дэргэдэ хүшэр үхибүүдэй сэрэгтэй-патриотическа лагерь хүдэлмэрилнэ. Тус лагерь округой захиргаанай толгойлогшо Валерий Малеевэй үүсхэл оролдолгоор нээгдэһэн юм. Энэ лагерьта Эсэгэ ороноо ерээдүйн хамгаалагшад амархадаа, сэрэгтэй эхин нургуули түгэсөөд гарадаг юм байна. 1999-2000 онуудта хуулин наһа гүйсөөгүй хүбүүдэй дунда гэмтэ ябадалнуудые усадхаха зорилготойгоор бээлүүлэгдэжэ байһан тус программа саашадашые үргэнөөр бээлүүлэгдэхээр хараалагдана.

Д.ХУБИТУЕВ «Эблэл» сонинной хуудануудые праба.

Арадай Хуралай Түрүүлэгшэ М.И.Семенов Бэшүүрэй аймагаар ябажа ерээ. Үбнэ тэжээл хэр хуряагданаб, мүн таряа хуряалгада бэлдэхэл хэр ябуулагданаб гэнэн асуудалнуудаар тэрэ онсо һонирхоһон байгаа.

Гадна нютагай өөһэдын хүтэлбэрин ажал хүдэлмэри эр урагшатайгаар ябуулагданаб гэнэн асуудалда ехэ анхарал хандуулаа.

Түрүүн «Еланский» СПК-да, удаань аймагай түб һуурин Бэшүүртэ, «Колос» гэжэ хүдөө ажахын кооперативай коптородо эндэхи бүхы ажахынуудай хүтэлбэрлэгшэд, мүн мэргэжэлтэд суглараа.

М.И.Семенов нотагай өөһэдын хүтэлбэрин хүдэлмэри ябуулаха тухай ниитэ нэгэн заабари манай орондо үгы, зарим тээ хото городуудай, бусадта - һуурин тосхонуудай хэмжээнһээ эхилэ гэбэ. Манай хүршэ округуудта энэ талаар баһал ондо ондоо шэглэлээр ажал хүдэлмэре ябуулна. Жэшээлхэдэ, Агын Буряадай национальна округто анха түрүүшһээ өөрын хараа замаар энэ хүдэлмэри ябуулжа эхилэ. Краснодарска хизаарай губернатор Н.И.Кондратенко, Хуули ёһондой Суглаанай түрүүлэгшэ В.А.Бекетов манай республика һаяхан ерээд ошоходоо, өөһэдын хүтэлбэрин талаар тэндэхи байгуула тухай һонин мэдээсэл хэлһэн байна. Жэшээнь, аймагай захиргаанай толгойлогшо депутатуудай районно Советээр томилогдодог, тэрэндэ мэдэлтэй юм байна.

Харин тиихэдэнь манай эндэ олопой дуугаа үгэлгөөр 4 жэлээр һунгададаг, эдэ дүрбэн жэлэй туршада хэрэг ябуулануудайнгаа, абанан шийдхэбэринүүдэйнгээ түлөө хэнэйшые, тэрэ тоодо республикын Президентын урдашые тоосохо эрхэгүй. Тиигэһээ һайса шэнжэлжэ, хаража үзөөд, нотагай өөһэдын хүтэлбэриие эмхидхэлгын юрэнхы гуримууд тухай Хуулиие нарижуулан һайжаруулхын тула нарин нягтаар хүдэлэхэ ёһотойбди.

М.И.Семенов нургуулин ажабайдалда анхарал хандуулаа.

Һуралсалай шэнэ жэлдэ бэлдэжэ байһабди, гэбшье эндэ баһал бэрхэтэй юмнүүд олон, гэжэ аймагай захиргаанай толгойлогшо Г.А.Павлов мэдээсэбэ. Үбэлэй хабые үнгэргэхэ түлэһэн бии, эдэе хоол нөөсэлэгдөө, нотагай ажахынууд һуралсалай ном һуаар бусад хэрэгсэлүүдые худалдан абалгада туһа хүргэгдөө гэхэ мэтэ.

нургуулинуудта

Уран Дүшын хормой түшэл, Угалза хаданууд бүхэлтэй, Хоёр голой уулзуур

гэрлэлэн

Хонгёо сэлуюн Утаата.

Сэнхир номин огторгойн сэнхижэ байгаа хүбөө доро, Сэхир, Оронгодой голнуудай нийлүүр дээр оршонон, Уран-Дүшын хормой түшэжэ, дабхаряа олон хаданууд бүхэлтэй, ой тайгаар, ан гүрөөлүүдээр баян хангайтай, сэбэр хайхан булаг аршаануудаар сүршэжэ байдаг, үргэн ехэ хибэстэл талмайтай Утаата нотаг.

- Утаата...

Манай Утаата нотагыг тойроод олон дабхар хаданууд бүхэлэнхэй, сэбэр хайхан булаг аршаануудаар сүршэжэ байдаг, үргэн ехэ хибэстэл талмайтай, Утаата нотаг.

Утаатын зүүн дунда халаагаар үгсэхэдэ, Оронгодой голой сэбэр хайхан унанин тунгалаг, гаталаг гарахада, оёртохи гоё үнгын жэжээн шулуунууд миралзан харагдадаг. Нарихан энэ голыг үгсэжэ олон малай байранууд түхээрэгдэнхэй.

Шээрэн гэжэ хууригнаа баруулжаа зүдхэжэ дабха дабахада, Тудхалтын төөбинн ехэ бариса болодог. Урда сагта гурбан удаган эгшэ дүүнэр газар уна хаража, байрлажа хуурижаха газараа бэдэржэ, Монголхоо нэгэн руу эрхэн түүхэтэй. Дунда эгшэнь Тудхалтын голдо хуурижахан, дүүниин Утаатын зүүн халаа үгсэхэдэ, Сэхир голой зүүн тээ, эхинхэнь ехэ хушатай жалгын аманда хуурижажа, Хушатын төөбин гэжэ барисатай болгонон юм. Хэсэтэй гэдэг ехэ эгшэнь эндэ байжа таарахагүйб гэжэ, Монгол руугаа ошоожо, тэндэ нотагжахан юм. Тийгэжэ хоёр ехэ удаган эгшэ дүүнэр - нэгэниин Тудхалтада, нүгөөдэнь Хушатада хуурижахан юм ха.

Тудхалтын удаган хээлитэй боложо, тала дайда зайжа ябахандаа, Утаатын баруун хажуудахи жалга соо түрөөд, хүбүүтэй боложо, тэрэндэ Лэбээнтэй гэжэ нэрэ үгэһэн юм. Энэ хүбүүтэй долоо-найма наһа хүсэхэдэнь, хоёр шодонийн хоорондохой зай мухар нөөм, эдихэдэ хононой мяха дууһан эдээд, дунда зэргэ хооллооб гэдэг нэн. Энэгээр бодоходо, энэ хүн ямар томо бэстэй, хүсэтэй хүн боложо ябаа гэшэб. Энэ бүхэ хүбүүтэй хурагынь дуулаад, гол голхоо найма-юһэн бүхэшүүл сүржа барилдахадань, оройдоол арбаад наһатай хүбүүн тэдэниие удаа дараалан газар үмхүүлэн юм гэдэг. Тийгээд Лэбээнтэй ехэшэ болоходоо Баатар гэжэ суурхахан. Монголдоо Үүринн ехэ агы соо байрлажа байхадань, Үүри мурэн үерлөөд, нүгөө захадань хэдэн ангуушад мурэн нүгэдэжэ ооглодон, «хоолхоон үгэлсш» гэхэдэнь, томохон шар ашаад ябаһан Лэбээнтэй тэдэниие хайрлажа,

шарайнгаа нэгэ хажуугай хабиргануудые ябуудуудан зүбэжэ, морин дээрлэһэн мурэнэй нүгөө хажуу тээ шэдэжэ үгэһэн юм гэсэгшэ. Мүн азарга баабгай шархатуулаад, тэрэндэ гээ хүсөө туршажа, бэсынгээ шалаа гаргадаг байһан байха. (Лэбээнтэй баатар тухай «Буряад үнэн» түхээржэ, хуурижахан байха. Энэ аилай хүбүүтэй болоходо, нотагай зон сугларжа, хүбүүдэнь Боолдой гэжэ нэрэ үгэһэн юм. Уданшьегүй энэ аилай хоёрдохой хүбүүтэй болоходонь, Сөөхэр гэжэ нэрэ үгэбэ. Энэ аилай хүбүүд томо болоод, аилай аймаг боложо Боолдойн - Тудхалтада, Сөөхэрын

Даша-хүбүүниин Ямпил, Улаан Даша - ехэ бөө хүн байһан (Янжапов Даша-Дондогой ба Порхоова Лайжид төөбинн таабай).

Ямпилтанай уг: хүбүүниин Папаа, Папаагай хүбүүн Жамса, Жамсын хүбүүдэнь: Цырендоржо, Жабаандай, Цырендоржо, Ламажи гэжэ хүбүүтэй байһан - дайнда үгы,

АЛТАРГАНЫН ТУГАГА РҮҮ ӨРЗӨЗ

Үгэр бүхэлгэ гэхээр, буряад арагайнгаа ёһо заншал, соёл нэргээхэ, хүгжөөхэ хэрэгтэй гэжэ хөөрлэгдэг болонхойбди. Энэ урлагоро олон тоото хэмжээ ябуулганууд үнгэрдэг. Август харын эхээр, заншалта болоһон Монголой Дорнод аймагай Дашбалбар сомонго «Алтаргана-2000» гэхэн буряад арагай уран бэлгэтэй нааган үнгэрөө. Энэ нааган дүрбэгдэхөө үнгэргэгдэжэ, Уласхоорондын нааган гэхэн нэрэ зэргэтэй болоо. Буряад арагай амударжа байһан бүхэ нотагууд урлалтай бай-башье, Шэнэхэнхээ, Усть-Ордаһаа, Буряадһаа нааганд хабсагдаха ошоогүй.

Фестиваль ганса гуушаг, хатаршадые суглаулаагүй, эрдэм шэнжэлгын конференци үнгэрһэн байха юм. Эндэ түүхын, угсаатанай ёһо заншал нэргээхын, гэлгэрүүлхын, хойто үгөө дамжуулхын асуудалнууд хараалагдаа, элдгхэлүүг дурдахада.

Буряадһаа К.И.Базарсагаев, Ц.Ж. Жимбиев, Д.Н.Д.Дугаров, Д.Н.С. Дугаров гүрбэн айлаар ошоо нэн. ВАРК-ын президент Дашинима Дугаровтай уулзажа хөөрлөгдөөбди.

- Дашин-Нима Дугарович, Монгол ороноор ябаад ерэнхэнэ хоорэжэ үгы?

- Олон ондоо тээ ажаһуудаг буряад золиие суглуулһан «Алтаргана-2000» гэхэн наага хаража ерээбди. Росси гүрэнхөө хэд ошооб гэхэдэ, Шэтэһэ 18 хүн, Агаһаа 50 гаран зон хабаадаа. Гурбан үгэрэй турша соо ехэ хүжюу зугаатайгаар фестиваль үнгэрөө. Бар хүсэтэй бүхэшүүлэе, хүнгэн хурдан мориндой мэргэшүүлэе, хурдан мориндой урилдахые хараһаар байтарнай бүгшэм халуун үгэрнүүд нүгэ сабшаха зуура үгэрһэн байгаа.

Арагай гуушагай конкурс, дуу хатарай ансамбль-нуудай концерт-нааган суглааршагай анхарал татаа.

Дуушагай конкурсдо Агын гуушан А.Бабалаев хоолойн дуу татажа, алтан медальда хүртөө.

Фестиваль эмхидгэгшэдэ ехэ баяр хүргэжэ байнаб. Алтаргана ногооной бүхэ үндэһэндэл, шэрхи бүхэ буряад арага суглуулжа, түргэн зэбын дуун доро, хатарша мориндой хатаран соо сэлгүү наага үнгэрһэнэниинь сэгнэшгүи.

Ээлжээтэ «Алтаргана» нааган 2002 ондо Ага нотагта үнгэргэгдэхэ гэжэ шийдхэбэри абтаа.

Ц.НАДЦАЛОВА

УТААТЫН ТҮҮХЭ ДОМОГ

Александра САХАРОВСКАЯГАЙ зураг

газетэдэ Л.Жугдуровагай толиһон домоглол соо олохот). Мүнөөшье хүрэтэр Утаатын баруун хойтохи жалгыс Лэбээнтэй гэжэ нэрлэдэг. Хүбүүнэйнгээ баяшуул болон хүдхэшүүлдэ (ехэнхинь ородууд) алуулһыень дуулахадаа, уйдхар гашуудалда дарагдаһан эхэнэ залинта аадарай орожо байхада, Тудхалтын дабаанда бүдүүн шэнхэнэн доро хороод хууба. Дээрэнэ тэнгери буужа, удаган наһа бараһан юм. Удаганиие тэндэнь хүдөөлүүлһэн юм гэсэгшэ. Залинда ороһон шэнхэнэн мэлэ хая болотор харлашоод хуудаг нэн. Аяшаад ангуушад дабаанай ехэ мургэлэй барисада буужа, уута туулмагуудаа уудалжа, мургэл хэдэг заншалтай.

Тудхалта үргэн ехэ талмайтай, олон хада гүбээ-цүүдтэй, заһаа хадаряар баян уна голтой, шэмэгэ найн ногоо хагдатай, хангай баянтай, ой модоор хада уулаһа шэмэглэһэн, эхиндэ арсын хангал үнэрөөр анхилжа байдаг харьдаг уулаһа түшэлэн нотаг. Нэгэтэ хамниганай агнажа ябаханда, голой эрьедэ номо наадагаа барихан ангуушанай буужа байтарынь, хамниганай: "Нотагай нэрэ хэн бэлэй?", - гэжэ асуухадань, хэлынь мэдэхгүй буряад ангуушан, хая халта тудуулан халтар үнэгэн тухай асууба гэжэ ойлгоод: «Халта тудаа, тудаа халта» гэжэ хэлэб. Тэрэ гэхэнхээ хойшо агнажа ябаһан ангууша хамнигадууд энэ нотагыс буряад ангуушадта «Тудаа халта» - Тудхалта гэжэ нэрлэдэг болоо нэн. Энэһинээ хойшо энэ гол Тудхалта гэжэ нэрэтэй болоһон юм гэжэ зарим зоной хөөрэхыс дуулаһан байхалта.

Буряад зоной өөрын эдэс хоолтой, хубсаһа хунгартайхан болон хүгжэжэ байха үедэнь Монголхоо элдэб хаашуул сэрэгүүдтэйгээ дайладаг, адууһа малнууд болон элдэб баялигуудынь дээрмэдэн тоножо, залуу эхэнэрүүдэнь абажа ошодог нэн.

Эгээл энэ үедэ Түнхэнхөө наашаа үндэр хабшуу хабсагайтай агы нүхэн сооһоо хоёр ангуушад хээлитэй болоһон эхэнэрыс олоһон юм. Энэ эхэнэр монголнуудһаа юм гү, али өөһэдэньгөө аха дүүнэрһээ тэрбелэн ерэжэ, агыда хоргодон хороод тугалтай үнэгээ наажа хооллоһон байгаа. Хоёр ангуушад энэ эхэнэрыс ехэтэ хайрлажа, хамгагүй нэгэ ангуушаниин Тудхалта голдо асараад, байра

Оронгодой голдо хуурижаба. Иймэ ушарһаа манай Утаатын зон эхэ талаараа Түнхэнхөө ерэнхэн Хонгоодор угсаатан болоно ха.

Тудхалта гол соо Боолдойтон буужа байха үедөө гурбан хүбүүтэй болоһон юм: Тажаа, Гожоо ба Микитэ (Микишхэ), Микитэ хүбүүниинь эндэ түбхинэн ажаһууба. Бэшэ аханарынь Түнхэн, Монгол руу ошоһон түүхэтэй. Айл бүлэ болоһон Микитэтэн Хазаадай, Сагаандай, Табадай, Зарба гэжэ хүбүүдтэй боложо, үнэр баян ажаһуубад. Сэбэр уһаа сэхэ доошонь салгидуулан Оронгодой голдо Сөөхэртэн гэжэ айл хуугаад, зургаан хүбүүдтэй болоһон байна. Эдэ хүбүүдэнь гэхэдэ: Ноошоон, Нариг, Дэмбэрэн, Ширав, Баанти болонод. Игэжэ түрэл хайхан Утаатаданай Сөөхэр-Боолдойн уг тараһан юм. Нотагтаа ажаһуужа, адуу малаа үдхэжэ, шэмэгтэй ногооонь шэмхүүлжэ, хагда ногооной хайханиие бэдэржэ, Тудхалта, Оронгодой, Сайханай, Хохюурта, Эдэ голнууд соогуур малнуудаа хада майлаар бэлшэжэ адуулан, ой тайгын хангайһаа олзоёо бэдэржэ, сагаан ба газарай эдэгээр хоол хэжэ, олоһон ан гүрөөлүүдэй, адуу малайнгаа арһа шүрмэлэ элдэжэ, хониной нооһоор унталгадэбисхэр, хүнжэл хэжэ, оймһо бээлэй нэхэжэ, үрэ хүүгэдэ үндэлгэн хуухадаа, уг угаа дахасалдан, олон бүлэнүүд болон таража эхилһэн гээшэ.

Энэ нотагай домог түүхэ бэшэхэдэ ехэ туһа үзүүлһэн 80 наһатай Боолдой утганай хүбүүн - Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай ба ажалай ветеран Порхоев Даша Будаевич ба тэрэнэй хүгшэн Лайжад төөбинхөө Боолдойтоной уг гарбал ба хуужа байһан газарнуудайнь карта-схемэ зохёоходо тон ехэ туһа хүргэһэндэнь ехэ баяр баясхалан хүргэжэ, доро дохиноб.

Зай, иигээд Боолдойн аша хүбүүн Хазаадайтанай аймаг: Хазаадай, дүрбэн хүбүүдтэй: Даалама, Хамаа, Балдан, Улаан

басаганиинь Лайжад (Порхоевой төөбинн);

Жабаандайн хүбүүн Даша-Дондок (Янжапов).

Хазаадайн хүбүүн Дааламын уг: Даалама гурбан хүбүүдтэй: Гэлэг лама, Салдан, Гомбо.

Гэлэг лама гурбан хүбүүдтэй:

Цырен-Доржо, Дамдин-Гэлэн, Лубсан-Доржо.

Цырен-Доржын хүбүүн - Лубсан-Ширав (Дэмбэрэл), Ширавай хүбүүн Лайжад-Доржо (Сагаада);

Дамдин-Гэлэн хүбүү үгы. Лубсан-Доржо гурбан хүбүүтэй: Даша-Рабдан (үгы), Доддон, Жүрдэнгэ.

Доддон нэгэ хүбүүтэй - Андрей;

Жүрдэнгэ үхибүү үгы.

Дааламын Салдантан хоёр хүбүүдтэй: Цыдэн, Лубсан (Духар)

Салданай Цэдэн табан хүбүүтэй: Ринчин, Доржо, Хабтай, Санжай, Жаб.

Ринчин гурбан хүбүүтэй: Дари-Цырен, Лубсан-Нима, нэгэниинь үгы.

Доржо хүбүү үгы.

Санжай нэгэ хүбүүтэй - Цыренжаб, Цыренжабай хүбүүд мүнөө Утаатада: Бата, Баатар, Байр, Борис;

Бата дүрбэн хүбүүтэй - Сергей, Алик, Марат, Артур.

Баатар нэгэ хүбүүтэй - Серже; Байр хоёр хүбүүдтэй - Соёл, Солбон;

Борис хүбүү үгы (2 басагагай).

Хабтайн хүбүүн Дамдин үгы. Жабаа - хүбүү үгы.

Дааламын Гомбо гурбан хүбүүдтэй: Доржо (халуу), Буйраан, Цыренжаб (Жалсарай).

Доржын (халуутан) хүбүүн Аюша дархан 5 хүбүүдтэй: Дашанима, Бальжинима, Санжай, Ринчин-Дондог, Ширав (Цыдэн) - хүбүүниинь Эрдэм.

Буйраан - Монгол руу нүүһэн.

Цыренжаб (Гомбын Жалсарайтан) - долоон хүбүүтэй: Содбо, Лубсан-Жаб, Даша, Жаб, Санжайжаб, Муужи, Памай.

Содбын хүбүүн Цырен-Доржо (Сагаада)

Дашатан хоёр хүбүүдтэй - Доржо, Павел; Доржын хүбүүд - Валера, Вася, Валера хүбүү үгы.

М.ДАШЕЕВ, Утаатын дунда хургуулиин багша.

Захааминтай аймаг. (Үргэлжэлэлын хожом гараха).

«День Байкала? Ой, а разве такой праздник есть? А когда это? А что в этот день будет?» — спрашивали меня одноклассники в Томске. Выслушав мои невнятные объяснения (сама тогда ничего не знала!) заверили: «Будем! Обязательно приедем посмотреть».

ДЕНЬ РОЖДЕНИЯ

хороший праздник. Он есть у тебя, у меня, теперь он есть и у одного из старейших жителей планеты — озера Байкал. Байкалу 25 миллионов лет, а идея празднования дня его рождения появилась в 1997 году на конференции «Координация экологического движения в районе Южного Байкала» в г. Слюдянка Иркутской области. Участниками конференции были представители экологических групп из Северобайкальска, Турки, Улан-Удэ, Байкальска, Утулика, Слюдянки, Култука, Истивянки, Иркутска. В течение двух лет идея празднования Дня Байкала неоднократно обсуждалась с жителями Прибайкалья на встречах различного уровня, но воплотить ее смогли только в 1999 году по инициативе иркутской общественной организации «Байкальская экологическая волна». Теперь в каждое четвертое воскресенье августа на Байкальском Земле будет проводиться День Байкала. Субъекты Байкальского региона — Иркутская и Читинская области, Республика Бурятия и Усть-Ордынский Бурятский автономный округ приняли постановление об учреждении Дня Байкала.

В прошлом году этот праздник впервые провели на территории Иркутской области, поздравить именинника собрались гости со всего Байкальского региона: представители администраций, общественных, государственных, научных, природоохранных, образовательных и других организаций. На официальной торжественной части были подведены итоги конкурса «Байкал мой — Байкал наш», вручены призы, проведена выставка детских рисунков, были выступления гостей и участников, ансамблей, звучали стихи и песни. Праздник продолжился на набережной Ангары: выступления поэтов, публицистов, художественных фольклорных коллективов. В 2000 году праздник будет

проводиться на территории Республики Бурятия. С февраля по инициативе клуба «Фирн» начата работа у общественный оргкомитет по проведению «Дня Байкала 2000». Кампания «День Байкала» получила официальную поддержку Правительства РБ и часть денег на ее проведение выделено из бюджета Указом Президента РБ Л. В. Потапова. Сейчас в общественном оргкомитете 39 общественных, государственных, коммерческих организаций.

ЦЕЛЬ КАМПАНИИ «ДЕНЬ БАЙКАЛА»

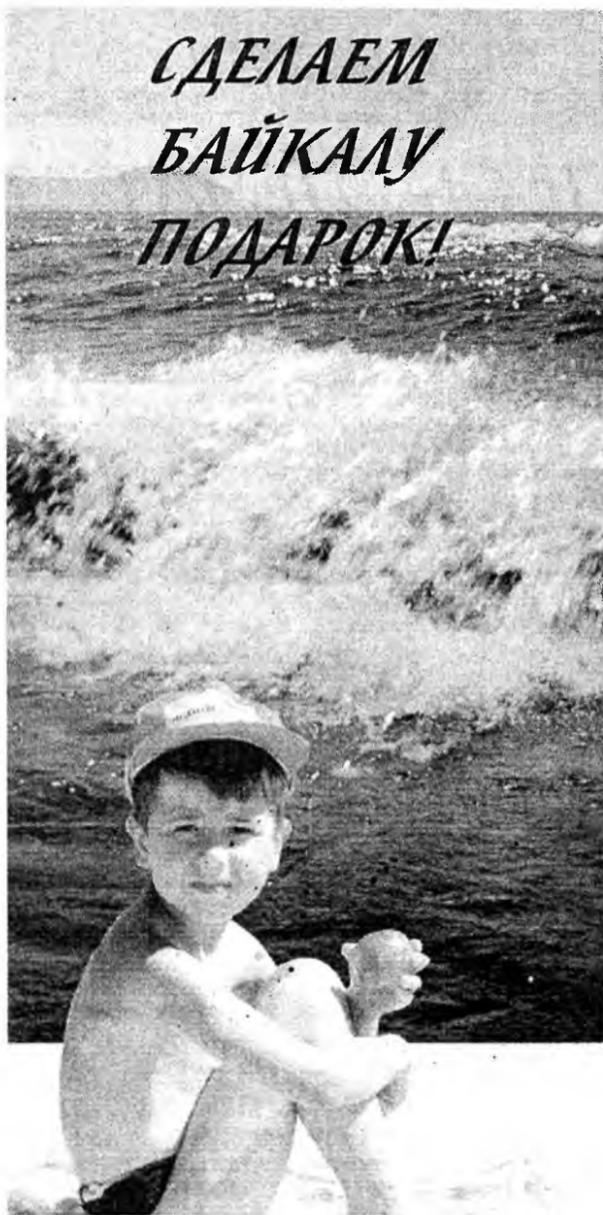
заключается в возрождении Байкальской цивилизации. На территориях около Байкала с древнейших времен формировались человеческие общности, народы. Человек, образ его мыслей определяет отношение к миру и создает среду вокруг него. Привлечь внимание к проблемам Байкала, помочь ему — это цель кампании.

День Байкала — праздник, рожденный по инициативе общественности, и задуманный соединить усилия самых разных слоев общества для сохранения природы, уникального природного и культурного наследия.

Мы живем у Байкала и то, каким он будет зависит, от нас: можно не только принять участие в праздновании, но и сделать любое доброе дело — посадить деревья возле своего дома или убрать мусор.

СТРАТЕГИЯ И ПРОГРАММА КАМПАНИИ

были определены давно. На сегодняшний день проведен ряд мероприятий, посвященных Дню Байкала. В библиотеках и музеях города проходят выставки на тему дня рождения Байкала, проходят различные конференции, с мая по август действовала «Байкальская школа лидеров». Подведены итоги конкурса плакатов и конкурса фильмов и фоторабот, посвященных озеру Байкал. При содействии ОАО «Информационные системы Бурятии» создан Web-сайт «День Байкала 2000», где можно узнать всю информацию о празднике. А недавно завершился II Международный Зеленый поход «Байкал 2000»

СДЕЛАЕМ БАЙКАЛУ ПОДАРОК!

ВТОРОЙ МЕЖДУНАРОДНЫЙ ЗЕЛЕНЫЙ ПОХОД «БАЙКАЛ 2000»

прошел с 26 июля по 15 августа. Его организаторы: общественная организация «АУРА», клуб «Фирн» и американская некоммерческая организация «Rear International», Министерство образования Республики Бурятия. Информационную поддержку этой акции оказало Представительство Агентства Социальной Информации в Улан-Удэ.

Участниками похода стали школьники и студенты из 19 районов республики, волонтеры из городов России, США и Голландии. Всего в походе приняли участие около 70 человек. Большинство местных участников смогли присоединиться к акции бесплатно, выиграв стипендии Зеленого Похода. Поход официально стартовал 28 июля с митинга на площади Советов. После него участники на трех автобусах доставили до самой границы с Монголией — города Кяхта. За три дня пребывания в этом пограничном городе ребята постарались сделать как можно больше для радужных хозяев. Зеленый поход прибыл сюда после стихийного бедствия — сильнейшего ливня, обрушившего за полчаса на город месячную норму осадков.

Вызванные дождем грязевые потоки полностью завладела улицами города. Ребята взяли за очистку центрального городского Кяхтинского парка, смотреть

на который в тот момент можно было только, как на большую территорию со сломанными скамейками, разбитыми урнами и большими кучами мусора. Работы хватило всем — очистка дорожек парка от толстого слоя песка, уборка больших камней, которые принесли селевым потоком, а также ликвидация мусорных куч.

4 августа Зеленый Поход переместился в Селенгинский район на озеро Щучье, где состоялись другие проекты — очистка побережья и обустройство тропы к озеру Черное. Там же прошла встреча и с детским экологическим лагерем «Тоёон», в течение которой стороны обменивались своим опытом в природоохранной деятельности. Затем дислокация похода сменилась Иволгинским районом, который предложил для ребят новые интересные проекты:

строительство пирса на озере Карасином, строительство беседки у Иволгинского дацана, экспертиза Хурумшинского водохранилища и, как обычно, очистка территории аршанов и села.

Затем участники Похода снова вернулись в Улан-Удэ для того, чтобы принять участие в начинающейся антимусорной кампании. 8 августа был организован рейд очистки набережной города, от моста до городского пляжа. Конечно, после этого наша набережная не стала идеально чистой, но горы мусора, собранные участниками этой акции, впечатляли.

В Кабанском районе, в который Зеленый поход пришел 10 августа, ребята смогли уже применить свой опыт и навыки, наработанные в ходе похода, чтобы провести мини-социологическое исследование, чтобы узнать мнение местных жителей об экологической ситуации в Кабанском районе. Кроме этого на конференции участники Похода встретились со школьниками первой Селенгинской школы. Оказалось, что проблемы экологии на селе волнуют не только горстку энтузиастов, но и школьников, которые активно занимаются этими проблемами, а некоторые из них даже решают. Так, например, школьники взяли под опеку маленькую речку, впадающую в Байкал, которую им удалось привести в удовлетворительное состояние, несмотря на то, что еще несколько лет назад она была под угрозой гибели и

заболачивания из-за мусорных свалок на ее берегах. Школьники считают, что экология Байкала в равной степени зависит от каждой из более чем 300 рек, впадающих в него. И если каждая получит чью-то охрану, то это и будет настоящая забота об озере.

За три недели этого путешествия школьники и студенты Бурятии, волонтеры из городов России и Америки не только смогли увидеть разнообразную природу Бурятии, но и содействовать ее сохранению. Они выполняли важные проекты, по очищению территорий сел и деревень и старались привлечь внимание общественности к тем проблемам, которые влияют на экологическую стабильность Байкальского региона.

Зеленый поход финишировал, но его организаторы считают, что это только начало той работе, которая продолжится в следующем году. Они надеются, что и Третий Международный Зеленый Поход пройдет по территории Бурятии под тем же девизом «Сохраним Байкал вместе!»

ПЛАН МЕРОПРИЯТИЙ

на 25, 26, 27 августа уже составлен:

• В кинотеатре «Прогресс» все желающие могут посмотреть цикл фильмов и журналов о Бурятии (с 21 по 27 августа).

• В Домах культуры проходят различные тематические вечера под общим названием «Эта хрупкая планета» (26-27 августа).

• В парках города — празднично-развлекательные программы (26 августа).

• На улице Ленина 26 августа жители и гости столицы Бурятии смогут созерцать чудо — Байкал глазами художников Бурятии.

• На площади Ленина — театрализованное представление «Священное море — Священный Байкал» (26 августа). Здесь же, вечером — Байкальский карнавал.

• В селе Култушное Кабанского района 27 августа — праздничная программа, посвященная Дню Байкала.

«Хотелось бы, чтобы в празднике участвовало как можно больше народу, — волнуются организаторы праздника. — Было бы здорово, если бы, например, на Байкальском карнавале люди просто веселились, пели, танцевали — как в Рио-де-Жанейро. Придумаем свой праздник! Наше участие — наш подарок Байкалу. Сделаем Байкалу подарок!»

Валерия НАМСАРАЕВА.

Материал подготовлен при содействии клуба «Фирн» и организаторов кампании «День Байкала 2000»

«ЗДЕСЬ ЛЕЧАТ ТЕХ, КТО ИГРАЕТ В ЛЮБОВЬ»

ИЗ ИСТОРИИ

Первое специализированное учреждение для лечения венерических и кожных болезней организовано осенью 1924 года. Главным врачом кожно-венерологического диспансера со дня открытия работал **Матвей Иванович Звонарев**, внесший значительный вклад в развитие дермато-венерологической службы республики.

Перед новым лечебным учреждением Наркомздрав Бурят-Монгольской АССР ставил задачу - оказывать населению дермато-венерологическую помощь.

В 1925 году диспансер обслуживался двумя врачами, 2-мя помощниками лекарей и 2 санитарками. При таком штате диспансер, естественно, не справлялся со всеми задачами, страдала профилактическая, санитарно-просветительская, противоэпидемическая и лечебная работа.

В популярной телепередаче «Поле чудес» Леонид Якубович у маленького ребенка спросил: «Кем работает папа?» Ребенок ответил прямо: «Папа лечит тех, кто играет в любовь». Да, отец ребенка являлся врачом-венерологом. И сегодня, когда в нашей стране и в республике в целом, особую тревогу вызывает высокий уровень заболеваемости венерическими болезнями, врачи венерологи во всю силу стараются помочь, уделяют огромное внимание санитарному просвещению, пропаганде здорового образа жизни. Поэтому хотим рассказать о работе республиканского кожно-венерологического диспансера (РКВД).

международной экспедиции по борьбе с венерическими заболеваниями, в частности сифилисом, и поставила перед собой задачу стать врачом дерматовенерологом и вести борьбу с вензаболеваниями, что было ею достигнуто. Впервые она внедрила в республике лабораторию диагностики сифилиса и дерматомикоза. С 1940 года по 1966 год она заведовала кожно-венерологическим отделением. Татьяна Ивановна пользовалась большим авторитетом и уважением среди населения республики.

Коллектив РКВД. 1999 г.

РКВД: ул. Коммунистическая, 5

Так как уровень заболеваемости сифилисом в республике был очень высоким, к 1931 году было развернуто 9 венпунктов. В эти годы была проведена большая научно-практическая работа, результатом которой явилось резкое снижение заболеваемости сифилисом.

НА СТРАЖЕ ЗДОРОВЬЯ

С 1985 года в 5-ти районах функционируют серологические лаборатории. Внедрен усовершенствованный метод серодиагностики сифилиса во всех поликлиниках г. Улан-Удэ, ЦРБ и 40 участковых больницах. Для лечения кожных больных в диспансере внедрены диатермоагуляция, кристалерия, лазеротерапия. Организован косметологический кабинет. При РКВД функционирует отделение платных медицинских услуг, где проводится анонимное обследование и лечение венерических больных. Кроме этого в РКВД внедрена лечебная косметика: бактериологическая диагностика гонореи, трихомониаза и уреаплазмоза, а также новые методы в диагностике сифилиса, хламидиоза.

В настоящее время в Республике Бурятия функционируют 2 кожно-венерологических учреждения. В районах республики действуют 23 коженкабинета.

Большой вклад в становлении практической дермато-венерологии внесли организаторы здравоохранения **А.Т.Трубаев, Н.А.Абыков**, главные врачи диспансера **М.И.Звонарев, А.М.Пестерев, А.П.Щорс, Е.К.Бадашкеева**.

Особо хочется подчеркнуть трудовую биографию **Татьяны Ивановны Семеновы**. Будучи студенткой 3-го курса медицинского факультета приняла участие в авторитетной

Сегодня в РКВД работают 27 врачей, в том числе 21 дерматовенеролог, 5 врачей-лаборантов, 1 врач-методист по санитарно-просветительской работе. 7 врачей имеют высшую квалификационную категорию. Врачи **В.А.Сайбонов, Е.Ц.Бальбурова, Т.Д.Монголонова**, работники среднего медицинского персонала **Р.О.Дондупова, Т.Д.Янхаева, Т.С.Цырендашиева** уже много лет трудятся с большой отдачей.

Всю жизнь с РКВД: Дондупова Цырема Очировна, Цырендашиева Тамара Санжиевна

ПОЗДРАВЛЯЕМ!
 Главного врача РКВД ТАРНУЕВУ Светлану Доржиевну с успешной защитой докторской диссертации, с 30-летием трудовой деятельности и с Днем рождения!
 Исцеление больных - благородное дело, когда дарит Вам ощущение того, что дело, которому Вы служили, посвятили всю жизнь, стоит Ваших трудов.
 От всей души желаем Вам крепкого забайкальского здоровья, благополучия в Вашей семье, счастья.

СИТУАЦИЯ БЕДСТВЕННАЯ

В республике за последние годы, как и в целом по России, сложилась угрожающая эпидемиологическая обстановка по социальным болезням, в частности, сифилису, принимает уже характер эпидемии. По сравнению с 1991 годом заболеваемость сифилисом возросла в 300 раз. О том насколько актуально и социально это национальное

бедствие, говорит тот факт, что ежедневно в республике в эти годы заболевало 11-15 человек.

Причины резкого роста можно разделить на социальные, экономические, медицинские, хотя деление условно, так как все причины взаимосвязаны.

Среди многих социально-экономических причин, приведших к значительному росту заболеваемости надо отметить прежде всего пропаганду секса, распространение проституции, свободную рекламу и продажу препаратов для лечения заболеваний передающихся половым путем (ЗППП) - хотя сейчас этим никого не удивишь. Высокая миграция населения, безработица, всеобщая алкоголизация населения способствуют колоссальному росту ЗППП.

Среди многих объективных социальных факторов, способствующих распространению ЗППП - ухудшение физического состояния населения, что, в частности, связано с неполноценным питанием, дефицитом белкового питания, снижением сопротивляемости организма.

Поэтому нашим диспансером разработан методический материал и программа по гигиеническому воспитанию

Знакомьтесь: ТАРНУЕВА СВЕТЛАНА ДОРЖИЕВНА

Заслуженный врач Российской Федерации, доктор медицинских наук, врач высшей категории.

В 1970 году окончила Читинский медицинский университет. С 1984 года - главный врач республиканского кожно-венерологического диспансера.

Впервые в республике она внедрила и научно обосновала бальнеолечение в сочетании с немедикаментозными методами.

Впервые в России обобщила результаты многолетнего лечения аллергодерматозов лекарственными травами по тибетским принципам врачевания.

Автор более 50 научных публикаций, 7 методических рекомендаций, 2-х монографий, в том числе «Фитотерапия атопического дерматита».

Имеет двух сыновей, двух внуков.

профилактики ЗППП для студентов ВУЗов, учащихся среднеспециальных профессиональных учебных заведений, старшекласников школ.

Огромное внимание уделяется санитарному просвещению, пропаганде здорового образа жизни. Проводимые мероприятия в республике привели к стабилизации заболеваемости сифилисом в г. Улан-Удэ, но не решили проблему профилактики.

Нужна новая концепция организации венерологической службы, комплекс мер по защите населения от заражения ЗППП. Эта межведомственная проблема требует объединения усилий в проведении санитарно-гигиенического, полового воспитания детей, подростков, образования взрослого населения, формирования чувства ответственности за собственное здоровье и здоровье общества, профилактики венерических заболеваний.

С.ТАРНУЕВА, главный врач РКВД, заслуженный врач Российской Федерации. **Фото Гомбо САМБЯЛОВА.** * (Продолжение следует).

ОСТЕРЕГАЙТЕСЬ СЛУЧАЙНЫХ СВЯЗЕЙ

За первое полугодие 2000 года в республике выявлено 1316 случаев больных сифилисом. Это на 21 процент меньше, чем за аналогичный период прошлого года. Наиболее высокий уровень наблюдается в Баргузинском, Курумканском, Прибайкальском, Кижингинском, Муйском, Северобайкальском районах и городе Улан-Удэ.

Среди 20-29-летних наблюдается наибольшая заболеваемость сифилисом и составляет 48% от общего числа.

За первое полугодие зарегистрировано 2 случая врожденного сифилиса.

По сравнению с прошлым годом на 8,7 % увеличилось число заболевших гонореей (всего 970 случаев).

Также остается высоким уровень заболеваемости трихомониазом, хламидиозом, герпесом.

«А ну-ка, проверим, что у Вас?»
БУРХИСАНОВА Туяна
 Борисовна - врач-лаборант клинической лаборатории

28 ПОНЕДЕЛЬНИК

ОРТ
 07.00 Телеканал «Доброе утро»
 10.00 Новости
 10.15 Т/с «Вавилонская башня»
 11.15 Поле чудес
 12.25 «Песня года»
 13.00 Избранное
 13.00 Новости
 13.15 Телеканал «Добрый день»
 13.55 А.Демьяненко в фильме «Первый троллейбус»
 15.30 Программа «Вместе»
 16.00 Новости
 16.20 М/с «Охотники за привидениями»
 16.45 Звездный час
 17.10 ...До шестнадцати и старше
 17.40 Вкусные истории
 17.55 Т/с «Вавилонская башня»
 19.00 Новости
 19.20 Банка комиксов
 19.45 «Ералаш»
 20.00 Погода
 20.05 Х/ф «Белый ворон»
 22.00 Время
 22.45 Т/с «Тысячелетие»
 23.35 Эдвард Радзинский. «Загадки Сталина». Часть 1-я. «Тайны Кобы»
 00.20 Время футбола
 01.05 Новости
РТР
БГТРК
 07.40 Утро Бурятии
РТР
 08.00, 09.00, 10.00, 11.00 ВЕСТИ
 08.30 ДОБРОЕ УТРО, РОССИЯ!
 09.15 «Черным по белому»
 09.20 «Почта РТР»
 09.35 «Дежурная часть»

10.30 СЕМЕЙНЫЕ НОВОСТИ
 11.35 М/с «Ноев ковчег»
 12.00 Т/с «Мануэла»
 13.00 ВЕСТИ
 13.30 Т/с «Санта-Барбара»
 14.30 Премьера ток-шоу с Кларой Новиковой и Еленой Яковлевой «Что хочет женщина»
 15.00 СТАРАЯ КВАРТИРА
 16.00 ВЕСТИ
 16.30 Т/с «Черная жемчужина»
 17.25 Т/с «Богатые и знаменитые»
 18.20 Т/с «Простые истины»
 19.00 ВЕСТИ
БГТРК
 19.30 Детское время. М/ф
 19.55 Гороскоп и прогноз погоды на завтра
 20.00 Байгал
 20.15 Рек-тайм - время Вашей рекламы!
 20.25 «Буряад орон». Худ-публ. программа
 20.55 «Город У.» Культурная практика
 21.15 Рек-тайм - время Вашей рекламы!
 21.30 Республиканские новости.
 21.50 Гороскоп и прогноз погоды на завтра
РТР
 22.00 ВЕСТИ
 22.30 «Дежурная часть»
 22.55 Т/с «Следствие ведут знатоки». Дело №16. «Из жизни фруктов», 1-я серия
 00.25 Премьера документального фильма Елены Масюк «Кавказский полумесяц»
 01.00 ВЕСТИ
 01.30 После «ВЕСТЕЙ»
 01.40 Т/с «Следствие ведут знатоки». Дело №16. «Из жизни фруктов», 2-я серия
 03.10 «Футбол + ТВ» с А.Вайнштейном

ТИВИКОМ
 08.55 Открытый мир
 09.00 Т/с «Шалунья»
 09.45 Диалог с А. Кушнаревым
 10.00 Телемаркет
 10.20 Недвижимость
 10.25 «Мастер-класс»
 10.30 Т/с «Держи вора!»
 11.35 Приключ. фильм «Возвращение в затерянный мир»
 13.30 Телемагазин
 14.30 Т/с «Сан-Тропе»
 15.30 Т/с «Королева сердец»
 16.30 М/с «Сейлормун-супервоин»
 17.00 Т/с «Отважные-2»
 17.30 Комедия «Палочка-майор»
 18.00 «Из жизни женщины»
 18.30 Прогноз погоды
 18.35 Телемаркет
 18.50 Муз. поздравления
 19.20 Календарь работ от А.Кушнарева
 19.30 Т/с «Держи вора»
 20.30 Прогноз погоды
 20.35 Телемаркет
 21.00 Т/с «Дерзкие и красивые»
 21.20 Недвижимость
 21.30 Драма «Анкор, еще Анкор!»
 23.40 «Мастер-класс»
 23.45 Открытый мир
 23.55 Прогноз погоды
 00.00 Т/с «Инспектор Мартин Бек»
 01.05 Ток-шоу «Страсти по Соловьеву»
 01.35 «Открытые небеса». Из цикла «Голливуд: Конец эпохи»
АРИГ УС
 07.00 Дорожный патруль. Сводка за неделю
 07.20 Любишь - смотри
 07.25 «Вы - очевидец»
 08.20 Формула успеха
 08.40 Ваша музыка: Лариса Черникова

09.40 Наше кино: «Волчья кровь»
 Перерыв до 17.00
 17.00 Торговый ряд КСК ЗММК
 17.05 Победоносный голос верующего
 17.35 Дорожный патруль. Расследование
 17.55 Любишь-смотри
 18.00 Музыкальный подарок
 18.25 ТЦ «ТЮМЭР МОРИН» предлагает
 18.30 Т/с «Человек-невидимка»
 19.30 Формула успеха
 19.50 Все в сад
 20.15 Жизнь без риска
 20.20 ТР КСК ЗММК
 20.25 Т/с «Богатые тоже плачут»
 21.20 Метеопрогноз
 21.25 Формула успеха
 21.45 Комедийный боевик «Победитель»
 23.30 Метеопрогноз
 23.35 Памяти принцессы Дианы: «Влюбленная принцесса»
ОТВ
 18.00 Т/с «Горячая зона»
 19.00 Т/с «Частный детектив Магнум»
 20.00 «Товарный ряд»
 20.15 «Копилка здоровья»
 20.30 К о м е д и я «Фантастическая девушка»
 21.00 Т/с «Зена - королева воинов»
 21.55 Рек - парад
 22.00 Т/с «Удивительные странствия Геракла»
 23.00 Т/с «Шелковые сети»
НТВ
 08.00 «Сегодня»
 08.40 «Впрок»
 08.50 «Карданный вал»
 09.00 «Сегодня»
 09.15 Мультфильм
 09.25 «Впрок»
 09.35 «Криминал»

09.45 Мультфильм
 09.55 Т/с «Неприкасаемые»
 11.00 «Сегодня»
 11.25 Т/с «Любовь и тайны Сансет Бич» (США)
 13.00 «Сегодня»
 13.25 85 лет киностудии им. М.Горького. Острозащитный фильм «Право на выстрел»
 15.00 «Сегодня»
 15.30 Наше кино. Детектив «Противостояние», 1 серия
 16.50 М/ф «Любимые герои»
 17.00 «Сегодня»
 17.25 «Намедни-85»
 18.15 «Карданный вал»
 18.25 «Впрок»
 18.40 «Криминал»
 18.55 Т/с «Она написала убийство» (США)
 19.50 Час сериала. «Крутой Уокер: правосудие по-техасски»
 21.00 «Сегодня»
 21.35 Мир кино. «Специалисты»
 23.20 Д/с «XX век. Русские тайны. 1948 г. Личный враг Сталина» (Россия-США)
 00.00 «Сегодня»
 00.40 «Тушите свет»
 00.55 «Антропология»
РАДИО
 6.12 Радиожурнал «Земля родная»
 6.37 Актуальное интервью
 6.50-7.00 Информация, объявления
 7.12 Объявления
 7.20 Программа «Анфас»
 7.40-8.00 Радиостудия «Биракан»
 12.00-12.10 Дневной выпуск «Короткой строкой»
 19.12 Республ. известия (на бур.яз.)
 19.27 Объявления
 19.30 Республ. известия (на русск.яз.)
 19.45-20.00 Передача из фондов радио

ОАО «Улан-Удэнский судостроительный завод» предлагает:

СЕЛЬХОЗАГРЕГАТЫ:
 *Роторный вычесыватель сорняков;
 *Каток-выравниватель КВ-4;
 *Сеялка точного высева;
 *Культиватор КПЭ-3,8 М с катками-выравнивателями КВ-4.

ЗАПАСНЫЕ ЧАСТИ К МАШИНАМ:
 *Сенокосилки;
 *Зерноуборочные комбайны Енисей-1200;
 *Кормоуборочные комбайны; *Трактора «Беларусь»; ДТ-75, Т-150; К-701;
 *Грабли, сеялки.

Разработка документации, изготовление и техническое сопровождение по образцам и желанию заказчика.
 Оплата за поставленную продукцию производится в различной форме по согласованию сторон.

ЦЕНЫ ДОГОВОРНЫЕ

ОАО «Улан-Удэнский судостроительный завод» забот Вашего успеха!

АДРЕС: 671000, Россия, Бурятия, Улан-Удэ, ул.Корабельная, 32.
 (3012) 21-33-55 - Служба маркетинга и сбыта. (3012) 21-96-62 - Факс.

29 ВТОРНИК

ОРТ
 07.00 Телеканал «Доброе утро»
 10.00 Новости
 10.20 Т/с «Вавилонская башня»
 11.20 Здоровье
 11.50 Колесо истории
 12.30 «Песня года»
 13.00 Избранное
 13.00 Новости
 13.15 Телеканал «Добрый день»
 13.45 Савелий Крамаров в фильме «Прощайте, голуби»
 15.30 Программа «Вместе»
 16.00 Новости
 16.20 М/с «Охотники за привидениями»
 16.45 Царь горы
 17.10 ...До шестнадцати и старше
 17.40 Вкусные истории
 17.55 Т/с «Вавилонская башня»
 19.00 Новости
 19.15 «Ералаш»
 19.30 Психологическая драма «Незванный друг»
 21.10 Погода
 21.15 Жди меня
 22.00 Время
 22.45 Т/с «Полная безопасность»
 23.40 Эдвард Радзинский. «Загадки Сталина». Часть 2-я. «Двойник»
 00.25 Совершенно секретные материалы в триллере «Темные небеса»
РТР
БГТРК
 07.40 Утро Бурятии
РТР
 08.00, 09.00, 10.00, 11.00 ВЕСТИ
 08.30 ДОБРОЕ УТРО, РОССИЯ!

09.15 «Черным по белому»
 09.35 «Почта РТР»
 10.30 СЕМЕЙНЫЕ НОВОСТИ
 11.35 М/с «Ноев ковчег»
 12.00 Т/с «Мануэла»
 13.00 ВЕСТИ
 13.30 Т/с «Санта-Барбара»
 14.30 Премьера ток-шоу с Кларой Новиковой и Еленой Яковлевой «Что хочет женщина»
 15.00 СТАРАЯ КВАРТИРА
 16.00 ВЕСТИ
 16.30 Т/с «Черная жемчужина»
 17.25 Т/с «Богатые и знаменитые»
 18.20 Т/с «Простые истины»
 19.00 ВЕСТИ
БГТРК
 19.30 У л г у р Этноэкологический лагерь «Юктэ», с. Алла Курумканского района
 19.55 Гороскоп и прогноз погоды на завтра
 20.00 Байгал
 20.15 Рек-тайм - время Вашей рекламы!
 20.25 Хор «Озорняшки». ДМШ №3
 20.35 «Дела деревенские». Один день в Можайке
 20.50 «История в лицах». Рыбаки Байкала - фронту
 21.15 Рек-тайм - время Вашей рекламы!
 21.30 Республиканские новости
 21.50 Гороскоп и прогноз погоды на завтра
РТР
 22.00 ВЕСТИ
 22.30 ПОДРОБНОСТИ
 22.55 ВЕЧЕРНИЙ СЕАНС. Х/ф «Есть о чем поговорить»
 01.00 ВЕСТИ
 01.30 После «ВЕСТЕЙ»
 01.40 МУЖЧИНА И ЖЕНЩИНА. Валентина Леонтьева
 02.30 ПОСЛЕДНИЙ СЕАНС. «Ангелы с небес»

04.15 «Круглая дата». В. Андреев - 70 лет
 04.45 «Дежурная часть»
ТИВИКОМ
 08.55 Открытый мир
 09.00 Прогноз погоды
 09.05 Т/с «Шалунья»
 10.00 Телемаркет
 10.15 Календарь работ от А.Кушнарева
 10.20 Недвижимость
 10.25 «Мастер-класс»
 10.30 Т/с «Держи вора!»
 11.30 Прогноз погоды
 11.35 Фильм «Анкор, еще анкор!»
 13.30 Телемагазин
 14.30 Т/с «Сан-Тропе»
 15.30 Т/с «Королева сердец»
 16.30 М/с «Сейлормун-супервоин»
 17.00 Т/с Отважные-2»
 17.30 Т/с «Палочка-майор»
 18.00 «Из жизни женщины»
 18.30 Прогноз погоды
 18.35 Телемаркет
 18.50 Муз. поздравления
 19.20 Календарь работ от А.Кушнарева
 19.30 Т/с «Держи вора!»
 20.30 Прогноз погоды
 20.35 Телемаркет
 21.00 Т/с «Дерзкие и красивые»
 21.20 Недвижимость
 21.30 Боевик «Миротворец» (США, 1997 г.)
 23.40 «Мастер-класс»
 23.45 Открытый мир
 23.55 Прогноз погоды
 00.00 Т/с «Инспектор Мартин Бек»
 01.05 Ток-шоу «Страсти по Соловьеву»
АРИГ УС
 07.00 НОВОСТИ ДНЯ
 07.25 Дорожный патруль
 07.40 Метеопрогноз
 07.45 «Вы - очевидец» с И.Усачевым
 08.40 Метеопрогноз
 08.45 Формула успеха
 09.05 Т/с «Дежурная аптека»

09.40 Метеопрогноз
 09.45 Т/с «Богатые тоже плачут»
 10.40 Наше кино: «Какая чудная игра»
 Перерыв до 17.00
 17.00 ТР КСК ЗММК
 17.05 Победоносный голос верующего
 17.35 Дорожный патруль
 17.50 Жизнь без риска
 17.55 Любишь-смотри
 18.00 Музыкальный подарок
 18.25 ТЦ «ТЮМЭР МОРИН» предлагает
 18.30 Т/с «Человек-невидимка»
 19.30 Формула успеха
 19.50 АМБА-ТВ
 20.20 Жизнь без риска
 20.25 Т/с «Богатые тоже плачут»
 21.20 Метеопрогноз
 21.25 СВ-шоу. Лика
 22.25 Метеопрогноз
 22.30 Формула успеха
 22.50 Триллер «Как в аду»
ОТВ
 18.00 Т/с "Горячая зона"
 19.00 Т/с "Частный детектив Магнум"
 20.00 Товарный ряд
 20.15 Музыка на СТС
 20.30 Комедия на СТС "Фантастическая девушка"
 21.00 Т/с "Зена-королева воинов"
 21.50 Рек-парад
 22.00 Т/с "Удивительные странствия Геракла"
 23.00 Т/с "Шелковые сети"
НТВ
 08.00 «Сегодня»
 08.40 «Впрок»
 08.50 «Карданный вал»
 09.00 «Сегодня»
 09.15 Мультфильм
 09.25 «Впрок»
 09.35 «Криминал»
 09.45 Мультфильм
 09.55 Боевик «Крутой Уокер: правосудие по-техасски»

(США)
 11.00 «Сегодня»
 11.25 Т/с «Любовь и тайны Сансет Бич» (США)
 13.00 «Сегодня»
 13.25 Профессия - репортер. Александр Зиненко. «Место под солнцем»
 13.45 Наше кино. Детектив «Противостояние»
 15.00 «Сегодня»
 15.30 Д е т е к т и в «Противостояние»
 16.45 «Фитиль»
 17.00 «Сегодня»
 17.25 «Намедни-86»
 18.15 «Карданный вал»
 18.25 «Впрок»
 18.40 «Криминал»
 19.00 «Футбольный клуб»
 19.55 Час сериала. «Крутой Уокер: правосудие по-техасски»
 21.00 «Сегодня»
 21.35 Наше кино. Боевик «...По прозвищу зверь»
 23.20 «Один день». Программа К.Набутова
 00.00 «Сегодня»
 00.40 «Тушите свет»
 00.55 «Антропология»
РАДИО
 6.12-7.00 Программа «Утро Бурятии»
 7.12 Новости «Короткой строкой». Объявления
 7.30 К началу учебного года. Беседа с министром образования и науки р е с п у б л и к и С.Д.Намсараевым
 7.45-8.00 Передача «Орьёл» - «Вершина»
 12.00-12.10 Дневной выпуск «Короткой строкой»
 19.12 Республ. известия (на бур.яз.)
 19.27 Объявления
 19.30 Республ. известия (на русск.яз.)
 19.45-20.00 Передача «Радиобиблиотека»

30 среда

ОРТ
07.00 Телеканал «Доброе утро»
10.00 Новости
10.20 Т/с «Вавилонская башня»
11.20 Пока все дома
11.55 Жди меня
12.35 «Песня года». Избранное
13.00 Новости
13.15 Телеканал «Добрый день»
13.45 Мультсеанс
13.50 Людмила Чурсина в фильме «Гонка с преследованием»
15.30 Программа «Вместе»
16.00 Новости
16.20 М/с «Охотники за привидениями»
16.45 Зов джунглей
17.10 ...До шестнадцати и старше
17.40 Вкусные истории
17.55 Т/с «Вавилонская башня»
19.00 Новости
19.20 Маски-шоу
19.50 «Ералаш»
20.05 Погода
20.10 Х/ф «Крамер против Крамера»
22.00 Время
22.45 Т/с «Полная безопасность»
23.40 Эдвард Радзинский. «Загадки Сталина». Часть 3-я. «Гибель победителей»
00.25 Программа «Цивилизация»
00.55 Т/с «Темные небеса». «Движущиеся мишени»
РТР
ВГТРК
07.40 Утро Бурятии
РТР
08.00, 09.00, 10.00, 11.00 ВЕСТИ
08.30 ДОБРОЕ УТРО, РОССИЯ!
09.15 «Черным по белому»

09.35 «Почта РТР»
10.30 СЕМЕЙНЫЕ НОВОСТИ
11.35 М/с «Ноев ковчег»
12.00 Т/с «Мануэла»
13.00 ВЕСТИ
13.30 Т/с «Санта-Барбара»
14.30 Премьера ток-шоу с Кларой Новиковой и Еленой Яковлевой «Что хочет женщина»
15.00 СТАРАЯ КВАРТИРА
16.00 ВЕСТИ
16.30 Т/с «Черная жемчужина»
17.25 Т/с «Богатые и знаменитые»
18.20 Т/с «Простые истины»
БГТРК
19.00 Детское время. М/ф
19.20 «Хүүгэдэй саг». Уран найханай республиканска фестиваль «Жаргаланта» ансамбль
19.30 Толи. Дети - наше будущее. Зурхай
19.55 Гороскоп и прогноз погоды на завтра
20.00 Байгал
20.15 Рек-тайм - время Вашей рекламы!
20.25 «Жемчужина Байкала». Межрегиональный конкурс спортивного танца
20.55 Ньютагархин. Хэндын голый эрэдэ
21.15 Рек-тайм - время Вашей рекламы!
21.30 Республиканские новости
21.50 Гороскоп и прогноз погоды на завтра
РТР
22.00 ВЕСТИ
22.30 ПОДРОБНОСТИ
22.55 ВЕЧЕРНИЙ СЕАНС. Комедия «Дэйв» (США)
01.00 ВЕСТИ
01.30 После «ВЕСТЕЙ»
01.40 Премьера док. фильма В.Молчанова «И долгше века...» Ч. Айтматов
02.25 ПОСЛЕДНИЙ СЕАНС. Криминальная драма «Преступная совесть» (США)
04.10 «Дежурная часть»

ТИВИКОМ
08.55 Открытый мир
09.00 Прогноз погоды
09.05 Т/с «Шалунья»
10.00 Телемаркет
10.15 Календарь работ от А.Кушнарева
10.20 Недвижимость
10.25 «Мастер-класс»
10.30 Серил «Держи вора!»
11.30 Прогноз погоды
11.35 Фильм «Миротворец»
13.30 Телемагазин
14.30 Т/с «Сан-Тропе»
15.30 Т/с «Королева сердец»
16.30 М/с «Сейлормун-супервоин»
17.00 Т/с «Отважные-2»
17.30 Т/с «Палочка-майор»
18.00 «Из жизни женщины»
18.30 Прогноз погоды
18.35 Телемаркет
18.50 Муз. поздравления
19.20 Календарь работ от А.Кушнарева
19.30 Т/с «Держи вора!»
20.30 Прогноз погоды
20.35 Телемаркет
21.00 Т/с «Дерзкие и красивые»
21.20 Недвижимость
21.30 Комедия «Двое - это слишком»
23.55 «Мастер-класс»
00.00 Открытый мир
00.10 Прогноз погоды
00.15 Серил «Инспектор Мартин Бек»
01.20 Ток-шоу «Страсти по Соловьеву»
АРИГУС
07.00 НОВОСТИ ДНЯ
07.25 Дорожный патруль
07.40 Метеопрогноз
07.45 «Le-Go-Go»
08.20 Формула успеха
08.40 Метеопрогноз
08.45 НОВОСТИ ДНЯ
09.05 Т/с «Дежурная аптека»
09.40 Метеопрогноз
09.45 Т/с «Богатые тоже плачут»
10.40 Своя игра
11.10 Т/с «Морская полиция»
Перерыв до 17.00

17.00 ТР КСК ЗММК
17.05 Победоносный голос верующего
17.35 Дорожный патруль
17.50 Любишь - смотри
17.55 Жизнь без риска
18.00 Музыкальный подарок
18.25 ТЦ «ТУМЭР МОРИН» предлагает
18.30 Т/с «Человек-невидимка»
19.30 Формула успеха
19.50 Своя игра
20.15 Т/с «Богатые тоже плачут»
21.10 Метеопрогноз
21.15 Жизнь без риска
21.20 То, что надо!
21.45 Я сама
22.45 Метеопрогноз
22.50 Формула успеха
23.10 Концерт: Шура - детям
00.30 Диск-канал
ОТБ
18.00 Т/с «Горячая зона»
19.00 Т/с «Частный детектив Магnum»
20.00 «Товарный ряд»
20.15 Музыка на СТС
20.30 Т/с «Фантастическая девушка»
21.00 Т/с «Зена-королева воинов»
21.50 Рек-парад
22.00 Т/с «Удивительные странствия Геракла»
23.00 Т/с «Шелковые сети»
НТВ
08.00 «Сегодня»
08.40 «Впрок»
08.50 «Карданный вал»
09.00 «Сегодня»
09.15 Мультфильм
09.25 «Впрок»
09.35 «Криминал»
09.45 Мультфильм
09.55 Боевик «Крутой Уокер: правосудие по-техасски» (США)
11.00 «Сегодня»
11.25 Т/с «Любовь и тайны Сансет Бич» (США)
13.00 «Сегодня»
13.20 Наше кино. Александр Демьяненко, Ирина

Вавилова и Павел Луспекаев приключенческом фильме «Рокировка в длинную сторону»
15.00 «Сегодня»
15.30 Наше кино. Олег Басилашвили, Андрей Болтнев и Юрий Кузнецов в детективе «Противостояние»
16.50 Мультфильм «Кот Котофеевич»
17.00 «Сегодня»
17.25 «Намедни-87»
18.15 «Карданный вал»
18.25 «Впрок»
18.40 «Криминал»
19.00 Т/с «Она написала убийство» (США)
19.55 Час сериала. «Крутой Уокер: правосудие по-техасски»
21.00 «Сегодня»
21.30 Мир кино. Криминальная комедия «Киллер»
23.20 «Криминальная Россия» «Двенадцатый отдел»
00.00 «Сегодня»
00.40 «Тушите свет»
00.55 «Антропология»
РАДИО
6.12-7.00 Программа «Утро Бурятии»
7.12 Новости «Короткой строкой». Объявления
7.30 Программа «Выбор»
7.45-8.00 Передача «Тоонто нютаг». Тема передачи: «Начало учебного года» (на бур.яз.)
12.00-12.10 Дневной выпуск «Короткой строкой»
19.12 Республ. известия (на бур.яз.)
19.27 Объявления
19.30 Республ. известия (на русск.яз.)
19.45-20.00 Передача из цикла «Голоса века»

ОПТОВО-РОЗНИЧНЫЙ ЦЕНТР «БАЙКАЛ»
Бельевой трикотаж (детск., взросл.) г.Москва
Мужские теплые белье: кальсоны, трико х/б, детское, взрослое, (низкие цены)
Колготки х/б, п/ш, г.Москва, г.Смоленск 36 руб.
Колготки п/ш, 3 видов, г. Москва, г. Смоленск 48 руб.
Колготки эластик, женские, г. Москва, г. Смоленск от 12 руб.
Колготки х/б детские (все размеры), г. Москва от 15 руб.
Носки х/б, п/ш детские, мужские, г.Санкт-Петербург от 4 руб. 90 коп.
Носки суконые, г. Омск, Детс. жен. и муж., с мехом от 150 руб.
Обувь комнатная детская, мужская, женская (низкие цены)
Ботинки и п/ботинки кожаные на дощечке, г.Новосибирск от 400 руб.
Туфли кожаные женские, 5 моделей, г.Новосибирск от 300 руб.
Туфли школьные кожаные на мальчиков, г.Новосибирск от 298 руб.
Туфли мужские кожаные, г.Омск, г.Новосибирск от 396 руб.
Кроссовки детские, взрослые, г.Москва, Кимры от 145 руб.
Сноги трикотажные, г. Усолье от 218 руб.
Зимняя мужская, женская, детская обувь по ценам прошлого года.
ул.Сахьяновой, 6 а./ост. «ПОШ», с обратной стороны Геолог. института, 33-43-86
ул. Гагарина, 37. Тел.: 26-30-87. РАБОТАЕМ БЕЗ ВЫХОДНЫХ.

ПРОДАЮ:
1-комп. кв. в Кижипге, 30,6 кв. м., балкон п/б+ уч 10 соток или на любое жилье в городе. Рассмотрим все предложения. Тел.: 22-08-82 посредник.
Частный дом 10х8 с местным отоплением и котлом, гаражом и баней, хоз. постройкой.
Пос. «Лысая гора», копейная остановка №97 микроавтобуса.
Тел.: 34-03-67

Автоперевозки!
В попутном направлении.
Грузовладельцы и водители, используйте шанс взаимовыгодного сотрудничества.
Тел.: 21-67-81.

Срочно продается автомобиль «Нива-21213» 1996 г.в., цвет белый.
Цена 50 тыс. руб.
Тел.: 21-62-62, 21-67-81.

31 четверг
ОРТ
07.00 Телеканал «Доброе утро»
10.00 Новости
10.20 Т/с «Вавилонская башня»
11.20 Римма Казакова в программе «Женские истории»
11.50 Человек и закон
12.30 «Песня года». Избранное
13.00 Новости
13.15 Телеканал «Добрый день»
13.50 Программа «Цивилизация»
14.25 Елена Майорова, Ольга Дроздова и Ирина Розанова в сериале «На ножах».
15.30 Программа «Вместе»
16.00 Новости
16.20 М/с «Охотники за привидениями»
16.45 Программа «100%»
17.10 ...До шестнадцати и старше
17.40 Вкусные истории
17.55 Т/с «Вавилонская башня»
19.00 Новости
19.15 «Каламбур»
19.45 «Ералаш»
20.00 Погода
20.05 Х/ф «Большой капкан, или Соло для кошки при полной Луне»
22.00 Время
22.45 Т/с «Полная безопасность»
23.40 Эдвард Радзинский. «Загадки Сталина». Часть 4-я. «Смерть или убийство»
00.25 Новости
00.50 Т/с «Темные небеса». «Восход Меркурия»
РТР
БГТРК
07.40 Утро Бурятии
РТР
08.00, 09.00, 10.00, 11.00

ВЕСТИ
08.30 ДОБРОЕ УТРО, РОССИЯ!
09.15 «Черным по белому»
09.35 «Почта РТР»
10.30 СЕМЕЙНЫЕ НОВОСТИ
11.35 М/с «Ноев ковчег»
12.00 Т/с «Мануэла»
13.00 ВЕСТИ
13.30 Т/с «Санта-Барбара»
14.30 Премьера ток-шоу с Кларой Новиковой и Еленой Яковлевой «Что хочет женщина»
15.00 СТАРАЯ КВАРТИРА
16.00 ВЕСТИ
16.30 Т/с «Черная жемчужина»
17.25 Т/с «Богатые и знаменитые»
18.20 Т/с «Простые истины»
19.00 ВЕСТИ
БГТРК
19.30 Лето-2000. «Найди свой путь». Юные ориентировщики на о.Щучьем
19.55 Гороскоп и прогноз погоды на завтра
20.00 Байгал
20.15 Рек-тайм - время Вашей рекламы!
20.25 Худеэ нютаг. О готовности сельских школ к учебному году
20.45 О х р а н а . Вневедомственная сообщает
21.00 Лотерея. «Импэкс-центра»
21.05 «Трудное детство». О Турунтаевском детском социальном приюте
21.15 Рек-тайм - время Вашей рекламы!
21.30 Республиканские новости
21.50 Гороскоп и прогноз погоды на завтра
РТР
22.00 ВЕСТИ
22.30 ПОДРОБНОСТИ
22.55 «Классный час». Праздничная концертная программа
01.00 ВЕСТИ

01.30 После «ВЕСТЕЙ»
01.40 ПОСЛЕДНИЙ СЕАНС. Остросюжетный фильм «Смерть на деньгах» (США)
03.20 ГОРЯЧАЯ ДЕСЯТКА
04.15 «Дежурная часть»
ТИВИКОМ
08.55 Открытый мир
09.00 Прогноз погоды
09.05 Т/с «Шалунья»
10.00 Телемаркет
10.15 Календарь работ от А.Кушнарева
10.20 Недвижимость
10.25 «Мастер-класс»
10.30 Т/с «Держи вора!»
11.30 Прогноз погоды
11.35 Фильм «Девушка из банка»
13.30 Телемагазин
14.30 Т/с «Сан-Тропе»
15.30 Т/с «Королева сердец»
16.30 М/с «Сейлормун снова с нами»
17.00 Т/с «Отважные-2»
17.30 Т/с «Палочка-майор»
18.00 «Из жизни женщины»
18.30 Прогноз погоды
18.35 Телемаркет
18.50 Муз. поздравления
19.20 Календарь работ от А.Кушнарева
19.30 Т/с «Дознание Да Винчи»
20.25 Прогноз погоды
20.30 «Радар-Спорт»
21.00 Т/с «Дерзкие и красивые»
21.20 Недвижимость
21.30 Мелодрама «Диана и я»
23.40 «Мастер-класс»
23.45 Открытый мир
23.55 Прогноз погоды
00.00 Т/с «Инспектор Мартин Бек»
01.05 Ток-шоу «Страсти по Соловьеву»
АРИГУС
07.00 НОВОСТИ ДНЯ
07.25 Дорожный патруль
07.40 Метеопрогноз
07.45 Д/ф «Узбекистан на пороге XXI века»
08.30 Формула успеха
08.50 Метеопрогноз

08.55 НОВОСТИ ДНЯ
09.20 Т/с «Дежурная аптека»
09.50 Метеопрогноз
09.55 Т/с «Богатые тоже плачут»
10.50 Т/с «Морская полиция»
Перерыв до 17.00
17.00 ТР КСК ЗММК
17.05 Победоносный голос верующего
17.35 Дорожный патруль
17.50 Жизнь без риска
17.55 Музыкальный подарок
18.25 ТЦ «ТУМЭР МОРИН» предлагает
18.30 Т/с «Человек-невидимка»
19.30 Формула успеха
19.50 Армия любимчиков
20.15 Жизнь без риска
20.20 Метеопрогноз
20.25 Т/с «Богатые тоже плачут»
21.20 Метеопрогноз
21.25 И снова 33 квадратных метра
22.00 Формула успеха
22.20 ОСП - лучшее
22.40 Х/ф «Гадюка»
00.10 ДИСК - канал
ОТБ
18.00 Т/с «Горячая зона»
19.00 Т/с «Частный детектив Магnum»
20.00 Товарный ряд
20.15 Музыка на СТС
20.30 Комедия «Фантастическая девушка»
21.00 Т/с «Зена - королева воинов»
21.50 Рек-парад
22.00 Т/с «Удивительные странствия Геракла»
23.00 Т/с «Шелковые сети»
НТВ
08.00 «Сегодня»
08.40 «Впрок»
08.50 «Карданный вал»
09.00 «Сегодня»
09.15 Мультфильм
09.25 «Впрок»
09.35 «Криминал»
09.45 Мультфильм
09.55 Т/с «Крутой Уокер: правосудие по-техасски» (США)

11.00 «Сегодня»
11.25 Т/с «Любовь и тайны Сансет Бич» (США)
13.00 «Сегодня»
13.20 Наше кино. Х/ф «Единственная»
15.00 «Сегодня»
15.30 Наше кино. Детектив «Противостояние»
16.50 М/ф «Любимец публики»
17.00 «Сегодня»
17.25 «Намедни-88»
18.25 «Карданный вал»
18.35 «Криминал»
18.55 Т/с «Она написала убийство» (США)
19.50 Час сериала. «Крутой Уокер: Правосудие по-техасски»
21.00 «Сегодня»
21.30 Мир кино. Остросюжетный фильм «Рыжая Соня» (США)
23.20 Профессия - репортер: Е.Карцева «Потерянный мир»
23.40 «Криминал»
00.00 «Сегодня»
00.40 «Тушите свет»
00.55 «Антропология». Программа Д. Диброва
РАДИО
6.12-7.00 Программа «Утро Бурятии».
7.12 Новости «Короткой строкой». Объявления
7.30 Передача на буддийскую тему «Номын хурдэ» «Колесо учения»
7.35 Разговор на актуальную тему
12.00-12.10 Дневной выпуск «Короткой строкой»
19.12 Республ. известия (на бур.яз.)
19.27 Объявления
19.30 Республ. известия (на русск.яз.)
19.45-20.00 Передача из фондов радио

1 ПЯТНИЦА

ОРТ

07.00 Телеканал «Доброе утро»
 08.00 Новости «Вавилонская башня»
 09.00 Смехопанорама «Серебряный шар»
 09.50 «Серебряный шар»
 10.00 «Песня года»
 10.30 «Песня года»
 11.00 Телеканал «Добрый день»
 11.25 Т/с «На ножках»
 11.30 Программа «Вместе»
 11.50 Новости
 12.00 Страна чудес. «Новые похождения кота в сапогах»
 12.30 Вкусные истории
 12.55 Т/с «Вавилонская башня»
 13.00 Новости
 13.20 Джентльмен-шоу
 13.55 «Ералаш»
 14.05 Человек и закон
 14.45 Погода
 15.00 Поле чудес
 15.20 Время
 15.45 Остросюжетный фильм «Прощай, полицейский»
 16.05 Программа «Андрей Петров: мелодии любимых фильмов»
 16.25 Новости
РТР
БГТРК
 07.40 Утро Бурятии
РТР
 08.00, 09.00, 10.00, 11.00 ВЕСТИ
 08.30 ДОБРОЕ УТРО, РОССИЯ!
 09.15 «Черным по белому»
 09.35 «Тысяча и один день»
 10.30 СЕМЕЙНЫЕ НОВОСТИ
 11.35 «Чебурашка идет в школу». «Как ослик грустью

заболел». «Девушка Бигелоу, или жевательная история». М/ф
 12.00 Т/с «Мануэла»
 13.00 ВЕСТИ.
 13.30 Т/с «Санта-Барбара»
 14.30 Премьера ток-шоу с Кларой Новиковой и Еленой Яковлевой «Что хочет женщина»
 15.00 СТАРАЯ КВАРТИРА
 16.00 ВЕСТИ
 16.30 Т/с «Черная жемчужина»
 17.25 Т/с «Богатые и знаменитые»
 18.20 Т/с «Простые истины»
 19.00 ВЕСТИ
БГТРК
 19.30 Детское время. М/ф
 19.40 Криминальная хроника
 19.55 Гороскоп и прогноз погоды на завтра
 20.00 «Сагай суурьян». Информационно-аналитическая программа
 20.20 Рек-тайм - время Вашей рекламы!
 20.30 «Уянгын шүрэ». Музыкальная программа
 20.55 «Дом, в котором мы живем». Искусство дизайна
 21.00 Купола Ваши, Храмы Божие.
 21.15 Рек-тайм - время Вашей рекламы!
 21.30 Республиканские новости
 21.50 Телевидение: обратная связь
РТР
 22.00 ВЕСТИ
 22.30 ПОДРОБНОСТИ
 22.55 НАШЕ ДЕЛО. «И снова школьная реформа...»
 23.55 «АНШЛАГ» и Ко
 01.00 ВЕСТИ
 01.30 После «ВЕСТЕЙ»
 01.40 ПОСЛЕДНИЙ СЕАНС. Х/ф «Возмездие» (США)
 03.20 «Дежурная часть»
ТИВИКОМ
 08.55 Открытый мир

09.00 Прогноз погоды
 09.05 Т/с «Шалунья»
 10.00 Телемаркет
 10.15 Календарь работ от А.Кушнарева
 10.20 Недвижимость
 10.25 «Мастер-класс»
 10.30 Т/с «Дознание Да Винчи»
 11.30 Прогноз погоды
 11.35 Фильм «Диана и я»
 13.30 Телемагазин
 14.30 Т/с «Сан-Тропе»
 15.30 Т/с «Королева сердец»
 16.30 М/с «Сейлормун-супервоин»
 17.00 Т/с «Отважные-2»
 17.30 Т/с «Папочка-майор»
 18.00 «Из жизни женщины»
 18.30 Прогноз погоды
 18.35 Телемаркет
 18.50 М у з ы к а л ь н ы е поздравления
 19.20 Календарь работ от А.Кушнарева
 19.30 Т/с «Дознание Да Винчи»
 20.30 Прогноз погоды
 20.35 Телемаркет
 21.00 Т/с «Дерзкие и красивые»
 21.20 Недвижимость
 21.30 Т/с «Скрытой камерой»
 22.00 Премьера ТНТ. «Агент национальной безопасности-2».
 «Нобелевский лауреат»
 23.40 Мастер-класс
 23.45 Открытый мир
 23.50 Прогноз погоды
 23.55 Триллер «Убийственный вечер» (США, 1997 г.)
 01.25 Глобальные новости
АРИГУС
 07.00 НОВОСТИ ДНЯ
 07.25 Дорожный патруль
 07.40 Метеопрогноз
 07.45 Без вопросов
 08.15 Формула успеха
 08.35 Метеопрогноз
 08.40 НОВОСТИ ДНЯ
 09.05 Т/с «Дежурная аптека»
 09.35 Метеопрогноз
 09.40 Т/с «Богатые тоже плачут»

10.35 Т/с «Морская полиция»
 Перерыв до 17.00
 17.00 ТР КСК ЗММК
 17.05 Победоносный голос верующего
 17.35 Дорожный патруль
 17.50 Фазон
 18.20 Музыкальный подарок
 18.50 ТЦ «ТҮМЭР МОРИН» предлагает
 18.55 К Дню Знаний: х/ф «Первоклассница»
 20.15 Жизнь без риска
 20.20 Метеопрогноз
 20.25 Т/с «Богатые тоже плачут»
 21.20 Формула успеха
 21.40 Метеопрогноз
 21.45 Х/ф «Земля-воздух»
 23.30 Формула успеха
 23.50 Эротический фильм «Изменщицы»
 01.25 ДИСК-канал
ОТБ
 18.00 Т/с «Горящая зона»
 19.00 Т/с «Частный детектив Магnum»
 19.50 Рек-парад
 20.00 «Товарный ряд»
 20.15 «Копилка здоровья»
 20.30 Клип-презент
 21.00 Т/с «Зена-королева воинов»
 21.50 Рек-парад
 22.00 Кино на СТС: «Экипаж» 1,2 серия, Мосфильм 1979г.
НТВ
 08.00 «Сегодня»
 08.40 «Впрок»
 08.50 «Карданный вал»
 09.00 «Сегодня»
 09.15 Мультфильм
 09.25 «Впрок»
 09.35 «Криминал»
 09.45 Мультфильм
 09.55 Т/с «Крутой Уокер: правосудие по-техасски» (США)
 11.00 «Сегодня»
 11.25 Т/с «Любовь и тайны Сансет Бич» (США)
 13.00 «Сегодня»

13.20 «Растительная жизнь». Программа Павла Лобкова
 13.55 «Путешествие натуралиста»
 14.25 «Служба спасения»
 15.00 «Сегодня»
 15.25 Наше кино. Детектив «Противостояние», 5 серия
 16.45 М/ф «Любимец публики»
 17.00 «Сегодня»
 17.25 «Намедни-89»
 18.25 «Впрок»
 18.40 «Криминал»
 19.00 «Рублевая зона». Программа Юлии Латыниной
 19.20 Т/с «Она написала убийство» (США)
 20.20 «Женский взгляд» Оксаны Пушкиной
 21.00 «Сегодня»
 21.25 Премьера НТВ. Арна Ковальчук в детективном сериале «Тайны следствия», 1, 2 серии
 23.35 «Тушите свет»
 00.00 «Сегодня»
 00.40 Цвет ночи. Катарина Василисса в фильме Тинто Брасса «Подглядывающий» (Италия)
РАДИО
 6.12-7.00 Программа «Утро Бурятии»
 7.12 Новости «Короткой строкой». Объявления
 7.30 Программа «Встречи»
 7.45-8.00 «Гуламта». Передача «Бурятские деятели за рубежом» с участием доктора исторических наук Ш.Б.Чимитдоржиева (на бур.яз.)
 12.00 Дневной выпуск «Короткой строкой»
 12.10-13.00 Муз. прогр-ма по заявкам радиослушателей «Час вашего письма»
 19.12-20.00 Информ. прогр-ма «Вчера. Сегодня. Завтра»

ОАО «ЦАРМ», являясь региональным представителем НПО «Турботехника», производит капитальный ремонт турбокомпрессоров НШ по передовой технологии производителя.

УВАЖАЕМЫЕ СЕЛЬЧАНИ!

№№	Марка ТКР	Механизм	Стоимость в т.ч. НДС
1.	ТКР - 7 Н1	ДТ-75 «Енисей»	3200
2.	ТКР - 8,5 Н1	ДТ-75Н	3260
3.	ТКР - 8,5, С1-66	«Колос»	4210
4.	ТКР - 11Н1	Т-150	5050
	ТКР - 1118010	«Кировец»	5050

№№	Марка НШ	Вид НШ	Стоимость в т.ч. НДС
1.	32 У	плоский	540
2.	32-2	круглый	816
3.	50 У	плоский	648
4.	50-2	круглый	870
5.	10	плоский	342

ОБРАЩАТЬСЯ: г.Улан-Удэ, ул.Шаляпина, 5 (около Центрального ГАИ) Телефон: 22-25-17, 22-26-19.

ВНИМАНИЕ!
 В редакции газеты «Буряад үнэн» желающие могут приобрести газеты Агинского Бурятского автономного округа: «Агинская правда» и «Толоо». Обращаться: Дом печати, 3 этаж, каб. 50 или на вахту.

2 суббота

ОРТ

09.00 Новости
 09.15 Слово пастыря
 09.30 Т/с «Все путешествия команды Кусто». «За голубой завесой»
 10.30 Играй, гармонь любимая!
 11.10 Смак
 11.35 Документальный детектив. «Смертельный буллит. Дело 1997 года»
 12.10 «С легким паром!»
 12.40 Утренняя почта
 13.10 Дневной киносеанс. Приключенческий фильм «Воры в законе»
 15.00 В мире животных
 15.45 История одного шедевра. Русский музей
 16.00 Новости
 16.15 Приключенческий сериал «Горец»
 17.15 Седьмое чувство
 18.00 Премьера программы «Другая жизнь»
 19.00 Новости
 19.15 Маргарита Эскина в программе «Женские истории»
 19.50 «Ералаш»
 20.00 Откройте, комедия! «Трое мужчин и младенец»
 22.00 Время
 22.45 Музыкальная программа
 23.45 Коллекция Первого канала. Фантастический боевик «Нирвана»
РТР
 09.30 «Диалоги о рыбалке».
 10.00 Фильм для детей «4:0 в пользу Танечки».
 11.30 М/ф «Бременские музыканты»
 12.00 ДОБРОЕ УТРО, СТРАНА!

12.45 «Сто одному». Телеигра
 13.33 Промо
 13.35 САМ СЕБЕ РЕЖИССЕР
 14.05 Т/с «Друзья-II»
 14.35 «Золотой ключ»
 14.55 Т/с «Комиссар Рекс»
 16.00 ВЕСТИ
 16.20 ДНЕВНОЙ СЕАНС. Комедия «Приходите завтра»
БГТРК
 18.00 Гороскоп и прогноз погоды на завтра
 18.05 К 55-летию Победы. Баатар сэргэшэд
 18.25 Рек-тайм - время вашей рекламы!
 18.35 Лотерея «Импэкс-центра»
 18.40 Примите поздравления
РТР
 18.55 ВЕЧЕРНИЙ ЭКРАН. «Пресс-клуб»
 20.00 МОЯ СЕМЬЯ. «Секреты семейного счастья»
 21.00 «Два роля»
 22.00 ВЕСТИ
 22.20 «Городок. Ретро»
 23.00 ВЕЧЕРНИЙ СЕАНС. Остросюжетный приключенческий фильм «Факультет»
 01.00 ФИЛЬМ НЕДЕЛИ. «Молохо»
 03.15 РЕАЛЬНОЕ КИНО. «Имена». Документальный фильм
ТИВИКОМ
 09.25 Прогноз погоды
 09.30 «Дети Ноя»
 10.00 Телемаркет
 10.15 Календарь работ от А.Кушнарева
 10.20 Недвижимость
 10.30 «Воины мифов - хранители легенд»
 11.00 Приключения «Индаба»

11.30 Т/с «Агент национальной безопасности-2»
 12.30 М/с для взрослых «Боб и Маргарет»
 13.00 «Телекоктейль на троих». Развлекательная программа
 13.30 Т/с «Дети Ноя»
 14.00 «Час Дискавери» - «Яростная планета: наводнение»
 15.00 Открытые небеса
 16.00 Т/с «Люди в штатском»
 17.00 М у з ы к а л ь н ы е поздравления
 18.00 «Антология юмора»
 19.00 Прогноз погоды
 19.05 Телемаркет
 19.20 Календарь работ от А.Кушнарева
 19.30 Т/с «Дознание Да Винчи»
 20.30 Приключ. сериал «Маугли»
 21.20 Прогноз погоды. Недвижимость
 21.30 «Скрытой камерой»
 22.00 Т/с «Агент национальной безопасности-2». «Россан»
 23.05 Боевик «Отряд «Дельта»
 01.35 Глобальные новости
АРИГУС
 09.00 Новости дня
 09.25 Метеопрогноз
 09.30 Шоу Бенни Хилла
 10.30 Т/с «Богатые тоже плачут»
 11.25 Формула успеха
 11.45 «Алле, народ!»
 12.15 Как стать звездой
 12.45 Т/с «Дежурная аптека»
 13.20 Комедия «Женщина-птеродактиль из Беверли-Хиллз»
 15.05 Дорожный патруль
 15.20 БИС
 16.00 Про любовь
 16.25 ДИСК-канал

17.00 Д/ф «Узбекистан. Инвестиции в будущее»
 17.30 «Жизнь в Слове»
 18.00 Музыкальный подарок
 18.30 ТЦ «ТҮМЭР МОРИН» предлагает
 18.35 Формула успеха
 18.55 Своя игра
 19.20 Жизнь без риска
 19.25 Пальчики оближешь
 19.55 «Наши любимые животные»
 20.25 Х-фактор
 20.55 Формула успеха
 21.10 Я сама
 22.10 ТР КСК ЗММК
 22.15 К юбилею В.Гафта. «О бедном гусаре замолвите слово», 1-2 с.
 00.50 Любишь- смотри
 01.00 НОВОСТИ ДНЯ
ОТБ
 11.00 М/ф «Американский хвост»
 11:20 Рек-парад
 11:30 Кино на СТС: «Шестнадцать свечей»
 13:50 Рек-парад
 14:00 Вояж, вояж...
 14:30 Музыка на СТС
 15:00 Т/с «Моё второе Я»
 15:30 Кино на СТС «Экипаж»
 18:30 Стильные штучки
 19:00 Клип-презент
 19:30 Шоу-бизнес
 20:00 Т/с «Команда «А»»
 21:00 Х/ф «Квантовый скачок»
 21:50 Рек-парад
 22:00 КИНО-КАФЕ НА СТС: «Секрет моего успеха» США
НТВ
 09.00 Т/с «Тайны следствия», 1, 2 серии
 10.50 М/ф «Музыкальная шутка»
 11.00 «Сегодня»

11.45 К р и м и н а л . «Чистосердечное признание»
 12.10 «Экстремальные ситуации». Программа Н.Фоменко
 13.00 «Сегодня»
 13.15 «Растительная жизнь». Программа Павла Лобкова
 13.55 «Без рецепта»
 14.30 Филипп Киркоров: «Я буду жить как хочу»
 17.00 «Сегодня»
 17.25 «Большие деньги»
 17.55 «Путешествия натуралиста»
 18.25 «Намедни-90»
 19.20 Дог-шоу «Я и моя собака»
 19.55 Т/с «Она написала убийство» (США)
 21.00 «Сегодня»
 21.25 «Один день»
 21.55 «О, счастличик!»
 22.45 Премьера НТВ. Детективный сериал «Тайны следствия»
 00.00 «Сегодня»
 00.40 Премьера НТВ. Остросюжетный фильм «Тельма и Луиза» (США)
 03.00 Ток-шоу «Про это»
РАДИО
 7.12-8.00 Информ. прогр-ма «Вчера. Сегодня. Завтра». Объявления
 8.10 Прогр-ма «Мэндэ амар, минии Буряад орон» - «Утро Бурятии»
 8.45-9.00 «Алтан зула» передача для детей (на бур.яз.)
 12.10-13.00 Муз. волна радио Бурятии
 19.12-20.00 Радиожурнал «Степные мелодии»

3 воскресенье

ОРТ
 09.00 Новости
 09.10 Армейский магазин
 09.40 «Дисней-клуб»: «Аладдин»
 10.10 Вкусные истории
 10.20 Утренняя звезда
 11.10 «Непутевые заметки» Дм. Крылова
 11.30 Пока все дома
 12.05 Семейная комедия «Альф»
 12.35 Здоровье
 13.05 Футбол. Отборочный матч чемпионата мира. Сборная Швейцарии - сборная России
 15.15 Клуб путешественников
 16.00 Новости
 16.10 Приключенческий сериал «Горец»
 17.00 Возможно все!
 17.20 «Дисней-клуб»: «101 далматинец»
 17.50 «Дисней-клуб»: «Новые приключения Винни-Пуха» в авторской программе Эльдара Рязанова
 19.00 Новости
 19.15 Смехопанорама
 19.45 Застава Чарли Чаплина
 20.00 «Ералаш»
 20.10 Роми Шнайдер и Филип Нуаре в остросюжетном фильме «Старое ружье»
 22.00 Программа Сергея Доренко
 22.50 Погода
 22.55 КВН-2000. Муз. фестиваль в Юрмале. Часть 1-я
 00.25 Анни Жирардо в фильме

«Доктор Франсуаза Гайан» **РТР**
 10.00 М/ф «Бабочка». «Глупая лошадь»
 10.15 «Устами младенца»
 10.45 «Папа, мама, я - спортивная семья»
 11.30 «Почта РТР»
 12.00 ДОБРОЕ УТРО, СТРАНА!
 12.30 «АНШЛАГ» и Ко
 13.30 «Городок»
 14.00 РУССКОЕ ЛОТО
 14.40 Сказка «Золотой гусь»
 16.00 ВЕСТИ
 16.20 ДИАЛОГИ О ЖИВОТНЫХ
 17.15 «Планета Земля»
 18.15 ДНЕВНОЙ СЕАНС. Детектив «Тайна виллы»
 19.55 САМ СЕБЕ РЕЖИССЕР
 20.25 ПРЕМЬЕРА. Детектив «Маросейка, 12». Фильм 1-й. «Зеленый лед»
 22.00 ЗЕРКАЛО. Программа Николая Сванидзе
 23.00 ВЕЧЕРНИЙ СЕАНС. Авантюрная комедия «Гений»
 01.55 ПОСЛЕДНИЙ СЕАНС. ПРЕМЬЕРА. Боевик «Безопасный дом» (США)
ТИВИКОМ
 09.25 Прогноз погоды
 09.30 «Пират-атака»
 10.00 Телемаркет
 10.15 Календарь работ от А. Кушнарева
 10.20 Недвижимость
 10.30 М/с «Воины мифов - хранители легенд»
 11.00 Приключения «Индаба»
 11.30 Т/с «Агент национальной безопасности-2». «Россан»
 12.30 «Встреча с...» Дельфин
 13.30 Т/с «Мой зоологический словарь»
 14.00 «Неизвестная планета»

14.30 Док. фильм «Истории богатых и знаменитых»
 15.00 НХЛ: Короли и свита
 15.30 Мировой футбол
 16.00 Т/с «Люди в штатском»
 17.00 Музыкальные поздравления
 17.30 «Мы и наш город»
 18.00 Комедия «Надувательство»
 20.30 Прогноз погоды
 20.35 Телемаркет
 20.50 Диалог с А. Кушнаревым
 21.00 Приключ. сериал «Маугли»
 21.50 Недвижимость
 22.05 Однажды вечером
 23.10 «Титаны рестлинга на ТНТ»
 00.10 Глобальные новости
 00.15 Т/с «Инспектор Мартин Бек»
 02.15 Скрытой камерой **АРИГУС**
 09.00 НОВОСТИ ДНЯ
 09.10 СВ-ШОУ: ЛИКА
 10.05 Формула успеха
 10.25 Дорожный патруль. Расследование
 10.45 Игорь Шавлак в остросюжетном фильме «Отражение»
 12.35 Радиохит
 13.45 М/ф «Валидуб»
 14.10 АМБА-ТВ
 14.40 «Le-Go-Go»
 15.10 Star Start
 15.45 ФАШОН
 16.15 Погода
 16.20 Фактор успеха
 16.50 Все в сад
 17.15 Шоу Бенни Хилла
 18.00 Благая весть
 18.30 Музыкальный подарок
 18.50 Формула успеха.
 19.10 Лихорадка субботним

вечером
 19.45 X/ф «После полуночи»
 21.35 «И снова 33 квадратных метра»
 22.15 ОСП-лучшее
 22.35 Формула успеха
 22.55 Наше кино: «Всё будет хорошо», 1-2 с.
ОТВ
 11.00 КБ «ЛЕГОНАВТ»
 11.20 Рек-парад
 11.30 КИНО-КАФЕ НА СТС: «Секрет моего успеха»
 13.50 Рек-парад
 14.00 Музыка на СТС
 15.30 Т/с «Большой ремонт»
 16.00 Кино НА СТС: «ТОПИНАМБУРЫ», 1, 2 серии
 18.30 Шоу-бизнес
 19.00 Музыка на СТС
 19.30 ПОЛНЫЙ МОДЕРН...
 19.55 Рек-парад
 20.00 Т/с «Команда «А»»
 21.00 Т/с «Квантовый скачок»
 22.00 КИНО-КАФЕ НА СТС: «Аполлон-13», США, 1995г.
НТВ
 09.00 Т/с Анна Ковальчук в детективном сериале «Тайны следствия»
 10.05 Мультфильм «Квартет»
 10.15 Телеигра «О, счастливицы!»
 11.00 «Сегодня»
 11.40 «Рублевая зона». Программа Юлии Латыниной
 12.10 «Полундра». Семейная игра
 12.45 Мультфильм «Шумное плавание»
 13.00 «Сегодня»
 13.20 «Служба спасения»
 13.50 Наше кино. Вячеслав Тихонов, Ирина

Печерникова, Ольга
 Остроумова, Игорь Старыгин и Ниша Меньшикова в фильме Станислава Росточкина «Доживем до понедельника»
 15.50 «В нашу гавань заходили корабли». Программа Э. Успенского
 17.00 «Сегодня»
 17.30 «Намедни-91»
 18.45 Т/с «Она написала убийство» (США)
 20.00 «Итоги»
 21.00 «Куклы»
 21.15 Премьера НТВ. «Тайны следствия», 4 серия заключительная
 22.25 Премьера НТВ. Уильям Форсайт и Том Амандес в остросюжетном сериале «Неприкасаемые» (США)
 00.25 Последний киносеанс. «Ночи Кабирии»
РАДИО
 7.12 Информация, объявления
 7.20-8.00 Программа «Слышу песни, сказки, легенды»
 8.10-9.00 Литер-худож. прог-ма «Алтаргана»: Передача, подготовленная в Курумканском районе; Воспоминания о лете в Саянах (рассказ и стихи О. Ивановой); Новые стихи Н. Подмошнова
 9.10-10.00 Прогр-ма для детей «Эдиршүүл»: «Снова в школу» - интервью, рассказы ребят о школе, о летних уроках; Литературно-худож. прог-ма

КУПЛЮ КВАРТИРУ, ДОМ.
 Тел.: 21-63-51

УВАЖАЕМЫЕ ЖИТЕЛИ РЕСПУБЛИКИ!

БАНК «СИБИРСКОЕ ОБЩЕСТВО ВЗАИМНОГО КРЕДИТА»

ПРЕДЛАГАЕТ ДЛЯ ВАС ВЫСОКОДОХОДНЫЕ ВКЛАДЫ:

- ПЕНСИОННЫЙ
- ОБЕСПЕЧИТЕЛЬНЫЙ
- ОТПУСКНОЙ И ДРУГИЕ

СРОКИ ХРАНЕНИЯ ОТ 15 ДНЕЙ ДО 1 ГОДА

ПРОЦЕНТНАЯ СТАВКА - ДО 25% ГОДОВЫХ!

БАНК «СИБИРСКОЕ ОБЩЕСТВО»
 ТЕЛ. 33-71-13; 23-07-05

Лиц. ЦБ РФ 1295

тел.: 34-34-04

Низкие цены, гарантия, качество!

г. Улан-Удэ, Стрелка (территория «Бурятавтотранс»)

ГУП «Бурятский учебный коплектор» предлагает:

- учебники;
- учебно-методическую литературу;
- мебель школьную;
- доски аудиторные;
- мел.

Цены ниже рыночных на 20-40%

Адрес: г. Улан-Удэ, ул. Широких-Нольского, 23 (остановка «Бабушкина»)

АВТОЦЕНТР АВТОЗАПЧАСТИ
 ПОСТАВКА МИКРОАВТОБУСОВ

из Южной Кореи на выгодных условиях Республика Бурятия г. Улан-Удэ, Стрелка 502 км. тел.: (301-2) 347-258, 342-613

РОССИЙСКАЯ КРАСКА ДЕШЕВО
 Тел.: 22-36-10

УЛАН-УДЭНСКОЕ ПРИБОРОСТРОИТЕЛЬНОЕ ПРОИЗВОДСТВЕННОЕ ОБЪЕДИНЕНИЕ

40 ЛЕТ НА ОТЕЧЕСТВЕННОМ РЫНКЕ!

Мы производим прекрасно зарекомендовавшие себя:

- Пылесос «Байкал», мощность 1000 Вт
- Электромассажер «Бодрость-М»
- Электробритва «Уда», 220 В
- Электробритва «Байкал», 3 В
- Электроотплеватель «Байкал», 1,25 кВт
- Крышки полиэтиленовые

Вышеуказанную продукцию вы можете приобрести по почте наложенным платежом.

С нами работать выгодно и удобно!

Наш адрес: 670034, г. Улан-Удэ, ул. Намсараева, 7, ОАО «У-УИПО» (р-н ТД «Юбилейный») Тел.: 34-69-73 - отдел маркетинга, внутренний тел. 7-61, факс: 34-88-17

ПРОДАЮ:

3-комн. п/благ. кв., центр, отопление, 1 этаж, теплая, огород - на Бурводстрое. Обр.: ул. Морецкова 27-1.

Дачу на Верхней Березовке:

Домик, две кладовки, четыре сотки земли, плодородные насаждения. Тел.: 37-09-02.

Дом из кирпича размером 12х9,4, пятистенок, с фундаментными блоками на вывоз. Обр.: Кижингинский р-н, с. Ушхайта, ул. Мостовая,

Батоцыренову Б.Р., д.т. 32-0-28 после 23 ч. до 6 утра.

Новый брусовой дом 5,5х5, площадь 40 кв.м., баня, летняя кухня, гараж, скважина, участок 15 соток. Аэропорт, ул. Коминтерна 50. Цена - 100 тыс. руб. Тел.: 37-04-14 посредник.

мүргэдэгби. Тиигэ-бэшье бүхы шажан адли гэжэ һананаб. «Танка» зураг үзэхэдөө, буддын шажан болон философиень мэдэхэ хэрэгтэй. Нютагтаа буддын шажанда мүргэдэг олон зоноор нүхэсэдэгби.

дүршэлэйнгөө гээжэтэй танилсуулхан, хургаһан Бурядай элитэ уран зурааша, ВАРК-ын президент Даши-Нима Дугарович Дугаровтай уулзажа, нэгэ хэды асуудааар һонирхободги.
- Даши-Нима Дугарович, хари гүрэнһөө ерээж, уран

АЛАС ХОЛОҢОО БУРЯАД ХАНЗА УУДАЛХАЯА...

Түрэл һайхан Буряад ороноорнай һонирхоһон зон хирэ хирэ болоод ябажа байдаг гэжэ нютагаар-хиднай дуулаһаншье, хараһаншье, уншаһаншье байха. Ганса манай байгаалимнай бэшэ, жэнхэни буряад элэмнай, ёһо заншалнай, түүхэ бэшэгнэй, шажан мүргэлнай олоной һонирхол татадаг.

Америкын Вашингтон штадаг Сизтл хотын Эверин колледжын оюутан Конни Нотернтэй танилсажа, ямар зорилготой манай орон нютаг ерэнһээрнэ һонирхоһон һайнабди.

- Конни, та Буряад орон тухай хаанаһаа мэдээбта? Наашаа ерэнһэн гол зорилготнай ямар бэ?

- Минини хурадаг колледждо уран зураг, шажан бүтээлнүүдые үзэдэг юм. Тэрэнһээ гадна Россин, илангаяа Сибирийн түүхэ, искусство үздэгби. Сибирийн искусство үзэжэ байхадаа, бага сага буряад арад тухай мэдэхэ болоо һэм. Тиигэжэ ехэтэ һонирхожо, ном һудар бэдэржэ уншааб, INTERNET сооһоо олон юмэ мэдэжэ абааб. Сан-Франциско хотын нэгэ музейдэ буряад экспонатуудые хараад, наашаа ерэхэ хүсэлни бүри шангараа һэн. Эгээл тэрэ үедэ оршон тойронхи байгаалия хамгаалгын өөрын дуранай бүлэгтэ орожо, Усть-Орда нютаг ерэнһэн байна. Энэмнай һедондо жэл болоно. Тэндэ Эржена Хамаганова гэжэ басагантай танилсажа, искусствоар һонирходог байһанаа мэдүүлээ һэм. Тиигэжэ Эржена Даши-Нима Дугаровтай танилсуулхан байна. Буряад орон ерээжэ, олон юмэ хаража, «танка» гэхэн буддын шажанай уран зураг ехэ дура зурхыем татаһан байха юм. Тусхай хэлсээ баталжа, «Буряад зураг» гэхэн урданай буряад уран зурагай хургуулиин шаби боложо, 2000 оной февраль һарада, «танка» зурагай нюуса-нуудые уудалхаяа ерэнһэн байна.

- Та «танка» зурагаар һонирхонот. Ямар шажан мүргэлдэ шүтэдэгбта?

- Би багаһаа хойшо эхэ эсэгийнгээ мүргэжэ байһан христиан шажанда

- Хахад жэлэй туршада хургуули шудалжа, юу шадаха болообта? Саашанхи түсэбтнай ямар бэ?

- Энэ хахад жэлэй туршада сэгнэшэгүй үнэтэй хургуули гарааб. Байгаалин үнэгтэ шулуугаар хэгдэдэг шэрэ будаг, тусхай сабуу худхажа шадаха болооб. Буряад угалзын уян нугалаануудые шудалааб. Ханза шэрдэжэ, үнгень тааруулжа хурааб. Ехэ хүндэ ажал байгаа. Саашаадаа юу хэхээ тон һайса түсэблөөгүйб. Энэ хургуулимни ямаршье искусствада хэрэгтэй болохо.

- Өөр тухайгаа хөөрөжэ үгыт?

- Гэр бүлэтэйб. Хоёр хүүгэдтэйб. Тэдэнһингээ хүл дээрээ гаржадань, ажалаа орхижо, дурагай ажалаа эрхилхэ гэжэ шийдээ һэм.

- Буряад орон зүрхэ сэдхэлдэтнай ямар нэгэн сараа үлөөнэ гү?

- Гайхамшагтай һайхан, дура булямаар газар байна. Арад зонгнай ехэ хүндэмүүшэ, сэдхэл уужам, һайхан зантай. Байгал далайгаартнай омогорхонот. Ивалгын, Агын дасангуудые хаража ехэ бахарханаб даа. Хэды олон нүхэдгэй болоо гээшэбиб. Нютагаа бусаха болоһондоо ехэ баяртай байнаб, тэрэ зуура Буряад оронгой хахасаяа һананагүйб. һөөргөө бусахаб гэжэ найдаад мордохом.

- Иимэ һонирхолтойгоор хөөрөжэ үгэндэтнай баярламаар, нютагаа һайн хүрөөрэйгты. Баяртай.

Алас холын Америкэ гүрэнһөө ерэнһэн Коннида уран бэлигэйнгээ, дүй

зурагта хураха зон байдаг гэшэ гү? Конни шаби тухайгаа хөөрөжэ үгыт?

- ЮНЕСКО-тэй хэлсээ баталжа, 4-5 хүниие хургахаар хараалагдаһан аад, хэрэгнай урагшаа ябанагүй. Гансашье хари гүрэнһөө бэшэ, Росси доторхи республикануудһаа хураха зон бии. Тиэхэдэ хараһан хүниие хургаха аргагүйбди. Тусхай тангариг үгэхэ, тэрэнээ дүүргээгүй һаань, баһал муу. Конни маанадые өөрөө бэдэржэ олоод, хураха хүсэлэнтэй байһанаа мэдүүлээ. Зургаа һарын туршада яһала ехэ юмэндэ хураа. һури һайтай, нэтэрүүень гайхааб. Үглөөнэй 8-9 сагаар ерээд, үдэшин 9-10 бологор хуудаг һэн. Ага ошожо, Цогчен дасанай заһабарилгада долоон хоногой туршада хамһалсаа. «Буряад зураг» гэхэн хургуули дүүргээ гэхэн дипломтой боложо, гэртээ бусахаяа байна. Нютагаа ошожо, хураһан мэдэсэ шадабарияа хүндэ тараахагүй. хургаашье һаа, хүбүүндээ, басагандаа, аша зээдээ зааха, шэрэ будагай рецентг тараахагүй гэхэн тангариг үгөө.

Үнэхөөрөөшье, манай орон нютагаар һонирхожо ябахадань һониншье, омогорхохооршье. Нюуса, баялигуудаа бэлэглэ бэлэглэхээр, нэгэ һайхан үдэр булта худалдагдашһан байгаагүй һаа, болохол байгаа.

Ц.НАДЦАЛОВА.
Г.САМБЯЛОВАЙ
фото-зураг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Д.Н.Дугаров Конни шабитаа.

ОБРАЗ, ИДЕИ И ДЕЛА ЗЯЯ-ПАНДИТЫ НАМХАЙЖАМЦА [НЕБЕСНОГО МОРЯ] ЖИВУТ В ДУШЕ МОНГОЛЬСКИХ НАРОДОВ

(Продолжение. Начало в №№ 30, 32).

Н.С.Яхонтова (Санкт-Петербург) сделала любопытный доклад, в котором проанализировала аналогичные переводные произведения из тибетской буддийской литературы в сопоставительном плане. Проведен текстуальный анализ известных поучений «Оюун тулхюур» («Ключ разума»). Пришла к выводу о том, что ойратские переводы являются переложениями, а монгольские - страдали буквализмами, они повлияли на переводимые вещи отрицательно в ущерб грамматике и лексическим нормам монгольского языка. Поэтому ойратские переводы с тибетского, по сути своей, являются переводами в полном смысле практики художественного перевода. А.Д.Цендина (Москва) в своем аналитическом докладе «Перевод Зая-пандиты тибетского сочинения «Книга сына» провела сравнительный анализ переводов названного произведения Ширегету-Гуши-цорджи (конец XVI - начало XVII вв.) и Зая-пандиты Ойратского на лексическом, морфологическом и синтаксическом уровнях. Она же утверждает: первый перевод «Книги сына» был канонический, или дословный, а второй - смысловой. В этом плане ее выводы перекликаются с мнением Н.С.Яхонтовой. Сообщение С.С.Сабруковой (Санкт-Петербург) посвящено анализу монгольских переводов X главы «Бодхичарьяватары» Шантидевы, в котором отмечается, что эти переводы упомянутой главы трактата индийского буддийского философа по форме превратились в благопожелания - юрөөлы, являющиеся весьма популярным жанром фольклора монгольских народов. Тематически к этому сообщению близок доклад В.Э.Раднаева (Москва) «Bodhicaryavatara» в монголо-ойратской и бурятской дидактической литературе», в котором автор проанализировал генезис двух основных полных монгольских, двух переводов X главы и одного фрагмента, найденного в местности Олон Сумэ, знаменитой стариной поэмы-трактата «Бодхичарьяватары» прославленного индийского философа махаянского толка Шантидевы (691-743), дошедших до нас, сделанных в 1305 г. Чойджи-Одсером, в XVII в. Зая-пандитой Намхайжамцом, бурятским просветителем и буддийским писателем Р.Номтоевым XIX в.

Ученым уделяется особое внимание на перевод X главы «Бодхичарьяватары» на «ясном письме», который был обнаружен монгольским ойратоведом-филологом и кодикологом Х.Лувсанбалданом, введенный им в научный оборот в его книге. Однако, надо считать, главным исследователем монгольского перевода «Бодхичарьяватары» был и остается акад. Б.Я.Владимирцов (1884-1931), опубликовавший полный текст поэмы-трактата на основе перевода Чойджи-Одсера с приложением перевода X главы, сделанного Р.Номтоевым, в серии «Bibliotheca Buddhica» в 1929 г. Он в предисловии своего издания дал очень ценное исследование о языке и стиле этого замечательного памятника монгольской культуры. К сожалению, не вышел II выпуск издания нашего знаменитого монголиста в свет по неизвестным нам причинам. Интересным дополнением к публикации Б.Я.Владимирцова стала весьма любопытная статья о фрагменте из «Бодхичарьяватары» проф. Н.Н.Поппе который сделал замечания на отдельные примеры своего бывшего учителя. Таким образом, эти переводы из «Бодхичарьяватары» объединили всех ученых-лам, переводивших ее. Их достижения в переводческом искусстве в наши дни оказывают на нас духовное влияние в современном изменяющемся мире, доносят умственные влияния той эпохи, в которых они жили и творили во имя высоких идей и религии.

Монголист-тибетолог Д.Н.Музраева (Элиста) в интересном докладе «О составе и содержании переводов Зая-пандиты Намхайжамца с тибетского языка» сделала сопоставительный анализ перечней сочинений, переведенных юбиларом - главным героем симпозиума по спискам Ратнабхадры, А.М.Позднеева, Х.Лувсанбалдана, Ц.Дамдинсүрэнэ. Весь состав переводов этого ученого по содержанию автор делит на канонический и повествовательный круг буддийской литературы. В ее докладе приведен список переводов Зая-пандиты из числа наиболее важных по буддизму. «Из огромного моря литературы Зая-пандита отобрал именно те сочинения, - отмечает автор, - которые содержат разъяснение основополагающих доктрин и постулатов буддизма».

В докладах и сообщениях Д.Б.Гедеевой охарактеризованы архивные письма 18 в. как юридические источники, Д.А.Сусевой и Н.О.Кокшаевой (Элиста) - жанры писем калмыцких ханов, в них даны типы эпистолярного наследия ханства калмыков на Волге. Авторы этих докладов отмечают высокую письменную культуру калмыцкой степной аристократии того времени. Г.С.Биткеева (Элиста) нашла в тексте «монголо-ойратского закона» (1740 г.) эвфемизмы, характеризующие наличие «жепского языка» у калмычек.

Калмыцкий лингвист и методист Н.Н.Убашаев (Элиста) в своем докладе «Старокалмыцкая письменность и калмыцкая диалектология» коснулся вопросов классификации говоров калмыцкого языка, отразившихся в «Грамматике монгольско-калмыцкого языка» (1849) А.А.Бобровникова, в «Лекциях по грамматике монгольского письменного языка» А.Д.Руднева, в «Опыте грамматики калмыцкого разговорного языка» В.Л.Котвича (1915). По мнению этого автора, изучение говоров калмыцкого языка на основе «ясного письма» стало возможным в силу его монофоничности.

В.Э.РАДНАЕВ,
кандидат филологических наук,
научный сотрудник института
общественных наук (ИНИОН)
РАН (г.Москва).

(Продолжение следует).

ПОЕЗД СОО БОЛОН НОНИРХОЛТОЙ УУЛЗАЛГА

«Нэгдэх хамт дээр Москва-Улаан-Үдэ» гэнэн 102-дох поезд ерээ, - гэж Эрхүүгэй можын Слюдянка хотын түмэр харгын вокзал радиогоор хэлэгдэхэд, перрон дээр хүн зон олошорбо. Энэ поезддо билет абанан хадаа бише нуухаа яарабаб. Вагоной хажууда залуу проводник хүбүүн биледьем хараад: «Ороод, 26-дахуури эзлээрэгты» - гэж хэлэб.

Поезд хууриһаа хүдэлж, Улаан-Үдэ руу шэглэб. Нөөхил проводник хүбүүн Слюдянкада хууһан хүнүүдтэй хөөрөлдэн, тэдэнэй биледүүдые шалгана. Мини билет шалгахадань, тэрэнһээ хэдэн юумээр хонирхобоб. «Зунайнгаа амаралтын үедэ проводнигаар хүдэлнэб. Энэ поездын проводнигууд оюутад юм, - гэж проводник хэлээд, саашалба. Уданшөгүй зохидохон басагые дахуулжа ерээд: «Намтай нэгэ вагон соо хүдэлдэг. Наташа бүхы хонирхобон юумэндэнтнай харюу үгэхэ» гээд, биледүүдые саашань шалган ошобо.

Намтай 5-дахуу вагон ошообди. Тэндэ нүхэр басагантаяа хөөрөхэдэмнай хүнгэн байха, - гэж Наташын дурдахахада, арсаагүй нэм.

Танилсагы, минии нүхэр Вика гэжэ нэрэтэй. Бидэ хамта хабар нара хахад соо нууралсал гараһан байнабди. Тиигээд шанга шалгалта дабажа гараа нэмди. Нэгэ хууриин түлөө 4 хүн тэмсэ. Нёдоңдо шалгалта муугаар тушаагаа, проводник боложо шадаагүйб. Энэ жэл

түрүүшынхисэ оюутадай отряддай бүридлэдэ орооб. Мүнөө 3-дахуу Москва хүрөөд ерээб, - гэж Наташа хөөрөөгөө эхилэб.

Би 4-дэхисэ Москва хүрөөд ябанаб. Хэды нурабашье, түрүүн хүндэ байгаа. Маанадта 2-3-дахуу жэлээ ябажа байһан хүбүүд, басагад ехэ туһа хүргөө. Хүн зонтой харилсаха, тэдэнэй хойноһоо хараха талаар бэшгэдээгүй гэдэг гү, али ородоор хэлээ наа, «неписанный» гэдэг дүримтэй танилсуула. Тиигээ ямаршье хүнүүдтэй харилсаха аргатай болообди. Вагоноо сэрээрр абаад ябаха гэжэ ородонобди, - гэжэ Вика хөөрэнэ.

Вика үшөө бага ажалтай купе соо ябана. Плацкартна вагон соо ехэ хүндэ гэжэ наанаб. Поезддоор ходо ябадаг хүнүүд ойлгоно бээ, - гээд Наташа хэлэб.

Үнэхөөрөөшье тиимэ. Купе соо нэгэ бага хүнгэн ааб даа. Хүн зоной шууядахада, тиимэше ехээр дуулаадаггүй. 13-дахуу вагон соо харахадань, ходо цыган яһатан хууһай байдаг. Тэдэмнай ехэ шууяатай, ариг сэрээрр сахижа ябадаггүй, бог шорой ехээр тараадаг. Тэрэ вагон соохи Марина Лена коёр энэниие наанаандаа абангүй, вагоноо тон сэрээрр абаад ябажа шадана, - гээд Вика хөөрөөгөө үргэлжэлүүлэб.

Эгээл түрүү-

шынхисэ харгыда гарахадань, Эрхүүдэ нэгэ архи уунхай хүн хуугаа нэн. Тэрэ манай залуу мэдээд баһахаа наана нэн гү, али буряад гэнэн гү, бү мэдээ. Тиигээ тэрэ вагон соо бог шоройгоо хаяжа, тамхи тагаа. Красноярск ошожо ябаһан манай танил милиционер хүбүүе хараад аниргүй болоо, - гэжэ Наташа энэбхилэн хөөрэнэ.

Намда Витали, минии танил, иигэжэ хөөрөө нэн:

«Москва ошохоо ябаһан эхээрр Ярославльда буулган алдааб. Юуб гэхэдэ, тэрэ хууридаа угтангүй, Ярославль ошохо хүгшэнэй хуурида хэбтээд угташаһан байгаа. Иимэ хонирхолтой ушарнууд боложол байдаг даа, - гээд Вика хөөрөөгөө түгэсхэб.

Зунайнгаа амаралтые иигэжэ, газар дайда хаража үнгэргэхэдэ, хонин ааб даа. Оюугадай иимэ хүндэ, харюусалгатай уялга даажа абаад ябахадань баярламаар.

Борис БАЛДАНОВ.

«ПОЛУЧИЛИ УДОВОЛЬСТВИЕ ВДВОЙНЕ»

В Кижингинском районе проведена большая работа по выполнению Постановления Правительства РФ от 31.01.2000 г. «Об организации отдыха, оздоровления и занятости детей и подростков».

При 18 средних школах функционировали лагеря труда и отдыха с дневным пребыванием, а при 6 - стационарные.

Также для детей, увлекающихся и серьезно занимающихся физикой и математикой работали профильные лагеря с математическим уклоном.

Были организованы лагеря на платной основе. Контингент учащихся доходил до 30-40 человек. Были привлечены учителя высшей категории, имеющие опыт работы в лагерях, владеющие гибкой методикой преподавания предмета. Тут ставились две задачи: углубление знаний учащихся, ликвидация пробелов.

На базе детских организаций в районе создана Ассоциация детских организаций Кижинги (АСДОК), которая, сохраняя индивидуальность, традиции, объединяет все формы ЛТО в одно целое, что способствует более эффективному развитию детского движения.

Здесь проводились различные праздники, спартакиада, эрудит-шоу, а после ужина сами дети проводили интересные мероприятия. В течение лагерного сезона каждый ребенок имел возможность подготовиться и самостоятельно провести мероприятия.

На ваш суд представляем впечатление о лагере:

ДОРЖИЕВА Сэсэг:

- Мне нравится, так как здесь интересно. Понравилась такие конкурсы, как «Путешествие по Байкалу», «Эрудит-шоу», «Я хочу все знать» и т.д. Мне самой интересно придумывать сценарий каждого конкурса.

ГАЛДАНОВА Элигма:

- Лето - это самое замечательное время года. А когда ты проводишь его в таком замечательном месте, как лагерь АСДОК, ты получаешь удовольствие вдвойне. Больше всего меня радовало то, что я и мои новые друзья представляли самую первую смену 2000 года в лагере АСДОК. Здесь можно научиться умениям проявлять себя в качестве лидера, справляться с трудностями и быть дисциплинированными.

Марина ДАМБАЕВА.

«Болбосон түхэлтэй хуурин, посёлок» гэнэн республиканска конкурсно

ҮНДЭНЭН СОЁЛТОЙ ҮЛЗЫ НУУРИН

Байгал далай тунгалаг хайхан улан
Байгаа гэлхэйн гайхамшаг баялаг
 - зогдэмни.
Эртн хабараар халбардаг эндэмни
 Эмтэ, хэшэгтэ элдэрын модод -
 хуша, хуһан.
Амин хайрата Эхэ байгалия
Арюунаар сахиял, алдарта далай
Байгалаа!

Мэхээртэ уулаһаа эхисэ абанан Хэжэнгэ голой түрүүшын хуурин Хөөрхэ юм. Хөөрхэ хууримтай аршаантай, домтой Хужарта гэдэг нуурай баруун эрье дэрлэн, зуугаад үрхэтые нэгдүүлэн, суугаар дэлгэр шотаг лэ! «Хужартын аршаание анха түрүүн нээһэн хүн Дүлзэн амбай алдартай, шотагай гэгээн (1840-1910) Дүлзэн Цыргэнэй мүн» - гэжэ хэлсэдэг. Шотагай зон энэ аршаантай нуураа арюун нангиннар тахижа, сахижа буудар урда сагнаа дамжуулан абанан заншалтай юм. Баруун хойто эрьдэн «бүмбэ» ноугдан ушарһаа, үнгэргэнэ нарада «Лусуудай тахил» бүтээгдэж, хэдэн ламанар уншалга хэжэ арюудхаа нэн. Ушар ёно мэдэхгүй холо, ойрын нэгэ зариманай машинаараа эрьдэн тулса ерээд, тэндэн машинаа угаажа, бог шоройгоо орхихогүйн тулада шотагай зон домто, домтог нуураа хоройжо, ариг сэрээрр сахижа тухай соносхол үлгэдэг гуримтай. Хөөрхын Цокто Номтоёвай нэрэмжэтэ дунда хургуулин хураһад, жэл бүхэндэ хабартаа эрьдэн ерөжэ, «ариг сэрээрр» үдэр үнгэргэдэг болонхой. Тус хургуулин директор Цыдын Галданжанович энэ ажалые нэргүлдэг агша. Мүн үхибүүд Эсэрын дайнда унаһадай хүшөөгэй ариг сэрээрр сахисадаг юм.

Шотагай аршаанай үргэн ехэ комплексые (тэрэ үедэ Хөөрхын совхозой директор байһан) Мүнхэ-Булат Гутапбалович Дондоков барюулажа, туһан зонзон зондо түшэг, тулгань

болоо нэн. Эндэ шабарай, аршаанай дом абаха таһалганууд тусгаар түхээрэгдэнхэй. Аршааншадай байха, дундаа коридортой эхир гэр, тогооной гэр (кухня) гээд, гурбан томо байшанһаа газар тээ аймагай багшанарай амаралтын томо байшан толордог. Эдэ бүгдые жоншордгүй жэл соогоо ото харууһажа, хаража байдаг аршаанай комедант - Булган Агоровна Чимитдоржиева олон жэлдэ хүдэлэ. Тиигээ гансал аршаанай комплекс багые бэнэ, бүхы Хужарта нуурайнгаа оршонине харууһажа байдаг «сахиусаниинь» мүн! Тиимэһээ: Амаралтын газарта (аршаан дээрэ) тамхи татаха газар - тусгаар хараһаа доро түхээрэн хандалинууд, бээе захана газар халхинай доодо талые хараадууһан холо зайда, машина табижа газар тусгаар заагданхай. Бог, шоройгоо хаяха тухай нүхэн бии.

Энэ амаралтын газарһаа зүүн хойшоо нагад, зурган метрэй зайда Мунхапта добын оройдо шодон - субарга үндэрлэнхэй юм. Удахань: Эрдэм номтоной энэ шотагта дэлгэрхын түлөө, энхэ амгалан хуудалай түлөө, эм домто аршаануудай бузарлагдахагүйн ба байгалин хэлтэс болошо зоной байдал хуудалай арюун нангин оршохын үбдистэй ехэ Субарга! Бүтээгшэд - Цыван Фёдорой, лама, хубарагууд болон, шотагайхид.

Шотаг зоной, илангаяа дундуур паһатанһаа захалаад, наһажал зоной сэдхэл бодолой набагшанууд эндэхээ сэхэ холбоотойн нэжэглэлтэй - зүб! Ушар иимэһээ шотагай зон байгалия арюунаар сахия, уһа голдоо сайдам оруулахагүй, бузар муухайгаа лусуудта дүтэ хаяхагүй - уһан энэ дэлхэй дээрэ эгээл амтата эдсэһэй дээжэн мүн гэжэ хүндэлжэ хандадаг байха юм.

Шотагай ветеринарна албанай шоур - Арья Агорович Гармаев энэ дурсагдаһа шугамаар хицалта хэдэг байханаа гадна шотагай дарга (староста)

тушаалтай юм. Тээмэндэ аймагай гулваа Б-Ж.Шаралдаев Хөөрхэ ерээд, ариг сэрээрр асуудалаар Гармаевайда хөөрөлдөө хэлэн юм. Бише байлсаа нэм. Тиихэдэ Арья Агорович иигэжэ хөөрөө нэн: - Манай шотагта бог шорой болоод, үхэнэн - хатаһан малаа «зүгэй муу зүүн хойто» гэдэг үгын ёшоор, модон захын хүлтүүг соо хаядагбди. Мал хаядаг ехэ нүхэн бии юм. Дээрэн шоройгоор дарадаг. Зүб даа, урдань нэгэ жэлдэ гахайнууд олоорон гарзалаад, аймагай ахалагша ветврач П.О.Гармаевай заабаряр ехэ нүхэн малтагдажа, үхэнэн мал хаягдадаг болоһон бэлэй.

Шотагай доторой байдалда ариг сэрээрр хүдэлмэри гол үүргэ дүүргэдэг, дүүргээрршье.

Нагдархайгүй үйлсэмнай сэхэл
Һануулна бшуу - заршам, хургаал,
Тосхон бүхэн - шотагай сэдхэл
Тодор харуулдаг үлэн толн...

Урид хэлэгдэнэ (директор байһан М-Б.Г.Дондоковой үүсхэлээр) Хөөрхэ хууриной гудамжанууд асфальтаар хушагдахаһаа гадуур айлуудай газрагуур палисадник хадагдажа, худагууд малтагдажа, айл бүхэндэ телефон оруулагдажа, мүн тосхой дунда телетранслятор тодхогдожо, Хөөрхэ хуурин соёлой байгуулаатын талаар үндэр шатада гаршоо нэн. Шотагай зоной нүхэр М-Б.Гутапбаловичай эрье хайханаар дурсадаг болоһониинь, эгээл эдэ мэтэ бусад габьяһаань эхитэй юм.

Худагуудта тусгаар хашаа, хорёонууд хэгдэжэ, аригые, буса зүйлүүдые «саража» байдаг. Шотагай фельдшер Б.Г.Батомункуева хабар бүхэндэ айлуудай, хургуулин ба соёлой байшанай хашаа соохи байдалда анхаралаа табижа, бог шорой, шабар шабхые сэрээррэ талаар эрилгэ табидар заншалтай.

Юрэ хэлэхэдэ, Бурядай Республикын бүхы хуурин, тосхонууд оршон байгалия амин холбоотой. Тосхой сэрээр байлгада - байгали, байгалин сэрээр байлгада - тосхон сэхэ шүлөөтэй.

Байгалин шоусые ажагладаг хүн
Бардам тэнгээр хээзэн
 аашалахгүй.

Байгалин гайхамшаг жам
Байдалһаамнай таһаран
 саашалахгүй.

Элинсэг хулинсаг буряад угсаатанһаа эртэ урда сагнаа байгалие хүндэлжэ, баян хэшэгтэн хүртэдэг, лусууд (уһанай эзэн), Сабдагуудые (хада, хабсагайн эзэн) тахижа мургэдэг байханаа гадна, тольбо газарта нүхэ малтадаггүй, ойдо томо жэжэ бута(шоргоолзоной) һэндэдэггүй жэмэстэ модо хухаладаггүй, түймэр алдадаггүй, ан лэ һаань - алаадаггүй, жэжүүртэниие - хюдадаггүй, «нүгэл» гэжэ сэрээррэдэг, хилэнсые хизаарладаг айнабар нарип журамтай ябаһан юм. Мүнөөшье олон бурядууд тэрэ дүрим гуримһаа сахинаар лэ гэгшэ.

«Баяжхын түлөө байгалин баялаг бү дээрмэдэ, өөдөлхын түлөө удхатай хургаал һайн мэдэ!» - гэжэ үшөө үедэ дамжуулагдадаг сэрэн хургаалтай бэйлэй энэ хургаалай тайлбарине хүн бүхэн мэдэн ёшотой.

Федеральна хуули соо тодоор найруулагдаһан «Байгал далай тухай» дүрим баримталан, «Үндэнэн соёлтой үлзы хуурин» гэжэ статьягаа «Байгал далай» гэжэ шүлөөгөөрөө түгэсхэхэм.

Байса үндэр эрьетэй
Байгал далай гэлхэйдэ,
Хадаг шэнги шэжэтэй
Худаг байнал, гансахан
Замбуулинһаа анхарма
Захагүй үргэн, ехэше наа -
Хүн бүхэнэй гамнама
Хүүгэн модон шэнги лэ!
 Дансаран ДОРЖОГУТАБАЙ.

Хэжэнгын аймагай Хөөрхэ хуурин.

Туррам үргэ

Дурсалга

БАГЫМНАЙ ЭРХИМ НҮХЭР БЭЛЭЙ

Поэт, журналист, СССР-эй турал зохёолшодой, журналистуудай холбоонуудай гишүүн, Буряадай комсомо-ной шангай лауреат Мэлс Жамьянович Самбуевай турээр 60 жэлэй ойдо турюулагдан дурасхаалай турээр Санга шотагтань боложо үнгэрөө хэн. Захаамин шотой бүхы хургуулинууднаа турүүд ержэ, тэрэнэй шүлэг, турүүдые уран гоёор хэлэжэ, турюулан эдэлүүлээ хэн. Хамта хурахан, хүдэлхэн турэдэ энэ баяр ёһолодо турдажа, сэдхэл хүдэлгэмэ турүүдые хэлээ. Хамта дээрээ 300-гаад айлашад суглараа хэн.

Сэлгээ үргэн Санга шотагаймнай
Сэбэр найхан агаараар
Сээжээ сэлмээжэ,
Урадхал Сэхир голөймнай
Аршаан булагтал унаар
Ундаяа харюулжа,
Үндэр наһатай үбгэд,
хүгшэдөөр
Үгээ андалдажа,
Санга шотагаймнай
Солото хүбүүд тухай
Сээжэ баян, сэдхэл дүүрэн
Сэнтэй үгээ хэлэжэ,
Хүржэ ерэнэй айлашаднай
Хүхиюн зугаатай мордоо
хэн.

Мүй бидэ хамта хурахан пүхэдынь Мэлсынээ үхибүүн ба залуу наһан тухай хөөрөлдөжэ, наһажа, сэдхэлээ уяруулжа тараа хэмди.

Тинмэ дээрэнхэ би суг хурахан пүхэрэнгөө суурхажа, суута поэт болоһондонь, республика соомнай нимэ уда шаһартай ёһололой боложо байхада, наһан дурсан, хоёр шүлэгөө уншаа хэм. Би Мэлстэй эхин хургуулиһаа 10 класс дүүрэгтэрээ хамта хураһанби. Эхин хургуулида «Сталин» колхоздо хураа хэмди. Люша Лубсанович Гармаев багшамнай Эсэгэ оронгоо хамгаалгын дайнда хабаадаһан, ехэл бэрхэ, найн багша хэн. Хоёрдохи багшамнай Федосия Федоровна Мартахеева найханшье, найншье багша бэлэй.

Дайн һаял дүүрэнхэн, хүндшэг саг байгаа. Гурбан урогой һүүлээр хургуулидамнай халуун аарса шаһажа уулгадаг хэн. Дүрбэн классаа дүүргэжэ, «Коминтерн» колхозой хургуулида шалгалта үгэхээр ерэхэдээ, багшамнай мори тэргэдэ хүлэжэ, долоон

километр газарта маанадые асарагша хэн. Мэлс эхин классһаа ехэ бэрхэ, оролдосотой хүбүүн бэлэй. Хэшээлдээ хуухадаа, ехэ томоотойшье һаа, урогой забһарта гарахадаа, ехэ гүйхэ, харайха дуратай, шурап солбон,

басагадые шоглохо, шэмхэхэ дуратай байдаг бэлэй.

Бидэ 1-дэхи четвертин дүүрэгтэр хамтын байрада байдаггүй, 4-5 урогой һүүлээр долоон километр ябажа, гэртээ бусадаг хэмди. Юундэб гэхэдэ, намараар хоолоосоо түүжэ абаха хэрэгтэй. Хүйтэн болоходо байрада байдаг хэмди. Зарим нэгэн ядаруухан аилай үхибүүд үбэлдөөшье гэртэнхэ ябажа гарадаг хэн даа.

Үбэлдөө гэртээ харихадаа,

бүд гуталдаа коньки уяжа, Сэхир голоо үгсэжэ, ехэл түргэн халуудатараа гүйдэжэ хүрэдэг хэмди. Тэрэ үедэ бүхы үхибүүд конькигаар халтирдаг бэлэй.

Гэртээ хоёр хоноод, гарагай 2-то ехэл эртэ ябадаг хэмди. Тэрэ үедэ часшье байха бэшэ даа, одо мүшэдөөр сагаа багладаг байһан юм. Нэгэтэ нимэ ушар болоо бэлэй. Гурба-дүрбэн үхибүүд харгыдаа хамтаржа ябабабди. Ехэ хүүргэ дүтэлжэ ябахадамнай, хоёр «шоно» харагдаба. Нэгэнини харгыда дүтэ, нүгөөдөнш - тээ саһаа. Бидэ айгаад байһабди, шоношье хүдэлнэгүй. Хүл гарнай дааража захалба, яажашье ядаад, модо шулуу оложо, Вася Мэлс хоёрнай түрүүлээд, басагад хойноһоонь, шонын ерээ һаа, шулуу модоор алаха наһаатай айһаар дүтэлбэбди. Дүтэлжэ ерэхэдэмнай, уляһанай түгсэг болошоо хэн.

Хүүргын харууланай үүдэ тоншоходомнай, Базар таабай гал түлижэ, хүлыемнай дулаасуулжа табья бэлэй.

Хургуулидаа хүржэ ерэхэдэмнай, үсөөхэн аилай гэрһээ һаял утаан гаража байгаа хэн. Мүнөө баглахадам,

үглөөнэй 4-5 сагта гэртэнхэ гараһан бологшобди.

Дээдэ классуудта хурахадаа, Мэлсмай шүлэгүүдээ зохёожо эхилээ. Энэ тэрэ һонин юумэнүүдые харадаг гү, али шэхэндээ дуулахадаа, тэрэ доронь зохёожорхидог хэн.

Ташаашын гогдируу
харгыгаар
Табилуула велигээр
Хангамнай,
Тэрээхэн крутой
поворотто
Тарайшаба газарта
баарһамнай—
гэжэ тэрэнги түүгээд,
велосипедээр
булта
гүйлгэдэжэ,
экзамендаа 10
классаа дүүргэхээр бэлдэжэ
байһан үедөө бэшээ хэн. Энэ
мэтээр шог ёгтойгоор
бултыемнай шүлэгөөр хэлэжэ
байдаг хэн.

Бидэ, Мэлс Самбуевтай хурахан пүхэдынь, нимэ бэрхэ хүбүүнтэй хамта хураһандаа омогорхожо, мүнөө болотор мэндэ ябаа һаа, ехэл юумэ бүтээхэ хэн гэжэ шаналжа ябадагбди.

Валентина ЛОГИНОВА.

УНШАГШЫН ТУРШАЛГАҺАА

МЭЛС САМБУЕВАЙ МҮНХЭ ДУРАСХААЛДА ЗОРЮУЛНАБ

Ажабайдалай хүндэхэн сагта
 Аша түрүүшынхисэ
 «Сталин» колхозойнгоо
 хургуулиин богһо
 Алхан орожо ерээлди.
 Түрүүшын багшада,
 Түрүүшын хонходо
 Түргэн бултадаа дадажа,
 Арбагархан заахан
 гараараа
 «А» үзэгөө түхэрэжэ,
 10 тоохонгоо тооложо,
 Эргэмэй үргэн харгын
 Эхи гарган хуугаалди.
 Тоолохо, бэшэхэдээ бэрхэ
 Томоотойхон Мэлсмай
 Таһаһаа онгоо тэмдэг
 Табиулаггүй байһан
 багшадаа.
 Алш зарим нэгэндээ
 Аашаа гаргадаг хэн
 бүхииндан,
 Урогой забһарта гарахадаа,
 Үһень татадаг хэн
 басагадай.
 Дүрбэн жэлэй хургуули
 Аүүрэн бэрхээр дүүргэжэ,
 «Коминтерн» колхозойнгоо
 хургуулида
 Хаа хаанаһаа сугларжа,
 Эсэгын эбтэй үринэртэл
 Эргэмээ үргэлжэлүүлэн
 хураабди.
 Эргэм хураха хэрэгээрээ,
 Эдэбхи, үүсхэл зоригороо
 Энэху хургуулиин солые
 Эршэгэнүүр түргэн
 Мэлсмай

Эрхимээр үргэнхэн солотойл.
 Эдэ бүгэдэ хэргые
 Элихэн тодоор наһадагбди.
 Эгээ түрүү хүбүүмнай
 Элдэбын наада гарган,
 Эпэбхилэн маанадаа
 шоглон,
 Уран шүлэгэй бадагаар
 Урдаһаамнай хаян хуудар
 хэн.
 Ашаладан, алярхан
 ябатарнай
 Арбан жэлэймнай хуралсал
 Араһаа урдаһан гэрхондо
 Аһаа зуурадал үнгэрөө
 хэн.
 Аттестат гартаа абажа,
 Арбан зүг руу таран,
 Андрей Мэлс хоёргоо
 Холын Эрхүү үгэжэн,
 Харгы замдань найншие
 Хүсэн, хахасан тараалди.
 Зориг ехэтэй Мэлсмай
 Зохёолшоной харгы
 шэлэжэ,
 Ухаан бодолтой байһандаа
 Уран зохёолшон болоо хэн.
 Игэжэ манай Мэлс
 Эдир наһандаа суурхажа,
 Эрын зоригоор даһан,
 Үе сагаа дуулан,
 Үнэн зохёолшон болоо хэн.
 Аһан бэрхэ зохёолоо
 Арагайнгаа сэдхэлдэ
 үлоогоо,
 Түрэнхэн Санга шотагаа
 Гүүхэдэ магтан оруулаал.

Шэрүүн зоболонго
 нэрбэгдэн,
 Саһаа уриг мордоһондонь
 Суг хураһан пүхэдынь
 Сэдхэлээ хүдэлэн
 уярнабди.
 Хэжэ ябаһан хэрэгыень
 Хүндэтэй дээрэ
 тоолонобди.
 Зорижо ябаһан замыень
 Зүб гэжэ гэмжэнэбди.
 Харэ буржагар үһэниинь,
 Хоёр шогдэнгэмнай элихэн
 лэ,
 Хүрибтэр урин шарайнь
 Хуушан түхэлээрээ
 эпэбхилхээр лэ.
 Үхибүүн бага наһанһаа
 Үелжэ мантайгаа ябаал,
 Залуу эдир ханаһаа
 Зугаалжа мантайгаа
 хүхихэн лэ.
 Үбгэн буурал наһандаа
 Үгэлжэ мантайгаа хууха
 Үйлэгүй байһаниинь
 харамтайл.
 наһан, дурсан байхадам
 наһаандам хэдэ
 үйдхартайшье наань,
 Суг хураһан пүхэрээ
 Сээжэдээ сэбэрээр бодожо,
 Сэдхэлдээ бүхөөр
 хадуужа,
 Жаран жэлэйн ойдо
 Жабхаланта үгөө
 зориулжа,
 Үнэн найхан сэдхэлхээ
 Үгээ хэлэжэ дүүргэбэб даа.

ХООЛОС ТҮҮЛГЭ
 Орой хүйтэнэй унатар
 Олоной байрада байнгүй
 Урогой дүүрэхтэй хамта
 Долоон гадаһан газарые
 Дуулим Сэхирэй эрьсэр
 Дээшээ урдилдан бусадар
 хэмди.
 Харижа гэртээ ябахадаа,
 «Коминтерн» колхозой
 орогдогто
 Хурдан шурап хүбүүднай
 Харагдангүйхэн мүлхин
 орожо,
 Хоёр гурбан турниенс
 Хабшуулан хурадаа
 асардаг хэн.
 Олоһон тэрэ олзоёо
 Олоороо хүхин, хубаалдан,
 Хоол болгон эдигэ,
 Хүржэ гэртээ ерээд,
 «Хойто Эрээнэй» полидо
 Хоолос түүхсээ гарадаг
 хэмди.
 «Хазагайн» араар
 тойроод,
 Хойто талаһаань аалихан
 Үдхэн таряанай захата
 Аятайхан байраа
 олобобди.
 Уржаа хууһан хоолос
 Урилдан хуужа
 шобторнобди,
 Туулмагаа дүүргэнхэдээ
 баяртай
 Түргэнхэн бусаһаа
 бодобобди.
 Толгойгоо үндылгэн
 гэхээмнай

Таряанай харуулан
 харагдаба.
 Тарган шаргал морёороо
 Табилуулан шамдаба ман
 тээшэ.
 Мэхэтэй томошог
 хүбүүднай
 Мүлхин саашаа хоргодожо,
 Хүхэрэгшэ хүбшын захар
 Хоргодон арилһан ошобол
 даа.
 Хэды, тэды багашуул
 Хайшаашье ошохоёо
 мэдэнгүй
 «Дэргүүнэй» горхо зубшан
 Дэмы гүйдэбэбди саашаа.
 Хэды оролдон холодобошье,
 Харуулан хүсээд баряад,
 Обин дээрэ асаржа,
 Олзыемнай адхуулба.
 Ташуурай амтада хүртөөд,
 Туулмагаа хуаадхан
 хоһолоод,
 Таһар угар сабиуулааг
 Талин гэртээ бусаа хэмди.
 Вася, Мэлс, Володиго
 Баһал ташуур хүртөө хэн.
 Басагадтал арай буулгангүй
 Бадаһан маанадые намнаа
 хэн.
 Тэрэ гэхэнхээ хойшо
 Таряанай полидо оронгүй
 Хуряагаһан талмай
 дээгүүр
 Хоолос түүжэ ябадаг
 хэмди.
 Валентина ЛОГИНОВА,
 Захаамнай аймаг,
 Санга тосхон.

СЭДЬХЭЛЭЙ ҮГЭ

Бидэнэр, наһажаал зон, гансал үнэрхэн сагаа, хараһан үзэһэнөө дурдажа нуугаа бэшэ аабзабди даа. Гэбэшье хараһан үзэһэнэй нэгэ талаараа хүшэр хүндэшье, элдэб муу, һайн ушаралнуудаар элбэгшье байжа болоо. Баһа хүхихэ, баясахашье юумэн олон байгаа юм. Минии үеын хүнүүд Эхэ орогноо хамгаалгын Агууехэ дайнда сэхэ хабаадаагүйшье наа, эдир баһаһаа хара ажал хэжэ, үлдэжэ зобожо ябаад, Баруун фронтнуудаа хаба шадалаараа туһалжа ябаа гээшэбди. Энэ сагнай һүр жабхалантайшье, саашанхи ажамидаралдамнай ехэ туһатайшье байжа болоо. Удаань сэрэгэй албандашье ябахатаа, «Бурят-Монголой үнэндэ», Бурядай телевидендэн хэдэн арбаад жэлдэ хүдэлхэдөө, хүниие мэхэлжэ, хүндэ муу юумэ хэхэ һэшхэл байгаагүй юм. Шадал наа, арга шадалаараа туһалха гэжэ ябагдаал даа. Мүнөө сагта хүнэй ажабайдал ондо ондоогоор

бүрилдөө юм бээ. Муу, һайндань гол түлэб тэрэ өөрөөл зэмэтэй байха. Зариман мүнөөшье урдынхидаал адли зохёолоо бэшээр лэ ябадаг. Энэниие ородоор «работать в стол» гэдэг - ондоогоор хэлэхэдэ, бэшэнгүй байжа шадалагүй зохёолшоо байдаг. Тэдэнэр пайдалаа орхсогой, саг үглөөдэр бэшэш наа, һаян жэлнүүдтэ арга бэшэ һайжарха, бэшэнэн юумэмнай арга бэшэ хэблэгдэхэ гэжэ пайдаһаар гээшэ. Харин нүгөөдүүлэнь гэр бүлээ тэжээхэ гэжэ, саарһа эрсэлхэ тухагүй, ондоо ажал хэдэг ааб даа. Өөр тухайгаа хэлэхэ болоо наа, һайн сагтаа найдажа ябагшадай нэгэн гээшэби. Энэ «дэлгүүрэй экономико» гэдэгэй ерээгүй байхада, минии зохёохы зам урагшатай ябадаг байгаа гэжэ хэлэхэ эрхэтэйб. 1958 ондо түрүүшынгээ «Полкын туг дор» гэхэн номойнгоо хэблэгдэхэнһээ хойшо шүлэгүүдэй 20 гаран ном хэблүүлжэ үрднэн хүм. Мүн түбэй газетнүүдтэ, журналнуудта, бусад республикануудай хэблэлнүүдтэ шүлэг,

поземнүүдн элдэб хэлэнүүд дээрэ ходо толилогдожо байгаа юм. Иимэ тэнэг саг ерээхэ юм гэжэ хэн мэдэхэ һэм даа. Москвагай «Советский писатель» хэблэлдэ гараха шүлэгүүдэй номые Ленинградтай мэдэжэ поэт Илья Фомяков оршуулжа эхилһэн байгаа. Мүн манай Бурядай номой хэблэлдэ шэнэ ном гараха хурагтай юм һэн. Тэдэ гараагүйл даа хаанашье. Тэрэ гэхээр арбаад жэл үнгэршэбэл даа. Номгүй уран зохёолшо - зохёолшо гэжэ тоологдохо юм аал? Бэшэнэнэ хүнүүдтэ уншуулаагүй наа, туһатай юумэ хэжэ байһанаа хэн яагаад мэдэхэ бэлэй? Мүнөө дээрэ номоо гаргажаш шадалагүй, зохёолоо газетэ, журналда толилуулааш наа, түлбэринь абахагүй бологдоод байнхай. Энэниие хэн зэмэтэйб? Дэлгүүрэй экономико дээрэ гэмьшен тохоод лэ ябанабди. Тэдэ тэрэндэ ямар нэгэ буряад зохёолшын ажал оройдоош хэрэггүй шэнгил даа. Һүүлэй үедэ би дуунай үндэнэн болохо шүлэгүүдыс бэшэжэ туршанаб. Зариманиинь

композиторнуудай хүгжэм бэшэхэдэнь, дуун болодог хэбэртэй агша. Тэдэ энэмнай баһал түлбэригүй ажал. Тиэхэдэ хүгжэм бэшэнэн композиторнай түлбэригүй ажал хэхэс арсаха байхал. Тэрэши баһа тэжээхэ гэр бүлэтэй хүн гүб даа. Иимэ хүндэ хүшэр сагта ерээдүйдэ найдажа, зохёол бэшэдэг хүнүүд хадаа саашадаашье арга шадалаараа гуурһаяа хатаахагүй болонобди. Мүнөө дээрэ тиймэ ехэ түсэб табижа байжа үндэгшэнһэнэй дэмы хаш. Хүн гээшэ гэдэлһээ үлдэхэ тухандаа ябахатаа ехээр юу хэжэрхибэб даа. Хэһэнш юумэниинь түлэгдэхэгүй. Пенсионер зохёолшоо ганса пенсээрэ яагаад амидарха һэм. Хүн бүхэн лэ өөрынхээрэ арга хургаа бэдэрнэл даа. Нёдоңдо, минии 70 наһанай ойн урдахаан Бүгдэ буряадуудай үндэнэн соёлой эблэлэй «Угалза» гэжэ хэблэлдэ «Улгы нотаг - Ивалганни» гэхэн дуу, шүлэг болон поэмнүүдэй 3 номууд хэблэгдэжэ гараһан юм. Буряад Республикын Президент А.В.Потаповай,

Ивалгын аймагай өөһэдэй хүтэлбэрин захиргаанай мүнгэн туһаламжануудай «Сэргэ», «Олзон», «Свидание с детства» гэжэ номууд хэблэгдэхэ аргатай байгаа юм. Тиэгбэшье саарһа, шэрэ гэхэ мэтын гэгтэ ехэ үсгэтэй болошоһон ушарһаа номуудни тои үсөөнөөр хэблэгдэжэ, хото, хүдөө нотагуудай хургуулинууд болон библиотекэнүүдтэ хүргэгдөөгүй байжа магад, хүлисөөрйт. Уран зохёолшо хүн, бусад зондоо адли баһа өөрын хүсэл найдалтай юм бээ. Ажабайдалай хүшэр хүндэ харгыгаар бидэнэр ябажа ябахатаа, бүрхөөд байһан тэнгэримнай хээсээ гэгтэ сэлмэжэ, этигэл найдалайнаһан наран мандахал байха гэжэ этигэнэбди. Хүсэлдэхэнь болтогой! Алексей БАДАЕВ, Россин Федерацин Угсаа зохёолшоодой холбоотой гэшүүн, Бурядай соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ, Буряадай арадай поэт.

Алексей БАДАЕВ

ШЭНЭ ШҮЛЭГҮҮДЭЙ ДЭБТЭРНЭЭ

«... Би хадаа бии болоһоор бузар удаанайб. Заримдаа хашартайшье болоо ёһотойб. Тийбэ ябашье ябажы ябанаб...»

Солбон АНГАБАЕВ.

«Буряад үнэн». «Сэдьхэлэй бодолнууд». 3.09.98 он.

БАНА БИШЬЕ ЯБАЖАЛ ЯБАНАБ

Баран ябана иишэ тиишээ: үргэн үйлсэ, талмайгаар, талын харгыгаар, тайгын зүргөөр. Наран тээшэ, найдаһан хүсэхэндөө, магад яарана гү, али хара нүхэндөө?.. Бардамаар алхална зариман, толгойгоо дээрэ үргэнхэй, бар хүсэндөө, бэлиг шадабаридан этигэнхэй. Баһа нүгөөдүүлэнь бүхынхэй, амидаралай ашаан тиймэшье хүнгэн бэшэ гэнхэй... Хайшаа эдэ яаранаб? Хайра хүндэдөө гү? Хубиниһаа диваажанда? Али зоболондо зоринно гү нэгэ зариманиинь, Али эсэс тээшэ? яарана гү нүгөөдүүлэнь? Урдахияа таадаг үймнэй нэгэ һайтай. Байдалай долгын соо маниие Найдал урагшамнай хүтэлнэ. һайн һайханда найдаагүй наа, Байра дээрэ зогсожо, Хайран наһая харамлангүй, Хосорхо байһамнай лабтай. Баран ябана иишэ тиишээ: ябагаар, мөрсөр, машинаар, томо трактораар, ТУ-гээр. Аза талаантай зонинь, Амжалтаяа хараца урдаг: Алибаа ном зохёолнуудаа, гоё һайхан зурагуудаа, Эрдэмтэ - шэнэ теоремдөр, инженер - оньһон түхээрэлгэсэ. Баһа нүгөөдүүлэнь яарана: артист - алдар солодоо, спортсмен - кубогта, малшан - малдаа... Баран хайшаа яаранабиди? Хуби заяамнай хуу мэдэжэ байна. Хуби заяамнай хэндэш хэлэхэгүй, Хуби заяан эдиэг абадаггүй. Тиймэл байһаниинь дэмбэрэлтэй: Алхам хээдшье унахаһа, Али ерэ гараһаяа мэдэнгүй Алхалжа ябаһамнай һайтай. Баран ябана иишэ тиишээ, бэе бээе дахасалдан, эмхи гуримгүй һэлгэсэдэн, хайшаа яаранаб даа?

Баһа хаража байхада, хүлгөөтэ энэ ябалган эмхи гуримтай хэбэртэй. Юртэмсэдэ бүхи юумэн тоб гэнги гуримтай. Бурханай адисаар бараан түрһэнһөө эсэс тээшээ яара яаранаар мүнхэрхэ табисууртай. Байдалдаа хэһэн туйлаһаараа, нүгэлым хүлисөөрйт, Хапанхай, үбсүүгээ сэлнхэй, Бишье эдэнгэй алхалжа ябанаб, Бэлиг шадабаридан этигэнхэй... 1999.

МОНГОЛОЙ «НЮУСА ТОБШО» БЭШЭНН ХҮНДЭ

Үнэ сэнгүй гэхээр, гайхамшаг гүн удхатай Энэ зохёолой үзэг бүхэн, үгэ бүхэн, бүлэг бүхэн Ошоһон жэлнүүдэй зузаан хуудаһа, Ошон годди шэнгээр, сүм харбаад, Орёо хүшэр таабарини бага хуби Олоной үмэнэ элирүүлһэн бэлэй. Зохёолой үзэг, үгэ, бүлэг бүхэндэ, Зохёолшо хадаа, бишье дайруулаад, Үни урданһаа уйдажа хэбтэнэн, Үльгэр домогоор баян газар дээрэн, Улаан шүһаяа дуһаан, Унаагүйли... Буурашагүй ушар хэрэгүүдэй гэршэ Борохон зүһэтэй, хонгёо дуугай Булжамуур шубуунай Хүнгэн далай дээрэ дэгдэжэ, Хүрһэнтэ газарые хөрхоор харахада, Буян нүгэл хоёрой, үнэн худал хоёрой Бодото илгань элихэн. Үй түмэн эрлэхэг зорингой хүбүүдэйш Үгэсөөгүй дайнда дэмы хосоржо, Үнэнһэн тоброг болоһон хүүрнүүдэй Үлэ мэдэг обоохойдо бүдэрэн, Үбдэгэлнэгүйли... Зуун жэлнүүдэй Зузаан хүншэ ирагдажа, Монгол ороной Молор тала элхыбэ. Нэрэгүй хүбүүдэйш һэшхэл Бурхан багшын адисаар Бузар булайһаа ариудахадаба. Тийгэжэ Чингис хаанай габьяа Түби дэлхэйдэ элирүүлэгдэбэ. Манган ехэ Монголой хуби заяан Маргалганһаа, сэхэнь гэхэдэ, Маша хэсүү хоригһоо Сүлөөрүүлэгдэбэ. Эрлэхэг хэрэгүүдээрэ юртэмсэ шэнээрүүлһэн Эрхим дээдэ түрэлтэ Богдо-хаанай

Эрмэлзэл зориг, түһөө шарай Ургажа ябаа монгол хүбүүдтэ олоноб. Бүртэ хатанай ариун дүрсэ Басагад бүхэндэнь тухайлнаб. Олон түмэн моридой һүүл дэлхээр Омог тала зэрэглэгтэжэ, Табгай турууниинь, хэнгэрэг мэтээр, Талын сээжэ доһолгожо, Ази түбин тэг дунда Агуу Монгол орон мүнхэрбэ Танаа битнай танинагүйли, «Нюуса тобшо» бэшэнэн Хүн? Тамнай хэн бэлэйт? Эсэгэ, эхэтэй, обог нэрэтэй Элипсэгүүдэй нэгэн һэн гэлэйт. Харюу байхагүй... Харин энэшье шухала бэшэ. Танай үзэгөөр, Танай номоор Олон зуун жэлнүүдэй саанаһаа харисанал бидэнгэй. Омог ехэ Монгол орон, Эгээл мэргэн удамаршань Гэгээн түрэлтэ Богдо Чингис хаан!

Һайн даа Танда - «Нюуса тобшо» зохёолшо һайхан сэдьхэлтэй нэрэгүй Хүн! 1999.

ХУУШАН ТҮМЭР ОРОНОЙ МОНОЛОГ

Түбхын түрүүн бүгэдэндэ хэрэгтэй, Түби дэлхэйдэ хүндэ ехэтэй Түмэрөөр хэгдэнэн юрын лэ Оронби, баһа шэрээшье гэдэг зон байха. Хүдөө нотагта, хүлгөөтэ хотодо, Хүдэлмэришэ бэрхэ айлайда, Хан түрын һайхан ордон соош Хоймортонь байдаг бэлэйб... Шэрдэг шэрхээр орёонхой, Шэршүү торгоор гоёонхой Ямбатайхан шорган дээрэм Ямарш олон хүн хүлбэрөөб даа, Хүбэн зөөлэн хүнжэл дором Хүүгэдэе үргөөд даа! Эсэһэн дэлхэе амаруула, Эжэлһэн хоёрые жаргуула Эгэршэгүй нангин табисуурни Энэ юм һэн гэлэй. Шэнэ юумэн шэдигтэй, Шэнэ газар хүшэтэй гэдэгтэл, Тэршэлхэдэ һандаршахаар, Тэбэрхэдэ бутаршахаар Шэгэр бирагуйхэн модон орондо Шэнэгүүдэжэ түригдөөд, Хосорхо тухадаа хүрэнэн Хогоосон үлэн пенсионер мэтэ,

Амтан шүүһээ шахуулан Алим жэмсэй хальһан мэтэ Харгын хажуу талада Хаягданхай хэбтэнэб. Хуушан самоварай жэбэрхэй хоолойн, Дунгар мэтээр эшхэржэ байдаг, Субаса харгыда соорһон гугалай, Сурхай мэтээр, шүдөө ирзайлгадаг, Ондоогоор хэлэхэдэ, Ордон гэр соо бэшэ, Хэрэггүй юумэсэ, бог шоройгоо Хээрэ хаядаг газарта, Урбалтаа, хүсэлдөөгүй хүсэлөө, Урмаа хухаралгаа, үй гашуудалаа, Алдуу эндүүгээ, үбшэ хабшаа Асаржа хаядаг газарта Шараа нисэгэн юумэ, аягүйш гээшэнь, Шара дэрһэн соо жалгын оёорто хэбтэнэб... Хүндэ хэрэгтэй, Хүндэ ехэтэй Орон байһанаа Хэндэш хэрэггүй болооб, Дүрбэн ханаяа түрижэ, Дэлхэе хараха гээшэсэ Сүм бэелүүлээд, Сүхэршэгүй ехэ Сүлөө саг олооб. Харин мүнөө Хара хирэйн хаагалаан доро, Хамууга шонын улаан доро Хура бороодо сохиулан, Хагсуу хүйтэндэ хайруулан, Одоошье амархын ехээр амаржа, Өөдөө хараад хэбтэнһэн энэ. Мүр дээрэмни манан хонодог Мүнхэ санзайн - аянганга, Үбэддөө һалхинай сан хэнгэрэг... Бурханай үршөөһөн ами наһандаа Буян хэжэ харюусаад, Голхоржо хуби заяандаа, Гомодоһонтой дэмыл ха. Юун хэрэгтэйб намда? Юртэмсэ замбуулин тухай, Амидарал тухай хөөрлэдэхэ Агууехэ нүхэдтэйб. Арадамни, атаархахаар бээе, Арбан тээшээ зэнхыгшэ Алдалшагүй үргэн ой, Аяар дээрэ анизааша Сая түмэн мүншэдтэй Огторгой, Эдхэржэ шонлоош юм гү, бү мэдэ, Эпсэбхилэд гэхэн һара, Амитад, ургамалда амидарал түхөөдэ 1999.

эсхэхэ, газар хахалха, наһа барагшын хэрэг үйлдэхэ, тушаал дааж абаха, шуһа ханаха, төөнхэ, дарсаг үлгэхэ, дасанай (дуганай) һуури табиха, газар малтаха, абаһанаа бусааха, модо сабшаха, хюрөөдэхэ, тэнгэри тахиха, шулуу шорой хүдэлгэхэ, бурханда мүргэхэ, хюмһа абаха, хутага хурсадаха мэтһин үйлэһүүдэ сэрлэхээр.

Энэ үгэр хүнэй үһэ абаа һаа, эрлэгтэй ушарха.

ами таһалха, һубаг малтаха, дайсание дараха, худаг малтаха, шэнэ хубсаһа эсхэхэ, оёхо, замда гараха, номлол хэхэ, наһа барагшын хэрэг үйлдэхэ, бэри буулгаха мэтһин үйлэһүүд хорюултай.

Энэ үгэр хүнэй үһэ абаа һаа, наһан богони болохо.

Гарагай 5-да шэнын 2 (августын 31). Сагааган тахья, 1 сагааган мэнһин, хада уулада һуудалтай үдэр. Бурханда мүргэхэ, бурхан, сахюуса, тэнгэри, лусууд

Гарагай 6-да шэнын 3 (сентябрийн 1). Хара нохой, 9 улаан мэнһин, модондо һуудалтай үдэр. Бурханда мүргэхэ, зальбарха, бисалаг хэхэ, сахюуса, тэнгэри тахиха, хэшэг дуудаха, даллага абаха, модо һуулгаха, гэрэй һуури табиха, бариха, балин шагааха, урание шудалха, номлол хэхэ, буян үйлдэхэ, эм найруулха, үзэгтэ һураха, хулгай дээрмэ дараха, дайсание номгодохо, хюмһа абаха, һэс гэр бүрихэ мэтһин үйлэһүүдэ

бэрихэ, айраг халааха, юумэ худалдаха, худалдажа абаха, модоор дархалха, бэри буулгаха мэтһин үйлэһүүдэ. Найн. Гэбэшье хүншүү хэрбоһо гаргаха, бэлбэһэн хүнтэй ушарха, бэлэг үгэхэ, тангариг үргэхэ, суглаанда сугларха, тээрмэ бариха, наһа барагшые хүдөөлхэ, газар малтаха, зураг зураха, бөөгэй хэрэг үйлдэхэ, модо үндэһэтэйһе унагааха, сангарин хураха, маани сахиха, нүүхэ, шэнэ газарта бүүса түхээрхэ, хоорондоо хэрлэхэ, хөморолдохо, дайсан болохо мэтһин үйлэһүүдэе тэбшэгтэ.

Энэ үгэр хүнэй үһэ абаа һаа, бэсын юрэнхы тамир найжарха.

Гарагай 1-дэ шэнын 5 (сентябрийн 3). Хүхэ хулгана, 7 улаан мэнһин, гада һуудалтай үдэр. Бурханда, сахюусанда мүргэхэ, тахиха, зальбарха, Наранда, һарада бусад юртэмсэдэ шүтэхэ, тэнгэри тахиха, үлэ буһнай үйлэ үйлдэхэ, дасан (дуган) бариха, сэргэ бурхан арамнайла, бурханай ном ушшаха, үүдэ гаргаха, хяһа гаргаха, наһа утадхалһын ном уншуулха, номлол хэхэ, тэрэниие шагнаха, эм найруулха, хоорондохи харилсаагаа найжаруулха, юумэ худалдаха, худалдажа абаха, андалаа хэхэ, замда гараха, харин газарта ошохо, холһи аянда мөрдөхо мэтһин үйлэһүүдэ һайн. Зүгөөр нүүхэ, модоор дархалха, төөнхэ, хуһаһа, малгай эсхэхэ, гэрэй һуури табиха, улай гаргаха, үхибүү үргэхэ абаха, хүн дүрсэе алдаха, мори уриладаанда хабаадаха, эблэрхэ, ном оршуулха, хүншүү хэрбоһо гаргаха, мал эмнхэ мэтһин үйлэһүүдэ муу. Бэри тухай асуудалаар дасанда хандаха гээ.

Энэ үгэр хүнэй үһэ абаа һаа, эд зөөри арьбажаха, мал үдэхэ. АЖАГАЛАТА: Намарай дунда хүхэгшэн тахья һара хада 7 улаан мэнгэртэй, түмэртэй һуудалтай байна. Хүнэй ажал, амидаралһе абажа харабал, үхэр, могой жэлтэйһиндэ бараг һайн. Харин туулай жэлтэйһиндэ муу нүлөөтэй байжа болохо. Хүнэй бэсын махабадые харабал, нүлөөһе урдахи бишэн нарыһханда адирхуу. Могой, мори жэлтэн үбдэхэ, дары эмшэдэ хандажа, эм хэрлэхэ эргэгтэй. Нарын тошо урье абажа үзэхэдэ, эсэгэ эхэ боосоогоор тулганан тула гарьян, ногоон элбэг хурагдаха, һалхи шуурган бага, зүршлэдөөн тэмсэл үһи, буһнай хүсэн дэлгэрэн, олон түмэн жаргаха шюуртай гэжэ эхэ зурхайһад айдһан байна.

ХVII ЖАРАНАЙ САГААН ТҮМЭР ЛУУ ЖЭЛ

НАМАРАЙ ЭХИН ХҮХЭ БИШЭН БА ДУНДА ХҮХЭГШЭН ТАХЯА НАРАНУУД

Буряад литэ	29	30	1	2	3	4	5
Европын литэ	28	29	30	31	1	2	3
Гараг Нэрэ Үдэр	Дабаа Һара понед.	Мягмар Марс вторник	Һагба Меркури среда	Пүрбэ Юпитер четверг	Баасан Солдон пятница	Бимба Сатурн суббото	Нима Наран воскр.
Үнгэ Үдэр	шара мориш	шарагшан хонш	сагаан бишэн	сагааган тахья	хара нохой	харагшан гахай	хүхэ хулгана
Мэнгэ	4 ногоон	3 хүхэ	2 хара	1 сагаан	9 улаан	8 сагаан	7 улаан
Һуудал	түмэр	огторгой	уһан	уула	модон	хиц	гал

Гарагай 1-дэ шэнын 1 (августын 30). Намарай дунда хүхэгшэн тахья һара гараба. Намарай дунда 2 хара мэнһин үйлдэхэ һүүдэ үдэр. Бурханда, модо мүргэхэ, бурхан сахюуса, лусууд тахиха, наһа утадхалһын ном уншуулха, буһингөө амгаан байдалай түлөө даллага абаха, абаһанаа бусааха, буян хэхэ эхилхэ, дасан (дуган), субарга арамнайла, түрэлхидэй дунда холбоо бэхийлхэ, аршаанар бэсэ ариудхаха, хани нүхэдэй аша туһада түшлэхэ, уралай ажал эрхилхэ, буян хэхэ, модо һуулгаха, юумэ худалдаха, худалдажа абаха, зурхай шудалха, найр, хатар наада эрхилхэ, дарсаг үлгэхэ, ада шүдхэр зайлуулха, хараал сараха мэтһин үйлэһүүдэ һайн. Харин шуһа ханаха, төөнхэ, һүн ябаха, уйлаха гасалха, эхэ уһа галтаха, дошхон газар номгодохо, заһаһа бариха, амитганай

тахиха, лүн абаха, арга эб олохо, хэлэ ама намдааха, эм найруулха, наһа утадхалһын ном уншуулха, номлол хэхэ, тэрэниие шагнаха, дасанай (дуганай), субаргын, гэрэй һуури табиха, тэрэниие бариха, дасан (дуган), бурханай хүрэг арамнайла, шэнэ нотогта түбхнэхэ, нүүхэ, аргаламжада орохо, хуули тунхаглаха, сүүдэй шиндхэбэри гаргаха, эһэбэри табиха, үзэгтэ һураха, шөрдэг бүрихэ, модо һуулгаха, мори, сар һураха мэтһин үйлэһүүдэ һайн. Зүгөөр үхибүү хүлдэ оруулха, бага хүүгэдые гэрһэе холо эльгэхэ, эхэ хэрэг эхилхэ, суглаа зарлаха, үгэлгэ үгэхэ, гуйраншадга юумэ харбарха, хубсаһа эсхэхэ, худаг малтаха мэтһин үйлэһүүдэ тэбшэхээр. Бэри тухай, наһа барагша тухай асуудалаар дасанда хандаха гээ.

Энэ үгэр хүнэй үһэ абаа һаа, хэрүүл шууһан болохо.

Һайн. Гэхэгтэй хамта нүүхэ, тон шэнэ газарта бүүса түхээрхэ, худаг малтаха, замда гараха, суглаа зарлаха, үһэе угааха, тангариг үргэхэ, модо отолхо, үри эзэлһе бусааха, шуһа ханаха, төөнхэ мэтһин үйлэһүүдэ тэбшэхээр. Бэри тухай, наһа барагша тухай асуудалаар дасанда хандаха шухала.

Энэ үгэр хүнэй үһэ абаа һаа, эд зөөри арьбажаха, мал үдэхэ. Гарагай 7-до шэнын 4 (сентябрийн 2). Хараган гахай, 8 сагаан мэнһин, хиндэ һуудалтай үдэр. Бурхан, тэнгэри, сахюуса, лусууд тахиха, сани табиха, балин үргэхэ, тантрын тарнинуудые уншаха, абаһанаа бусааха, аршаанар бэсэ ариудхаха, шажанай һайндэр хэхэ, байрга ушараа гэмдэглэн һайндэрлэхэ, наһа утадхалһын хэрэг бүтэхэ, амгаан байдалай түлөө үргэл үргэхэ, хубсаһа эсхэхэ, эм найруулха, тараг

АРЖА БУРЖА ХААН

Ангуушан бүхы шадабарияа гаргажа, нэгэшье шаархайн пийдэжэ гарахгүйгөөр урьха шулуудай дунда татаба. Үглөөгүүринь ерэхэдэнь, урьхаарнь дүүрэн шаархайнууд үхэшхэй хэбтэбэ. Байрлаһан ангуушан тооложо байгаа, шаархайнуудда олоон хаяжа эхилбэ. 68, 69, 70... гэн тоолоһоор, ангуушанай 71 гэжэ хэлэжэ үрдсгүй байтар урьхаһаа сүлөөрһэн шаархайнууд гэнтэ дүрьсэд пийдэсэбэ. Ангуушанай гарта 71-дхи шаархай үлэбэ. Иигэжэ хүрэгөө абаржа шадаһан мүнөөхи хүгшэн шаархай баригдашаба.

- Шагналһи, ангуушан, - гэжэ хүнэй хэлээр шаархай дуугарба. - Ши намайе алаа һаа, арайл багахан уураг тархи абахаш. Нэгэ шубуунай уураг тархин түлөө шамда хаан оройдоол нэгэ мүнгэ үгэхэ. Харин намай хүнэй хэлээр дуугардаг, гэр байра харууһалхада туһатай гэжэ наймаада табилалһи, зуун мүнгэндэ хүрэхэб. Хаанай хатанда энэхэн ойро бэлшэжэ ябаһан хүгшэн үнэе алаад, уураг тархиһе шубуунайхидал олон жэжэхэн монсогор болгоод, абаашажа үгэ.

Ангуушан шаархайн хэлэгшээр болобо. Тэрэ шаархайе нэгэ баян хүн худалдажа абаад, туршага гаргаба. Жэсэһэн, нэгэ хүлһэншээр һүнийн хулгайшан мэтээр гэртээ

орүүлхадань, шаархай: «Эндэ хулгайшан!» - гэжэ хашхардаг байба.

Тэрэ баян шаархайнгаа ухаансар һэргэгые оло дахин туршаһанай удаа харюусалга эхэтэй даабари найдаад үзэхэ гэжэ шийдэбэ. Талаар ошоходонь, зайгуултадг һамгаһин хойноһоо ажаглаха даабари шаархайда үгтэбэ.

Гэрэй эзэн харгыда гарахынгаа урда шаархайн байдаг таһалга ороод, тэрэндэ ингэжэ хэлэбэ:

- Миний үгыдэ һамгыемни һаатуулжа, намгүйгөөр талаар бү зайлга.

Үбгэнһингөө ябамсаарнь, һамганынь гоёжо эхилбэ. Тиэхэдэнь шаархай тэрэндэ хэлэбэ:

- Байлши, би шамда нэгэ юумэ хэлэхэмни:

- Хэлэхэ бол, түргэлэ. Би талаар ябахаяа эхэ яаража байнаб.

Тиэхэдэнь шаархай иимэ нэгэ үльгэр хэлэжэ эхилбэ...

ШААРХАЙН ҮЛГЭР
(Арбан табадахи сэрэгшын хоорон)

Нэгэ орон шотагай хаан Наран-Гэрэл гэжэ һайхан басагаһай һэн. Тэрэ басаганинь өөрыш ордонтой, олон хүлһэншэн басагаһай бэлэй. Тэндэнь эсэгһэнэ бэшэ хүн дүтэ ойро харагдадаггүй байгаа. Хажуудахи хүлһэншэ басагаһын хан хүүхэндэ эрэ эхэнэр

хүүхүдэй хоорондын ноуса харилсаанай ямар байдаг тухайда хөөрөжэ үгэдэг һэн ха. Энэ хөөрөөһинөөнь боложо, хан хүүхэн эрэ хүнэй ямар байдагые хараха гэжэ һанаанда эзлүүлдэг болобо. Хүлһэншэ басагаһын хан хүүхэндэ эхэл һайхан залуу эртэй уулзуулха гэжэ шийдэбэ. Тэрэнь һамгатайһе һаа, сэрбэрхэн эхэнһүүдтэ сэдхэхээ буяалагдаг һэн.

Хүлһэншэн басаган зорюуталжа, Саран түшэмэл гэдэг тэрэ хүнэй байшанай хажуугаар ябажа гарахаар багахан аялшалга хан хүүхэндэ түсэблэбэ. Тиэхэдэ хан хүүхэндэй Саран түшэмэлдэ гурбан тэмдэг харуульһеень заажа үгэбэ. Нэгэдэхинь: минни ойро олон харуульһа; хоёрдохинь: уулзахыешни уринаб; гурбадахинь: шамтай хоюульһанда ушарха хүсэлтэйб.

Саран түшэмэлэй байшангаһын хажуугаар үнгэржэ ябаханда, хан хүүхэн тэрэ гурбан тэмдэгүүдые тэрэндэ харуулба. Тэдэ Саран түшэмэл тэмдэгүүдынь ойлгожо ядаад, тэмдэгүүдэй удхые һамгаһаа асууба.

- Хан хүүхэниие уулзуулжа болоогүй. Тэрэ шамда уулзая гэнэн тэмдэг үгэбэ, - гэжэ һамганынь тайларилба. - Шамтай муу юумэн төхөлдөжө болохо. Энэхэн эрдэни һаюуһа үбэртлөөд яба, хохидохо болоо һаа, бушуу

намда эльгэхэш. Тиэхэдэһини, би шамайе абархаб.

Саран түшэмэл хан хүүхэндэй ордондо ноусаар орожо, тэрэнтэе сугтаа бүхэй һүни үнгэргэбэ. Үглөөгүүр бүри хаанай Заңги ордонгуудаар ябадаг заншалаараа хан хүүхэндэ ороходоо, эрэ хүнтэй унгажа байхыень харажархиба. Хаанда Заңги яаралтайгаар хараһанаа дуулгаба. Тэдэ хоёрые харуульһад бариха, түрмэдэ хаабда. Мүшхэлын болоходо, Саран түшэмэл иигэжэ хэлэбэ:

- Үглөөгүүр эртэ һэрсэд, газаагуур ябатараа, нэгэ ордонгой сэлсэтэй байхадань орооб. Тэндэ хан хүүхэндэй байдагыень оройдооһе мэдэжүйб. Гэнтэ танигдаагүй басаганай хажуудамни бии болоод, дуугаржа эхилэхэдэнь, хан хүүхэн гэжэ таниагүйб. Эндэл харуульһад гүйлдэжэ ерсэд, хоюульһемнай баряад, түрмэдэ юундһеб хаажархэб.

Саран түшэмэлэй үгэнүүд үнэнтөөр үзэгдэжэ, зарга шийдхэгшэд тэрэндэ этигэбэ.

Хан хүүхэниие дууджа асархадань, тэрэнь иигэжэ хэлэбэ:

- Унталгынгаа таһалгада богото алхамсаараа, эрэ хүнэй зогсожо байхые харажархэб. Урда тэһэн эрэ хүниие оройдооһе хараа үзөөгүй аад, хажуудань ошожо, хэн байһыень мэдэхэе оролдоб. Тэрэнтэй дуугаралсажа болохогүй гэжэ би мэдэхгүй байгааб. Харуульһад намайе түрмэдэ яһандамни хаагаа юм, одоо би мэдэнгүйб.

Михаил БАТОИН.
(Үргэлжэлэһын хожом гараха.)

14
Гарагай 2-то хуушанай 29 (августын 28). Шара мориш, 4 ногоон мэнһин, хиндэ һуудалтай үдэр. Бурханда мүргэхэ, зальбарха, бурханда тахиха, аршаан, эм найруулха, Аюушын һахил үргэхэ, үгэлгэ үгэхэ, наһанай үһе арьбажуулха, модо отолхо, мори шүдхэрүүдые, тэрэни муу мэтһин дараха, гэр бариха, тэрэни хөрөөлхө, шуһа ханаха, төөнхэ, зарга үүсэхэ, андалаа болоуулха, агнаха мэтһин үйлэһүүдэ һайн. Гэбэшье үхибүү гэрһэе холо үргэхэ, хубүүдые сэрэгтэ бэлбэһэн эхэнһэрэй үһе орохо, үһсэе угааха, шөрдэг бүрихэ, мори худалдажа, худалдажа абаха, мори худалдаха, нүүхэ, замда гараха, субарга болон мүргэл шүтэһэнэй бүүса зүйлһүүдые бүтэхэ, мори буулгаха, наһа барагшые үһсэе алдаха, мори уриладаанда хабаадаха, эблэрхэ, ном оршуулха, хүншүү хэрбоһо гаргаха, мал эмнхэ мэтһин үйлэһүүдэ тэбшэхээр.

Гарагай 3-до шэнын 1 (августын 30). Намарай дунда хүхэгшэн тахья һара гараба. Намарай дунда 2 хара мэнһин үйлдэхэ һүүдэ үдэр. Бурханда, модо мүргэхэ, бурхан сахюуса, лусууд тахиха, наһа утадхалһын ном уншуулха, буһингөө амгаан байдалай түлөө даллага абаха, абаһанаа бусааха, буян хэхэ эхилхэ, дасан (дуган), субарга арамнайла, түрэлхидэй дунда холбоо бэхийлхэ, аршаанар бэсэ ариудхаха, хани нүхэдэй аша туһада түшлэхэ, уралай ажал эрхилхэ, буян хэхэ, модо һуулгаха, юумэ худалдаха, худалдажа абаха, зурхай шудалха, найр, хатар наада эрхилхэ, дарсаг үлгэхэ, ада шүдхэр зайлуулха, хараал сараха мэтһин үйлэһүүдэ һайн. Харин шуһа ханаха, төөнхэ, һүн ябаха, уйлаха гасалха, эхэ уһа галтаха, дошхон газар номгодохо, заһаһа бариха, амитганай

Гарагай 4-до шэнын 1 (сентябрийн 2). Хараган гахай, 8 сагаан мэнһин, хиндэ һуудалтай үдэр. Бурхан, тэнгэри, сахюуса, лусууд тахиха, сани табиха, балин үргэхэ, тантрын тарнинуудые уншаха, абаһанаа бусааха, аршаанар бэсэ ариудхаха, шажанай һайндэр хэхэ, байрга ушараа гэмдэглэн һайндэрлэхэ, наһа утадхалһын хэрэг бүтэхэ, амгаан байдалай түлөө үргэл үргэхэ, хубсаһа эсхэхэ, эм найруулха, тараг

Гарагай 5-да шэнын 2 (августын 31). Сагааган тахья, 1 сагааган мэнһин, хада уулада һуудалтай үдэр. Бурханда мүргэхэ, бурхан, сахюуса, тэнгэри, лусууд

Гарагай 6-да шэнын 3 (сентябрийн 1). Хара нохой, 9 улаан мэнһин, модондо һуудалтай үдэр. Бурханда мүргэхэ, зальбарха, бисалаг хэхэ, сахюуса, тэнгэри тахиха, хэшэг дуудаха, даллага абаха, модо һуулгаха, гэрэй һуури табиха, бариха, балин шагааха, урание шудалха, номлол хэхэ, буян үйлдэхэ, эм найруулха, үзэгтэ һураха, хулгай дээрмэ дараха, дайсание номгодохо, хюмһа абаха, һэс гэр бүрихэ мэтһин үйлэһүүдэ

Гарагай 7-до шэнын 4 (сентябрийн 2). Хараган гахай, 8 сагаан мэнһин, хиндэ һуудалтай үдэр. Бурхан, тэнгэри, сахюуса, лусууд тахиха, сани табиха, балин үргэхэ, тантрын тарнинуудые уншаха, абаһанаа бусааха, аршаанар бэсэ ариудхаха, шажанай һайндэр хэхэ, байрга ушараа гэмдэглэн һайндэрлэхэ, наһа утадхалһын хэрэг бүтэхэ, амгаан байдалай түлөө үргэл үргэхэ, хубсаһа эсхэхэ, эм найруулха, тараг

Гарагай 8-до шэнын 1 (сентябрийн 3). Хүхэ хулгана, 7 улаан мэнһин, гада һуудалтай үдэр. Бурханда, сахюусанда мүргэхэ, тахиха, зальбарха, Наранда, һарада бусад юртэмсэдэ шүтэхэ, тэнгэри тахиха, үлэ буһнай үйлэ үйлдэхэ, дасан (дуган) бариха, сэргэ бурхан арамнайла, бурханай ном ушшаха, үүдэ гаргаха, хяһа гаргаха, наһа утадхалһын ном уншуулха, номлол хэхэ, тэрэниие шагнаха, эм найруулха, хоорондохи харилсаагаа найжаруулха, юумэ худалдаха, худалдажа абаха, андалаа хэхэ, замда гараха, харин газарта ошохо, холһи аянда мөрдөхо мэтһин үйлэһүүдэ һайн. Зүгөөр нүүхэ, модоор дархалха, төөнхэ, хуһаһа, малгай эсхэхэ, гэрэй һуури табиха, улай гаргаха, үхибүү үргэхэ абаха, хүн дүрсэе алдаха, мори уриладаанда хабаадаха, эблэрхэ, ном оршуулха, хүншүү хэрбоһо гаргаха, мал эмнхэ мэтһин үйлэһүүдэ муу. Бэри тухай асуудалаар дасанда хандаха гээ.

Энэ үгэр хүнэй үһэ абаа һаа, эд зөөри арьбажаха, мал үдэхэ. АЖАГАЛАТА: Намарай дунда хүхэгшэн тахья һара хада 7 улаан мэнгэртэй, түмэртэй һуудалтай байна. Хүнэй ажал, амидаралһе абажа харабал, үхэр, могой жэлтэйһиндэ бараг һайн. Харин туулай жэлтэйһиндэ муу нүлөөтэй байжа болохо. Хүнэй бэсын махабадые харабал, нүлөөһе урдахи бишэн нарыһханда адирхуу. Могой, мори жэлтэн үбдэхэ, дары эмшэдэ хандажа, эм хэрлэхэ эргэгтэй. Нарын тошо урье абажа үзэхэдэ, эсэгэ эхэ боосоогоор тулганан тула гарьян, ногоон элбэг хурагдаха, һалхи шуурган бага, зүршлэдөөн тэмсэл үһи, буһнай хүсэн дэлгэрэн, олон түмэн жаргаха шюуртай гэжэ эхэ зурхайһад айдһан байна.

Гарагай 9-до шэнын 1 (сентябрийн 4). Хүхэ хулгана, 7 улаан мэнһин, гада һуудалтай үдэр. Бурханда, сахюусанда мүргэхэ, тахиха, зальбарха, Наранда, һарада бусад юртэмсэдэ шүтэхэ, тэнгэри тахиха, үлэ буһнай үйлэ үйлдэхэ, дасан (дуган) бариха, сэргэ бурхан арамнайла, бурханай ном ушшаха, үүдэ гаргаха, хяһа гаргаха, наһа утадхалһын ном уншуулха, номлол хэхэ, тэрэниие шагнаха, эм найруулха, хоорондохи харилсаагаа найжаруулха, юумэ худалдаха, худалдажа абаха, андалаа хэхэ, замда гараха, харин газарта ошохо, холһи аянда мөрдөхо мэтһин үйлэһүүдэ һайн. Зүгөөр нүүхэ, модоор дархалха, төөнхэ, хуһаһа, малгай эсхэхэ, гэрэй һуури табиха, улай гаргаха, үхибүү үргэхэ абаха, хүн дүрсэе алдаха, мори уриладаанда хабаадаха, эблэрхэ, ном оршуулха, хүншүү хэрбоһо гаргаха, мал эмнхэ мэтһин үйлэһүүдэ муу. Бэри тухай асуудалаар дасанда хандаха гээ.

Энэ үгэр хүнэй үһэ абаа һаа, эд зөөри арьбажаха, мал үдэхэ. АЖАГАЛАТА: Намарай дунда хүхэгшэн тахья һара хада 7 улаан мэнгэртэй, түмэртэй һуудалтай байна. Хүнэй ажал, амидаралһе абажа харабал, үхэр, могой жэлтэйһиндэ бараг һайн. Харин туулай жэлтэйһиндэ муу нүлөөтэй байжа болохо. Хүнэй бэсын махабадые харабал, нүлөөһе урдахи бишэн нарыһханда адирхуу. Могой, мори жэлтэн үбдэхэ, дары эмшэдэ хандажа, эм хэрлэхэ эргэгтэй. Нарын тошо урье абажа үзэхэдэ, эсэгэ эхэ боосоогоор тулганан тула гарьян, ногоон элбэг хурагдаха, һалхи шуурган бага, зүршлэдөөн тэмсэл үһи, буһнай хүсэн дэлгэрэн, олон түмэн жаргаха шюуртай гэжэ эхэ зурхайһад айдһан байна.

Гарагай 10-до шэнын 1 (сентябрийн 5). Хүхэ хулгана, 7 улаан мэнһин, гада һуудалтай үдэр. Бурханда, сахюусанда мүргэхэ, тахиха, зальбарха, Наранда, һарада бусад юртэмсэдэ шүтэхэ, тэнгэри тахиха, үлэ буһнай үйлэ үйлдэхэ, дасан (дуган) бариха, сэргэ бурхан арамнайла, бурханай ном ушшаха, үүдэ гаргаха, хяһа гаргаха, наһа утадхалһын ном уншуулха, номлол хэхэ, тэрэниие шагнаха, эм найруулха, хоорондохи харилсаагаа найжаруулха, юумэ худалдаха, худалдажа абаха, андалаа хэхэ, замда гараха, харин газарта ошохо, холһи аянда мөрдөхо мэтһин үйлэһүүдэ һайн. Зүгөөр нүүхэ, модоор дархалха, төөнхэ, хуһаһа, малгай эсхэхэ, гэрэй һуури табиха, улай гаргаха, үхибүү үргэхэ абаха, хүн дүрсэе алдаха, мори уриладаанда хабаадаха, эблэрхэ, ном оршуулха, хүншүү хэрбоһо гаргаха, мал эмнхэ мэтһин үйлэһүүдэ муу. Бэри тухай асуудалаар дасанда хандаха гээ.

Энэ үгэр хүнэй үһэ абаа һаа, эд зөөри арьбажаха, мал үдэхэ. АЖАГАЛАТА: Намарай дунда хүхэгшэн тахья һара хада 7 улаан мэнгэртэй, түмэртэй һуудалтай байна. Хүнэй ажал, амидаралһе абажа харабал, үхэр, могой жэлтэйһиндэ бараг һайн. Харин туулай жэлтэйһиндэ муу нүлөөтэй байжа болохо. Хүнэй бэсын махабадые харабал, нүлөөһе урдахи бишэн нарыһханда адирхуу. Могой, мори жэлтэн үбдэхэ, дары эмшэдэ хандажа, эм хэрлэхэ эргэгтэй. Нарын тошо урье абажа үзэхэдэ, эсэгэ эхэ боосоогоор тулганан тула гарьян, ногоон элбэг хурагдаха, һалхи шуурган бага, зүршлэдөөн тэмсэл үһи, буһнай хүсэн дэлгэрэн, олон түмэн жаргаха шюуртай гэжэ эхэ зурхайһад айдһан байна.

Гарагай 11-до шэнын 1 (сентябрийн 6). Хүхэ хулгана, 7 улаан мэнһин, гада һуудалтай үдэр. Бурханда, сахюусанда мүргэхэ, тахиха, зальбарха, Наранда, һарада бусад юртэмсэдэ шүтэхэ, тэнгэри тахиха, үлэ буһнай үйлэ үйлдэхэ, дасан (дуган) бариха, сэргэ бурхан арамнайла, бурханай ном ушшаха, үүдэ гаргаха, хяһа гаргаха, наһа утадхалһын ном уншуулха, номлол хэхэ, тэрэниие шагнаха, эм найруулха, хоорондохи харилсаагаа найжаруулха, юумэ худалдаха, худалдажа абаха, андалаа хэхэ, замда гараха, харин газарта ошохо, холһи аянда мөрдөхо мэтһин үйлэһүүдэ һайн. Зүгөөр нүүхэ, модоор дархалха, төөнхэ, хуһаһа, малгай эсхэхэ, гэрэй һуури табиха, улай гаргаха, үхибүү үргэхэ абаха, хүн дүрсэе алдаха, мори уриладаанда хабаадаха, эблэрхэ, ном оршуулха, хүншүү хэрбоһо гаргаха, мал эмнхэ мэтһин үйлэһүүдэ муу. Бэри тухай асуудалаар дасанда хандаха гээ.

Энэ үгэр хүнэй үһэ абаа һаа, эд зөөри арьбажаха, мал үдэхэ. АЖАГАЛАТА: Намарай дунда хүхэгшэн тахья һара хада 7 улаан мэнгэртэй, түмэртэй һуудалтай байна. Хүнэй ажал, амидаралһе абажа харабал, үхэр, могой жэлтэйһиндэ бараг һайн. Харин туулай жэлтэйһиндэ муу нүлөөтэй байжа болохо. Хүнэй бэсын махабадые харабал, нүлөөһе урдахи бишэн нарыһханда адирхуу. Могой, мори жэлтэн үбдэхэ, дары эмшэдэ хандажа, эм хэрлэхэ эргэгтэй. Нарын тошо урье абажа үзэхэдэ, эсэгэ эхэ боосоогоор тулганан тула гарьян, ногоон элбэг хурагдаха, һалхи шуурган бага, зүршлэдөөн тэмсэл үһи, буһнай хүсэн дэлгэрэн, олон түмэн жаргаха шюуртай гэжэ эхэ зурхайһад айдһан байна.

Гарагай 12-до шэнын 1 (сентябрийн 7). Хүхэ хулгана, 7 улаан мэнһин, гада һуудалтай үдэр. Бурханда, сахюусанда мүргэхэ, тахиха, зальбарха, Наранда, һарада бусад юртэмсэдэ шүтэхэ, тэнгэри тахиха, үлэ буһнай үйлэ үйлдэхэ, дасан (дуган) бариха, сэргэ бурхан арамнайла, бурханай ном ушшаха, үүдэ гаргаха, хяһа гаргаха, наһа утадхалһын ном уншуулха, номлол хэхэ, тэрэниие шагнаха, эм найруулха, хоорондохи харилсаагаа найжаруулха, юумэ худалдаха, худалдажа абаха, андалаа хэхэ, замда гараха, харин газарта ошохо, холһи аянда мөрдөхо мэтһин үйлэһүүдэ һайн. Зүгөөр нүүхэ, модоор дархалха, төөнхэ, хуһаһа, малгай эсхэхэ, гэрэй һуури табиха, улай гаргаха, үхибүү үргэхэ абаха, хүн дүрсэе алдаха, мори уриладаанда хабаадаха, эблэрхэ, ном оршуулха, хүншүү хэрбоһо гаргаха, мал эмнхэ мэтһин үйлэһүүдэ муу. Бэри тухай асуудалаар дасанда хандаха гээ.

Энэ үгэр хүнэй үһэ абаа һаа, эд зөөри арьбажаха, мал үдэхэ. АЖАГАЛАТА: Намарай дунда хүхэгшэн тахья һара хада 7 улаан мэнгэртэй, түмэртэй һуудалтай байна. Хүнэй ажал, амидаралһе абажа харабал, үхэр, могой жэлтэйһиндэ бараг һайн. Харин туулай жэлтэйһиндэ муу нүлөөтэй байжа болохо. Хүнэй бэсын махабадые харабал, нүлөөһе урдахи бишэн нарыһханда адирхуу. Могой, мори жэлтэн үбдэхэ, дары эмшэдэ хандажа, эм хэрлэхэ эргэгтэй. Нарын тошо урье абажа үзэхэдэ, эсэгэ эхэ боосоогоор тулганан тула гарьян, ногоон элбэг хурагдаха, һалхи шуурган бага, зүршлэдөөн тэмсэл үһи, буһнай хүсэн дэлгэрэн, олон түмэн жаргаха шюуртай гэжэ эхэ зурхайһад айдһан байна.

Гарагай 13-до ш

